

โครงการวิจัย

เรื่อง การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ :
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

EVALUATION OF THE PERFORMANCE OF THE CONSTITUTIONAL
INDEPENDENT ORGANIZATION : THE ELECTION COMMISSION

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง

อาจารย์ยุทธพร อิศรชัย

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก

สถาบันพระปกเกล้า

มกราคม 2548

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ : คณะกรรมการการเลือกตั้ง” สำเร็จลงได้โดยการสนับสนุนของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ซึ่งคณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณให้เป็นที่ปรากฏไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันพระปกเกล้า โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร รองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันที่ให้ ความสำคัญต่อการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ทุนสนับสนุน งานวิจัยในเรื่องนี้ ทำให้การศึกษานี้เป็นไปได้อย่างราบรื่น

ขอขอบคุณคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด ผู้อำนวยการ สำนักต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกท่าน ที่อนุเคราะห์ให้ สัมภาษณ์และสนับสนุนด้านข้อมูล รวมทั้งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ประจำหน่วย เลือกตั้ง และนายอำเภอ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัยจำนวนมากและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนทั้ง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้อนุเคราะห์สนับสนุนในทางใดทางหนึ่งจนกระทั่งการวิจัยนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

คณะผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

ดร. ไพฑูรย์ โปธิสว่าง

อาจารย์ยุทธพร อิศรัมย์

คำนำ

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้บัญญัติในส่วนที่ 4 ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตั้งแต่มาตรา 136 ถึง มาตรา 148 และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2541 จึงนับเป็นระยะเวลา 6 ปีเต็มของการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นผู้ควบคุมการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ผู้วิจัยได้ร่วมกับศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ทำการวิจัยเรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไว้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2539 เพื่อกำหนดรูปแบบองค์กรของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยการศึกษาเปรียบเทียบคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในประเทศต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ

ดังนั้นเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยมีรูปแบบชัดเจนและได้ดำเนินการกิจสำคัญของการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาได้ 6 ปีเต็ม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามหลักการของการจัดตั้งหรือไม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างไร รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ผู้วิจัยหวังว่า ผลของการวิจัยในเรื่องนี้จะอำนวยประโยชน์ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีคุณค่าต่อระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย และสามารถสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกื้อกูลการศึกษาวิจัยนี้ทุกท่าน และขอโน้มรับการติชมด้วยความยินดี

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

บทคัดย่อ

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นับตั้งแต่ได้ดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 จนถึง พ.ศ. 2547 มีการดำเนินงานรวมระยะเวลาประมาณ 6 ปี ตามขอบเขต บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ เป็นระยะเวลาที่สมควรได้มีการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าได้บรรลุเจตนารมณ์ของการจัดตั้งตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ทันต่อสถานการณ์ของการเลือกตั้งและสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไป การวิจัยเรื่อง การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ:คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามหลักการของการจัดตั้งหรือไม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างไร ทั้งในเรื่องของการเลือกตั้ง และการบริหารงานของสำนักงาน และมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่เป็นทางการ และเป็นการประเมินผลการทำงานในแง่ของโครงสร้างระบบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น มิได้เป็นการประเมินผลพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร โดยข้อมูลที่ไม่เป็นทางการแต่อย่างใด โดยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงกึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณจากการศึกษาเอกสาร รายงานการปฏิบัติงานประจำปีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลางและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารและการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดในวันที่ 14 มีนาคม 2547 และกลุ่มนายอำเภอ

นอกจากนี้ ยังมีการออกแบบสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ใน 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยทำการคัดเลือกจังหวัดที่มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุด และน้อยที่สุด ภาคละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัด ในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสมุทรสงคราม ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดตราด ภาคเหนือ

ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา และจังหวัดมุกดาหาร และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัด ระนอง

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาด หลักปรัชญา ซึ่งเป็นฐานในการกำหนดเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นธรรม แม้ว่าระบบการบริหารจัดการ เลือกตั้งจะเป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่รายละเอียด หลายประการในการบริหารจัดการเลือกตั้งควรมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะ การคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนเป็นหลัก ตลอดจนการประชาสัมพันธ์วิธีการใช้สิทธิแก่ ประชาชนควรจะมีการเพิ่มมากขึ้น และยังไม่มีการอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทุกกลุ่มอย่าง เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ การใช้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจากประชาชนทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อต้องดำเนินคดีกับกรรมการที่กระทำความผิด เพราะไม่สามารถลงโทษทาง วินัย หรือหาตัวกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ทุจริตมาลงโทษได้หลังจากเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง แล้ว

ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ยังขาดการกำหนดกรอบระยะเวลา ในการสืบสวนสอบสวน วินิจฉัยให้เกิดความรวดเร็ว รวดเร็ว นอกจากนี้ ยังขาดการกำหนด กฎหมายหรือระเบียบที่มีมาตรฐานชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ รวมทั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้งทุกระบวนการต่อสาธารณะ และระบบการบริหารงาน บุคคลยังคงเป็นปัญหา ทำให้การบังคับใช้ กฎ ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งยังไม่มีหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่แจ้งเหตุการณทุจริตเลือกตั้ง หรือร้องคัดค้านการ เลือกตั้ง

ในด้านการพัฒนาพรรคการเมือง ยังขาดการให้ความสำคัญกับงานด้านการควบคุมดูแล กิจการพรรคการเมือง และการส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็ก

ในด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ยังขาดการประสานความร่วมมือและ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ทางด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือก ตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงาน

ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ดีหรือพอใจ

จากผลการศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจมีข้อเสนอแนะ กล่าวคือ

ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดหลักปรัชญา ซึ่งเป็นฐานในการกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นธรรม เช่น งบประมาณในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละระดับ แม้ว่าระบบการบริหารจัดการเลือกตั้งจะเป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่รายละเอียดหลายประการในการบริหารจัดการเลือกตั้งควรมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนเป็นหลัก เช่น ในปัจจุบันยังไม่มีระบบการตอบรับการแจ้งเหตุการไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้กับประชาชนทางไปรษณีย์ ทำให้ขาดหลักประกันแก่ผู้แจ้งเหตุ นอกจากนี้ ระบบการตรวจสอบรายชื่อยังคงมีความยุ่งยาก มีรายชื่อซ้ำซ้อนและผิดพลาด รวมทั้งการขาดความสะดวกในการไปใช้สิทธิ ไม่ว่าจะเป็นการมีคูหาเลือกตั้งที่สะดวก ตลอดจนการประชาสัมพันธ์วิธีการใช้สิทธิแก่ประชาชนควรมีเพิ่มมากขึ้น และควรมีการอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน เช่น บุคคลที่ต้องทำงานในเวลากลางคืนอาจจะต้องมีการขยายเวลาในการลงคะแนน หรือเหลือเวลาในการลงคะแนน นอกจากนี้ อาจมีการลงทะเบียนล่วงหน้า (register vote) สำหรับบุคคลที่ต้องการใช้สิทธิลงคะแนนนอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน การบริหารจัดการเลือกตั้งโดยใช้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจากประชาชนทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อต้องดำเนินคดีกับกรรมการที่กระทำความผิด เพราะไม่สามารถลงโทษทางวินัย หรือหาตัวกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ทุจริตมาลงโทษได้หลังจากเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว

ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน วินิจฉัยให้เกิดความรวดเร็ว นอกจากนี้ยังควรมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับ “วิธีการสืบพยาน” ที่มีมาตรฐานชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้งทุกกระบวนการต่อสาธารณะ โดยไม่จำเป็นต้องมีศาลเลือกตั้ง เพราะหากเป็นระบบศาลแล้วจะพิจารณาคดีได้ก็ต่อเมื่อต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนเท่านั้น อีกทั้งเจตนารมณ์ของการตรวจสอบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญเป็นการตรวจสอบในทางการเมือง มิใช่การตรวจสอบในทางกฎหมาย ควรมีการปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคล โดยมี “ผู้ช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง” ในการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งซึ่งอาจ

ให้ที่ปรึกษากรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ เนื่องจากการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งที่มีความล่าช้าอาจก่อให้เกิดผลกระทบกับการบริหารราชการแผ่นดินได้ และปัญหาดังกล่าวเกิดจากบุคคลมากกว่าระบบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การบังคับใช้ กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อาจทำให้ประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์กลายเป็นผู้กระทำความผิด แต่ในทางกลับกันอาจไม่สามารถลงโทษ ผู้ที่กระทำการทุจริตเลือกตั้งอย่างแท้จริงได้ จึงควรมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ชัดเจนว่าการกระทำใดทำได้ หรือการกระทำใดไม่สามารถทำได้ ตลอดจนควรมีหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่แจ้งเหตุการณ์ทุจริตเลือกตั้ง หรือร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายคุ้มครองพยานที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ในด้านการพัฒนาพรรคการเมือง ควรเปิดโอกาสให้แก่พรรคการเมืองขนาดเล็ก โดยควรแก้ไขกฎ ระเบียบที่ปิดพื้นที่ทางการเมืองของพรรคการเมืองขนาดเล็ก เช่น ข้อกำหนดในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องจัดตั้งสาขาพรรคครบทั้ง 4 ภาค และมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน ภายใน 180 วันนับแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งพรรค ควรมีการให้ความสำคัญกับงานด้านการควบคุมดูแลกิจการพรรคการเมือง เช่น ห้ามการจดทะเบียนในชื่อพรรคเดิมที่ถูกสั่งยุบเลิกไปแล้ว เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชน รวมทั้งการห้ามมีชื่อสมาชิกที่ซ้ำซ้อนกันในแต่ละพรรค เนื่องจากเจตนารมณ์อันแท้จริงของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือการเป็นศูนย์รวมของคนที่มีอุดมการณ์ ความเชื่อในนโยบายเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันจึงไม่ควรที่จะสังกัดหลายพรรคในเวลาเดียวกัน

ในด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ควรมีการประสานความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวควรมีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จากเดิมที่มีอำนาจทั้ง 3 ฝ่าย คือ อำนาจบริหารซึ่งเป็นอำนาจในการบริหารจัดการเลือกตั้ง อำนาจนิติบัญญัติซึ่งเป็นอำนาจในการออกกฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และอำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจในการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้งครบถ้วนอยู่ในองค์กรเดียว โดยอาจนำไปสู่การแบ่งแยกอำนาจในการตัดสินใจให้แก่องค์กรทางด้านตุลาการ อาทิ การจัดตั้ง “ศาลเลือกตั้ง” ขึ้นมาดำเนินการทางด้านนี้เป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะ นอกจากนั้นควรมีการนำกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละด้าน เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ที่เป็นอุปสรรคต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้ง โดยจัดให้มีการประชาพิจารณ์หรือจัดสัมมนาวิชาการเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องของ

บรรดากฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวจากตัวแทนของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ABSTRACT

The Election Commission (EC) is an independent organisation which was created in accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand of 1997. Counting from the year it started its operations in 1998 until 2004, it has been in operation for almost six years. After such a period it is time to evaluate the scope of its role and powers that it was assigned to see whether it fulfils the intention of its creation in the Constitution, and if so, how well. In order to observe trends and obtain measurements for development and improvement regarding the operations of the EC, the status of the elections and the status of change that will occur, research about the evaluation of the work of this Constitutionally Independent Organisation - the Election Commission - has been conducted. Thus it is an important purpose to closely follow and evaluate whether the work of the EC follows the intention of the Constitution and whether it adheres to the principle of elections or not. Does the commission work efficiently and effectively for the elections and in the administration of their offices? Is there a purpose in presenting trends and measurements for the development of the process to work for the EC so that it is prepared for future changes?

This research study is based on formal data and is only an evaluation of the work of the EC under the aspect of the framework to create a work system. It is not an evaluation of the behaviour of members of the organisation, as the data cannot be used for this purpose. This study is half qualitative and half quantitative from the study of documents, the yearly reports of the EC, interviews with administrators and officers in the head office and the provincial branch offices of the EC, and people affected by the administration or the operations of the EC, such as candidates for the provincial elections on 14 May 2004, and district chiefs.

Furthermore, a survey instrument was designed to collect data from three sample groups, namely citizens with the right to vote (voters), voters who are involved in the administration of the election, and officers in a position that involves them directly in the administration of elections. The survey was conducted in five regions, namely Central Thailand, Eastern Thailand, Northern Thailand, North-eastern Thailand, and Southern Thailand. In each region, two provinces were chosen in which there are the highest and the lowest number of voters respectively, resulting in a total of 10 provinces. In Central Thailand, these were Nakorn Sawan and Samut Songkram; in Eastern Thailand, Choburi and Trad; in Northern Thailand, Chiang Mai and Mae Hong Son; in the North-east, Nakorn Rachasima and Mugdahan; and in the South, Nakorn Sri Thammarat and Ranong.

The finding of this research is that in the administration of elections the EC lacks philosophical principles, which are a basis upon which to set criteria. Even though the voters are satisfied with the administration of the elections, several issues should be improved to increase the efficiency of the elections. In particular, the convenience of the citizens should be considered, to the extent that information about the voting rights should be improved for the citizens. Furthermore, the use of an

election board consisting of members of the general public creates problems when action has to be taken against a board member who has violated the regulations, because no disciplinary action can be taken, nor can a board member be sought for election fraud after the election has taken place.

The investigation and judging of fraud cases still lacks regulation for a crisp time frame so that the investigation can be conducted in a concise manner and short time. Furthermore, there is no clear law or regulation that is transparent, fair, and open to the public. The EC still does not publish information about the process of election fraud investigations. The system with which individuals are handled is still likely to be a problem, as the process now forces the use of regulations with regards to the election, which are not the intention of the law. Finally, there is no guarantee for the individual freedom and safety for the life and assets of the citizens who report an election fraud or file a complaint.

The development of political parties still has a deficiency in the setting of the priority with which the work of the parties is controlled and supervised, and with which priority small political parties are being promoted.

In regards to the area of sharing and controlling the power of the state there is still no close co-operation which would give the citizens the opportunity to get involved with the operations of the EC.

All three sample groups - the voters, voters who are involved in the administration of the election, and officers directly involved in the administration of the election due to their position - think that the criteria under which the EC works are satisfactory.

From the findings of this study regarding the problems and the obstacles in the work of the EC, the following points may be presented:

In the administration of elections the EC lacks philosophical principles, which are a basis to set fair criteria, such as estimates in the election campaigns of the candidates in elections on the different levels. Even though the administration of the elections is perceived as satisfactory by the voters, the details of several issues in the administration of the election should become more efficient, especially the convenience for the citizens as a principle. For example, since there is no system for acknowledging a fraud report and voters cannot exercise their right to vote by mail, there is no guarantee for the reporter's freedom and safety. Furthermore, verification of the voters' names is still difficult; names appear more than once or are wrong. In summary, the convenience of exercising the right to vote - the convenience of the location of the booth is not meant here - all the way to information about how to vote could be improved. For example, for citizens who have to work at night the voting hours should be extended or shifted. Furthermore, maybe there could be an advance vote registration for people who need to exercise their right to vote outside of the district where they are legally registered. The administration of elections through elections boards consisting of members of the general public causes problems if a

fraud case has to be opened after a board member has violated the rules, because no disciplinary action can be taken, nor can a board member be prosecuted after the elections for any wrongdoing.

For the investigation and processing of a fraud case a time frame should be set so that the investigation is concise and speedy. Furthermore, there should be a law or procedure regulating "how to investigate a witness" which sets a clear standard, is transparent, fair, and open to the public. In summary, the EC should publish information about the progress of any investigation without the necessity of an election court - because if it were a court, to proceed with any case would require witnesses and legal evidence. Furthermore, the intention to monitor the elections according to the Constitution is thus controlled in a political, not a legal way. There should be an improvement in the administration of people by using "assistants to board members" in the investigation of election fraud cases; an advisor to the election board could hold this position. Therefore the delay of a confirmation of the election results might have an effect on the administration and government in the area of jurisdiction. This problem is caused by people rather than the set-up and workflow of the EC, as officers force the use of laws and regulations concerned with the election that do not follow the actual intention of the law and may put citizens who make unintentional mistakes on the same level as criminals, but on the other hand they themselves cannot be punished. As a matter of fact, people who intend to commit election fraud can still do this. Thus, it should either be clear as to what is allowed in elections, or it should not be possible to commit fraud, to the extent that there must be a guarantee for the freedom and safety for the life and assets of citizens who report a case of election fraud, or files a complaint, in the same way that current laws protect witnesses.

Regarding development of political parties, opportunities should be opened for small parties by changing the rules and regulations that close the paths for small parties. For example, to found a political party, the party needs to have branches in the four regions of Thailand and must have a membership of not less than 5,000 within 180 days of registration as a party. There should be increased priority for controlling political parties and their work, such as it should not be allowed for an individual to register a party with the same name as a party that had been ordered to close earlier, as it could cause confusion among the public. Also, it should not be allowed to be a member in two or more political parties, so that the real intention of the parties in a democracy is kept, namely to be a centre for people who believe in the same or very similar policies, and therefore they should not belong to many parties at the same time.

In the area of sharing and controlling the power of the state there should be close co-operation which would give the citizens the opportunity to share in the work of the EC.

Nevertheless, in the long run there should be a balance to the power of the EC, as it now has three powers: The executive power, which is the power to administer and organise the elections; the legislative power, which is the power to set the rules

and regulations for the elections; and the judicial power, which is the power to conduct investigations and judge cases. All these three powers are now housed within the same organisation. Instead, the judicial power should be assigned to a judicial organisation, such as an election court with this special obligation. Finally, the laws, rules and regulations which are obstacles to the work of the EC in each of the areas should be improved; for example the law that regulates the elections of members of local councils and local administrators is an obstacle to the investigations. In order to achieve improvement, there could be public hearings or academic seminars for the representatives of the different branches that are involved in the elections in which the shortcomings of these laws are addressed.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
คำนำ	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญรวม	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
นิยามศัพท์ในการวิจัย	3
ลำดับเนื้อหาการนำเสนอรายงานการวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	5
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	17
แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย	20
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	23
แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง	27
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42

บทที่ 3 คณะกรรมการการเลือกตั้ง	51
การจัดตั้งองค์การควบคุมดูแลการเลือกตั้ง	51
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับคณะกรรมการการเลือกตั้ง	52
องค์ประกอบ กระบวนการสรรหา และคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้ง	54
บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	60
โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	63
โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด	69
บทที่ 4 ระเบียบวิธีการวิจัย	74
วิธีการศึกษา	74
วิธีการวิจัย	74
ขอบเขตของการศึกษา	75
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
กรอบการประเมิน การวัด ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน	81
การสร้างแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล	96
บทที่ 5 ผลการศึกษา	98
เกณฑ์การประเมิน ค่าคะแนน และการตีความหมาย	98
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	98
ผลการประเมินเชิงปริมาณในภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารงานของ กกต.	107
ผลการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแยกตามมิติของบทบาทหน้าที่ ของ กกต.	121
มิติที่ 1 กระบวนการจัดการเลือกตั้ง	121
มิติที่ 2 กระบวนการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและการดำเนินคดี	136
มิติที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง	139
มิติที่ 4 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครอง และการตรวจสอบ อำนาจรัฐ	143

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	151
สรุปผลการศึกษา	151
ข้อเสนอแนะ	154
บรรณานุกรม	157
ภาคผนวก	162

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งและการจัดการเลือกตั้งในต่างประเทศ	30
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลการจัดการเลือกตั้งนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัด วันที่ 14 มีนาคม 2547	77
ตารางที่ 4.2 การจัดขนาดตัวอย่างของประชากรที่ศึกษา	78
ตารางที่ 4.3 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายการ รายจังหวัด เขตเมือง และเขตชนบท	79
ตารางที่ 4.4 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้าน กระบวนการจัดการเลือกตั้ง	85
ตารางที่ 4.5 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้าน กระบวนการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและการดำเนินคดี	89
ตารางที่ 4.6 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้าน กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง	91
ตารางที่ 4.7 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้าน กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐ	94
ตารางที่ 5.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)	99
ตารางที่ 5.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)	102
ตารางที่ 5.3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)	105
ตารางที่ 5.4 ผลการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ที่มีต่อ การบริหารงานของ กกต.	107
ตารางที่ 5.5 ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ที่มีต่อการบริหารงานของ กกต.	112
ตารางที่ 5.6 ผลการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ที่มีต่อการบริหารงานของ กกต.	117
ตารางที่ 5.7 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่มประชาชน 127 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)	127

ตารางที่ 5.8	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่ม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)	130
ตารางที่ 5.9	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่ม เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)	133
ตารางที่ 5.10	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีจากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)	137
ตารางที่ 5.11	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการ ดำเนินคดีจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)	138
ตารางที่ 5.12	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)	139
ตารางที่ 5.13	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)	144
ตารางที่ 5.14	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)	146
ตารางที่ 5.15	ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)	148
ตารางที่ 6.1	สรุปภาพรวมของผลการประเมินเชิงปริมาณจากกลุ่มต่าง ๆ	152
ตารางที่ 6.2	สรุปความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ที่มีต่อกระบวนการทำงานของ กกต.	152
ตารางที่ 6.3	สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ที่มีต่อกระบวนการทำงานของ กกต.	153
ตารางที่ 6.4	สรุปความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ที่มีต่อกระบวนการทำงานของ กกต.	153

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff	13
แผนภาพที่ 2.2 แสดงแนวคิดการให้ประชาชนมีส่วนร่วม	14
แผนภาพที่ 2.3 แสดงลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	16
แผนภาพที่ 3.1 กระบวนการสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้ง	58
แผนภาพที่ 3.2 โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	65
แผนภาพที่ 3.3 โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด	72
แผนภาพที่ 4.1 กรอบการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	82
แผนภาพที่ 4.2 ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างมุมมองด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง	83

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

แนวคิดที่ว่าด้วยการมีองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพเพื่อให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม อันนำไปสู่การสร้าง ความชอบธรรมทางการเมืองภายใต้การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นที่มาของการสถาปนา “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในส่วนที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 136 ถึงมาตรา 148 เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการเป็น ผู้ควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 144)

หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 แล้วได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2541 โดยมี บทบาท อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งบทบาท อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมาย บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาทิ งานที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การพัฒนาพรรคการเมือง การเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นต้น

นับตั้งแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 จนถึง พ.ศ. 2547 มีการดำเนินงานรวมระยะเวลาประมาณ 6 ปี ตามขอบเขต บทบาท อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ เป็นระยะเวลาที่สมควรได้มีการประเมินผลการทำงาน ของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าได้บรรลุเจตนารมณ์ของการจัดตั้งตามที่ได้กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ทันต่อสถานการณ์ของการ เลือกตั้งและสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฯ และเป็นไปตามหลักการของการจัดตั้งหรือไม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างไร ทั้งในเรื่องของการเลือกตั้ง และการบริหารงานของสำนักงาน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาวิจัยประเมินผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และอุปสรรคการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งในด้านการจัดการการเลือกตั้งและการบริหารงานของสำนักงาน ตลอดทั้งบทบาท อำนาจหน้าที่อื่นของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้สามารถแยกเป็นประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาภาพรวมในการบริหารและผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกรอบกำหนดของรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาสถานะทางการบริหารและขีดความสามารถในผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามทิศทางและเป้าหมายของการปฏิรูปการเมือง
3. ศึกษาผลกระทบจากการบริหารและผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีต่อเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
4. การศึกษาครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการในส่วนกลาง และการบริหารจัดการในระดับจังหวัดและระดับเขตเลือกตั้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องนี้จะอำนวยประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดมากน้อยเพียงใด และบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฯ หรือไม่

2. ทำให้ทราบแนวทางและมาตรการที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

นิยามศัพท์ในการวิจัย

“คณะกรรมการการเลือกตั้ง” หมายถึง คณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541

“การประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง” หมายถึง การประเมินผลงานหรือผลสำเร็จของงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการตามบทบาท อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินได้แก่ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

“ประสิทธิภาพ” (efficiency) หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร อันได้แก่ งบประมาณ เวลา สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ประสิทธิภาพความรู้ความสามารถของบุคคล กับระดับความสามารถมากหรือน้อยของผลงานที่เกิดจากการดำเนินงานโดยการเปรียบเทียบปัจจัยนำเข้ากับปัจจัยนำออก

“ประสิทธิผล” (effectiveness) หมายถึง การประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานหรือระดับของความมากหรือน้อยของการบรรลุเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ ฯ

“ปัจจัยนำเข้า” (input) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารที่นำเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินงาน ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ บุคลากร งบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น

“ปัจจัยนำออก” (output) หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลผลิตหรือผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้

“ผลกระทบ” (impact) หมายถึง ผลที่เกิดจากการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีผลกระทบต่อบุคคลหรือองค์กรหรือสถาบันหรือสภาพแวดล้อมของการเมือง

“ศักยภาพ” (potential) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านต่างๆ

“ความพร้อม” (readiness) หมายถึง ความพอเพียงของทรัพยากรทางการบริหารในเชิงปริมาณและคุณภาพ อันได้แก่ อัตรากำลัง คุณภาพของบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมืออุปกรณ์

“ปัจจัยเกื้อหนุน” (supporting factors) หมายถึง ปัจจัยภายใน อันได้แก่ ความพร้อมทางด้านบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมืออุปกรณ์ และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อมวลชน และความร่วมมือจากประชาชน

ลำดับเนื้อหาการนำเสนอรายงานการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำที่อธิบายความสำคัญของการวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการนิยามศัพท์

บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

บทที่ 3 เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 ในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และโครงสร้างบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

บทที่ 4 ระเบียบวิธีการวิจัย รูปแบบการวิจัย ขอบเขตและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

บทที่ 5 เป็นการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ประเมินผลข้อมูลโดยละเอียด โดยการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การประเมินศักยภาพ และความพร้อมในการบริหารจัดการทรัพยากร การประเมินปัจจัยเกื้อหนุน และปัญหาอุปสรรคที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

บทที่ 6 เป็นการสรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปฏิรูประบบและกระบวนการการเลือกตั้งเป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจรัฐอันเป็นเจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว ในบทนี้จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน (Balanced Scorecard) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

หลักการสำคัญอย่างหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การที่รัฐให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองจำเป็นต้องปกครองประเทศให้เป็นไปตามผลประโยชน์ และความต้องการของประชาชนผู้ถ่ายทอดอำนาจให้ และให้ความยินยอมในการที่รัฐบาลจะใช้อำนาจทางการเมืองกับผู้ใต้ปกครอง วิธีการที่ใช้อำนาจจะแตกต่างกันไปบ้าง ในรายละเอียดแต่ที่สำคัญคือ การให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้ง มีสิทธิในการรวมกลุ่มทางการเมืองและสมัครแข่งขันรับเลือกตั้ง และตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งนับได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการระดมมติมหาชน และสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นในการปกครอง

ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของทุกประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) โดยการเลือกสรรตัวแทนของตนไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนตน รวมทั้งเป็นการระดมมติมหาชนและสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้ว การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกันอย่างซับซ้อน หากเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันทางการเมืองสูงแล้วมักมีการใช้เทคนิค และกุศโลบายชนิดต่างๆ ในกิจกรรมการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย นักรัฐศาสตร์ให้ข้อสังเกตว่าการเลือกตั้งในปัจจุบันนี้นับวันจะมีความซับซ้อน หรือมีปัจจัยเกี่ยวเนื่องมากยิ่งขึ้น เป็นต้นว่ามีคนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการใช้เงิน

ในการเลือกตั้งจำนวนมากขึ้น จนสร้างความสำคัญให้แก่องค์กรต่างๆ ทางการเมืองมากขึ้น และที่สำคัญคือ การเลือกตั้งได้สร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองสมัยใหม่ได้อย่างดียังสามารถกำหนดได้อย่างเฉียบขาดปราศจากการโต้แย้งว่าจะให้ใคร หรือกลุ่มใดเป็นผู้ปกครองจึงจะมีความเหมาะสม (จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527: 11)

การเลือกตั้งโดยทั่วไป ถ้าคำนึงถึงสภาพการณ์ทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งแล้ว จะมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ฝ่าย ที่จะทำให้การเลือกตั้งนั้นสมบูรณ์และสำเร็จลงได้ ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และผู้บริหารจัดการการเลือกตั้ง ทั้ง 3 ฝ่ายนี้ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นผู้ที่จะวินิจฉัยตัดสินใจเลือกใครเป็นตัวแทนของพวกเขาตน ขณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองต่างๆ ต้องการจะเข้าไปทำหน้าที่แทนผู้เลือกตั้งในสภาและเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ จะต้องทำเสนอตนเองและนโยบายหรือแนวความคิดให้ผู้เลือกตั้งได้รับทราบเพื่อประกอบการตัดสินใจ ส่วนฝ่ายที่บริหารจัดการการเลือกตั้ง ได้แก่ คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ก็ต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบที่ตราไว้สำหรับการเลือกตั้งนั้นๆ อย่างเคร่งครัด เป็นกลาง เพื่อสร้าง “ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม” ให้เกิดขึ้นในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

ความหมายของการเลือกตั้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้นิยามคำว่า “การเลือกตั้ง” หมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนตนกรณีต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2532: 20) กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (demand) หรือสนับสนุน (support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

จรรยา สุภาพ (2527: 28) กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการเลือกสรรและกำหนดตัวเจ้าหน้าที่ ที่จะมาบริหารงานสาธารณะ การเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยจะต้องเป็นความลับ และราษฎรมีโอกาสเลือกโดยเสรี

วิสุทธ์ โภธิแทน (2524: 63) ให้ความหมาย “การเลือกตั้ง” ว่าการที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชีเพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

David Butler and others (1981: 216) ให้ความหมาย “การเลือกตั้ง” ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทั่วไปในกิจกรรมสาธารณะ การเลือกตั้งได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นพลเมือง

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534: 716) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตน เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมด มีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ (2531: 1-2) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมือง ซึ่งแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ จัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองและการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน การที่ประชาชนเลือกผู้แทนหรือกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะใช้อุดมการณ์ที่ประกาศเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติและบริหารรัฐกิจในทำนองเดียวกัน เพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนจะไม่เลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์ หรือไม่เอื้อต่อความต้องการของตน

ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเอง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากความหมายของการเลือกตั้งแล้ว จะเห็นว่าการเลือกตั้งมีบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ บทบาทของประชาชนคือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจการของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้บริหาร และบทบาทในการบริหารกิจการของประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์และการสนับสนุนของประชาชน ซึ่งจะทำให้ระบบการเมืองและคณะผู้บริหารได้รับการยอมรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนของกระบวนการทางการเมืองและเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

การปกครองที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันก็คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีได้หมายถึง การที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียง (voting) เลือกตั้งผู้แทนของตนแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งไปกว่านั้นอีก กล่าวคือ การเลือกตั้งยังหมายถึงผลที่ได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนอีกด้วย ผลการเลือกตั้งของประชาชนนี้หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่า เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับว่า อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจที่จะดำเนินการเลือกผู้แทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล เลือกรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือปกครองประเทศ และกำหนดนโยบายที่จะใช้ในการปกครองประเทศ การเลือกตั้งตัวแทนประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งในระบอบการปกครองที่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชน ซึ่งคิดค้นขึ้นแทนระบอบการปกครองที่ถือคติอำนาจอธิปไตยเป็นของบุคคลใดบุคคลเดียวหรือคณะบุคคลโดยอ้างลัทธิเทวสิทธิ์ หรืออภิอำนาจ หรือความมีคุณสมบัติพิเศษบางประการเป็นเครื่องมือให้ความชอบธรรมในอำนาจการปกครองของตน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการของการเลือกสรรรัฐบาลที่จะมาทำการปกครองและสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจการปกครองของผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติ การเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคหรือหนึ่งกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งในระบบการเมืองโดยเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาและธรรมเนียมปฏิบัติที่ใช้บังคับในระบบการเมืองนั้นๆ การเลือกตั้งที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์กติกาดังกล่าวจะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินใจของผู้เลือกตั้งโดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ทำการปกครองในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ฝ่ายแพ้ก็น่าจะหาทางเอาชนะในคราวต่อไปตามวิถีทางหรือกฎเกณฑ์และกติกาได้กำหนดไว้ วิธีการเช่นนี้ช่วยอำนวยความสะดวกให้อำนาจทางการเมืองและการปกครองเป็นไปอย่างสันติวิธีไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม เช่น การปฏิวัติรัฐประหาร เป็นกลไกในการสับเปลี่ยนอำนาจ ดังนั้น

กระบวนการเลือกตั้งภายใต้เงื่อนไขที่กล่าวมานี้จึงแตกต่างไปจากการเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดเพียงพรรคเดียว หรือกลุ่มคณะบุคคลเพียงคณะเดียว ซึ่งใช้การเลือกตั้งเป็นเพียงข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองเท่านั้น มิใช่เป็นกลไกเพื่อขจัดความขัดแย้ง หรือเพื่อตัดสินการสืบอำนาจแต่อย่างใด กระบวนการสืบเปลี่ยนอำนาจการปกครองโดยการเลือกตั้งนี้ยังเป็นกลไกสำคัญที่จะคอยเตือนเสมอว่าตนมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและมีประชาชนคอยจับตาดูการกระทำของเขาอยู่เสมอ ดังนั้นจะต้องทำหน้าที่อย่างดีที่สุดและด้วยความรับผิดชอบ เพราะประชาชนจะเป็น ผู้ตัดสินอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือก หรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนของปวงชนอีก

นอกจากนั้น กระบวนการเลือกตั้งยังเป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของประเทศ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของตนเองและเพื่อนมนุษย์ว่าสามารถตัดสินใจเลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบการปกครอง วิธีดำเนินการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ของตนเองได้ การเลือกตั้งจะนำไปสู่ความพยายามของประชาชนที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของรัฐบาล ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้การมีบูรณาการภายในระบบการเมืองของชาติ และระดมประชาชนเข้าร่วมในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2531: 6) การเลือกตั้งจึงเป็นการตัดสินใจทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อระบบการเมือง เพราะการตัดสินใจนี้จะนำมาซึ่งการคัดเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาล ตลอดจนนโยบายในการบริหารประเทศ (political recruitment) (Micheal, 1992: chapter 7)

ความสำคัญของการเลือกตั้งในด้านผลที่ได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อาจพิจารณาได้อีกในแง่ของ “สัญลัษณ์” ที่ทำให้บุคคลที่ไปใช้สิทธิเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นพิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปกครองแบบประชาธิปไตยทำนองเดียวกันกับพิธีทางศาสนา ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้ทำ “หน้าที่พลเมืองดี” (civil duty) ซึ่งส่งผลในเชิงลักษณะที่แฝงเร้นต่อระบบการเมืองอยู่อีกหลายประการ อาทิ การเลือกตั้งทำให้อำนาจของรัฐบาลมีความชอบธรรม ทั้งนี้เนื่องจากทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้รับการยอมรับจากประชาชน นอกจากนี้การเลือกตั้งยังช่วยคลายความตึงเครียดของความขัดแย้งทางการเมือง ตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งทางสังคมลงได้อีกด้วย กล่าวคือ กลุ่มทางสังคมทั้งหลายต่างกลุ่มต่างก็มีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ละกลุ่มเหล่านั้นต่างอยากจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการ โดยเรียกร้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งแบบปกติ ซึ่งอำนาจประโยชน์กว่าการใช้กำลังเข้าแย่งชิงผลประโยชน์กัน กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญ คือ เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำ

หน้าที่ปกครองเป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ สร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครอง เป็นกลไกหรือ “ห้ามล้อ” ในทางการเมืองการปกครอง ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม และทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และประสานประโยชน์ให้ประชาชนเห็นความจำเป็นของการปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดี

หลักการเลือกตั้ง

นักกฎหมายมหาชน และนักรัฐศาสตร์ มักจะอ้างที่มาของหลักการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการเลือกตั้งว่า ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 21 ซึ่งระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน โดยมีกระบวนการการเลือกตั้งที่แท้จริงรองรับ การเลือกตั้งดังกล่าวต้องเป็นกลางมีคุณภาพสูง และมีคุณสมบัติที่ไม่เบี่ยงเบนไปจากหลักการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเลือกตั้งอย่างลับ (secret) มีความเป็นอิสระเสรี (freedom) เป็นวาระ (period) อย่างเสมอภาค (equal suffrage) เป็นการทั่วไป (universal suffrage) และเป็นการเลือกตั้งที่แท้จริง (genuine election) (United Nations General Assembly, “Universal declaration of human rights 1984,” (United Nations Department of public information, 1949) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Declaration of Human Right, 1948) มาตรา 21 ระบุว่า (1) Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives. (2) Everyone has the right of equal access to public service in his country. (3) The will of people shall be the basic of the authority of government ; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures.) หลักทั้ง 6 ประการข้างต้นนี้ ดูเป็นเรื่องง่ายแต่มีนัยเชิงปฏิบัติที่จะนำไปสู่การซ่อนเร้นหรือเบี่ยงเบนเจตนารมณ์ ซึ่งนำไปสู่การเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรมขึ้นได้โดยง่าย การเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน (representative democracy) ทั้งนี้ก็เพราะการเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองการปกครอง หรือใช้อำนาจแทนพวกเขา แต่ทว่าการเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นฐานที่มาของความชอบธรรมได้อำนาจทางการเมืองของผู้ปกครองนั้นจะต้องมีลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นสากลดังต่อไปนี้ (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2531: 2-5,97)

1. ความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง หมายถึง การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรีปราศจากการบีบบังคับข่มขู่ด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้อามิสสินจ้าง หรือการใช้อิทธิพลบีบบังคับ

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา ทั้งนี้เพื่อประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่าได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ และเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้ปกครองและเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสสามารถเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองได้โดยสันติวิธี ผู้ปกครองที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรมในระหว่างที่อยู่ในอำนาจ เมื่อครบวาระแล้วก็มีโอกาสได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับเลือกเข้ามาใหม่

3. การเลือกตั้งที่ยุติธรรม หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์เป็นไปตามด้วยกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากการครอบงำและเล่ห์ทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม เช่น นักการเมืองที่อยู่ในตำแหน่งใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนสนับสนุน หรือผู้ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจเข้มแข็งกว่าใช้เงินทองหุ่่มเทาหาเสียง หรือซื้อคะแนนเสียงเพื่อตนเอง หรือสนับสนุนผู้สมัคร นอกจากนี้การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรีภายในขอบเขตของกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีพื้นฐานอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

4. หลักการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป หมายถึง การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษเนื่องมาจากเพศ สีผิว สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เงื่อนไขข้อนี้มิรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่า สิทธิในการมีส่วนร่วมใช้อำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคน

5. หลักความเสมอภาค หมายถึง การมีสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนมีความสำคัญและได้รับความยอมรับโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้เลือกตั้งนั้นจะมีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร มาตรการในการให้ความเสมอภาค อย่างเช่น การให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่งๆ ลงคะแนนเสียงได้เพียงหนึ่งคะแนน (one man one vote) และคะแนนเสียงทุกๆ คะแนนมีความสำคัญเท่ากัน เป็นต้น

6. หลักการลงคะแนนลับ หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด และได้รับการปกป้องพิทักษ์โดยการออกเสียงลับ ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ปราศจากการข่มขู่บีบบังคับจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง

หลักทั้ง 6 ประการนี้ เป็นอุดมคติ แต่มีความจำเป็นมากในการที่จะประกันความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจึงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททางการเมือง ช่วยกันรับผิดชอบต่อประเทศชาติ และยังเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของ

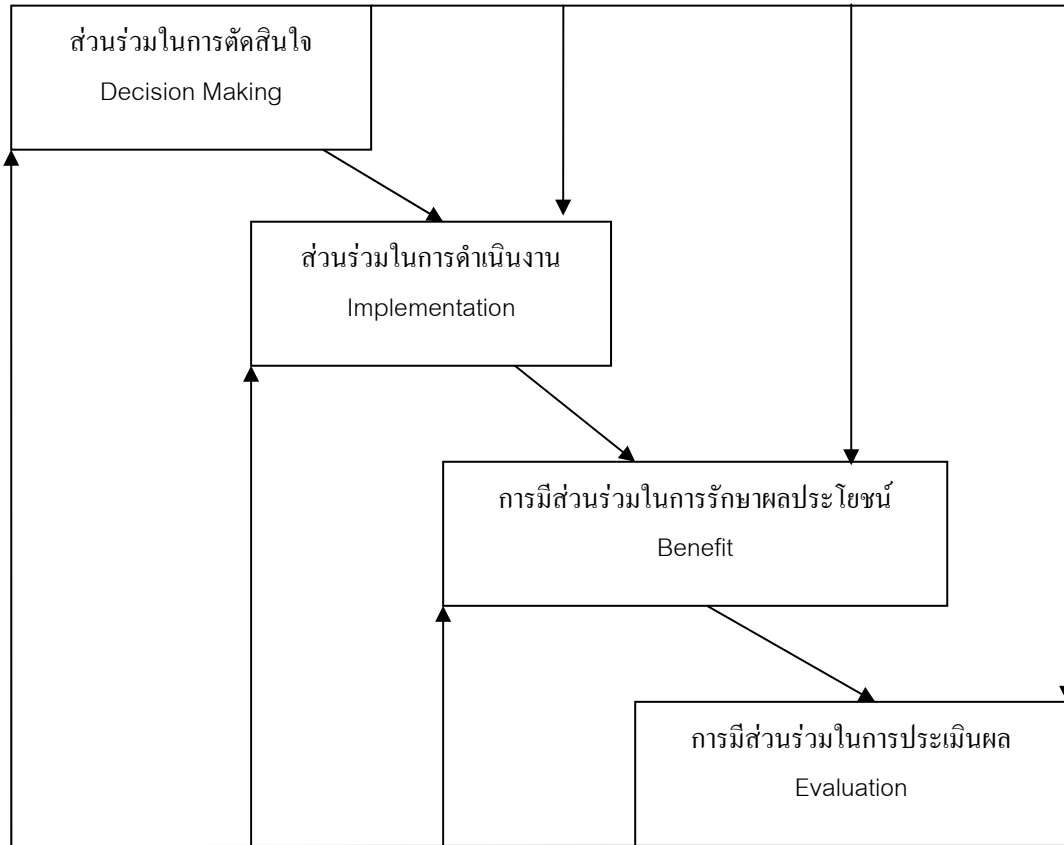
ประชาชนที่รัฐบาลจะต้องตระหนักและยึดถือเป็นเรื่องสำคัญ ประเทศเสรีประชาธิปไตยทุกประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งมาก นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นว่าการปกครองบริหารประเทศของตนนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กล่าวคือ การเข้าปฏิบัติหน้าที่ก็เพราะได้รับการถ่วงดุลและยอมรับจากประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจเพื่อให้นานาชาติยอมรับ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

McClosky ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะเลือกผู้นำของตนและเพื่อกำหนดนโยบายของรัฐ การกระทำนั้นอาจจะกระทำโดยตรงหรือทางอ้อม ตลอดจนผู้กระทำอาจทำกิจกรรมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียวหรือหลายอย่างพร้อม ๆ กันก็ได้ (สัว์ฉน์ ศิริโกคาภิรมย์, 2540: 15) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตประชาธิปไตยอีกมิติหนึ่ง เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง นอกจากนี้จะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส (transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากขึ้นด้วย

ระดับขั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายระดับ และนักวิชาการต่าง ๆ ได้กำหนดไว้หลากหลาย แต่ในสาระสำคัญมีความคล้ายกันซึ่งจะขอเสนอโดยสังเขป (Cohen และ Uphoff, 1980: 219-222) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefit) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ระดับขั้นของวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 แสดงวงจรการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff

ที่มา : Cohen และ Uphoff (อ้างถึงใน สนาท ธรรมรส, 2541: 24-25)

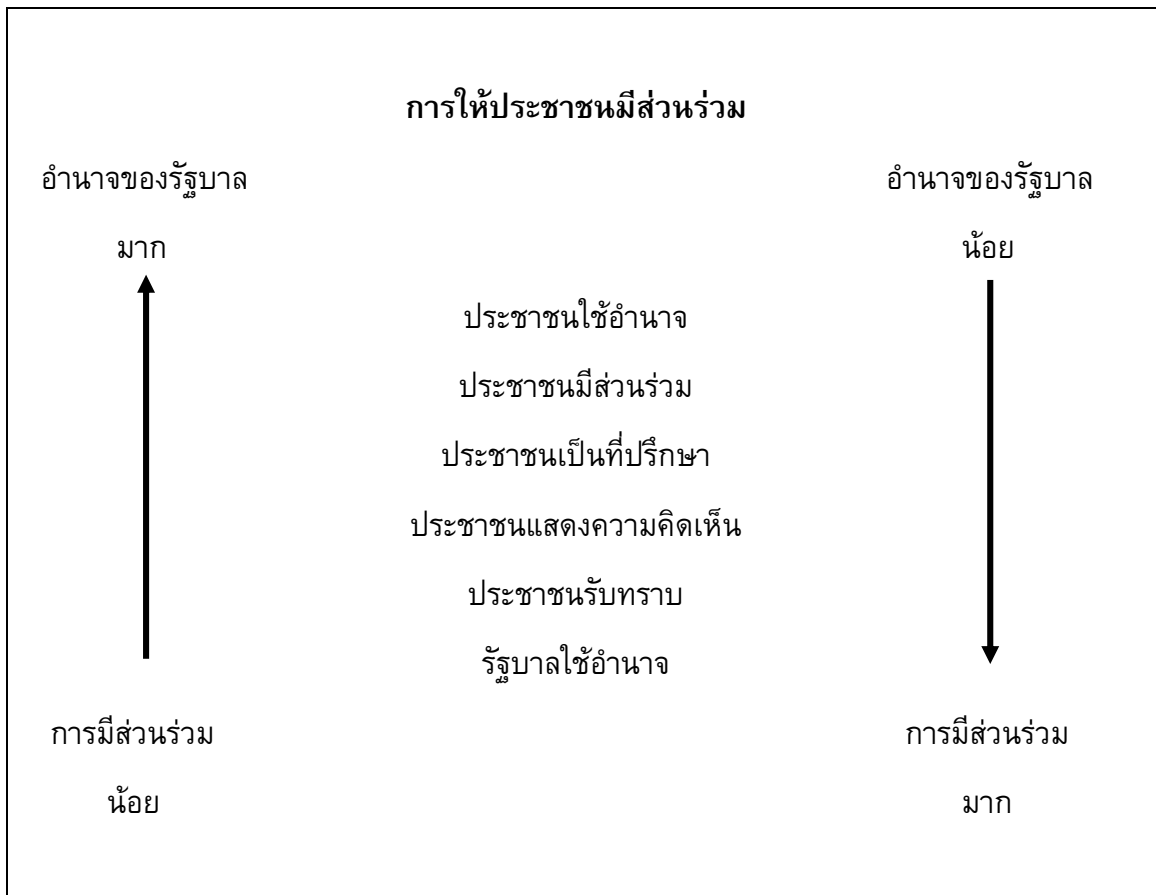
เจลิม เกิดโมลี (2543: 3) ได้เสนอระดับการมีส่วนร่วมไว้ในทำนองคล้ายคลึงกันว่ามีอยู่ 3 ระดับ คือ *ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ* กล่าวคือ ต้องมีทั้งร่วมคิดและต้องมีอำนาจการตัดสินใจในระดับที่แน่นอนระดับหนึ่ง *ร่วมทำ* คือ ร่วมในขั้นตอนของการดำเนินการทั้งหมด และ *ร่วมสนับสนุน* อาจเป็นได้ตั้งแต่ให้ข่าวสารข้อมูลถึงการสนับสนุนทรัพยากรบริการ

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายระดับขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุคจะให้ความสำคัญต่อประชาชนมากน้อยต่างกัน (ปราณี พันธุมสินชัย, ใน สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง และคณะ, บรรณานุกรม, 2536: 408-410) กล่าวคือ

1. ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ หมายถึง ให้ประชาชนเข้าจัดการหรือดำเนินการเอง โดยไม่มีการติดต่อกับรัฐบาลก่อนซึ่งอาจมีการโต้ตอบจากรัฐบาล ตัวอย่างเช่น การตั้งศาลเตี้ย การเดินขบวน การเข้ายึดสถานที่ของทางราชการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เป็นต้น โดยในรูปดังกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจของรัฐบาลซึ่งมี

ความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมมาก รัฐบาลก็จะมีอำนาจน้อยลง หรือในทางกลับกัน ถ้ารัฐบาลมีอำนาจมากขึ้น ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมน้อยลงนั่นเอง

แผนภาพที่ 2.2 แสดงแนวความคิดการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ที่มา : ปราณี พันธุสินชัย, ใน สมฤดี นิโครวัฒนียังยง และคณะ, บรรณาธิการ (2536: 410)

2. ประชาชนและรัฐบาลร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน การสร้างถนน และขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน เป็นต้น

3. ประชาชนเป็นที่ปรึกษา หมายถึง รัฐบาลขอความคิดเห็นจากประชาชน และตั้งใจที่จะกระทำการความเห็นนั้น แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะไม่รับความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อการประสานงานระหว่างประชาชนและส่วนราชการ การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

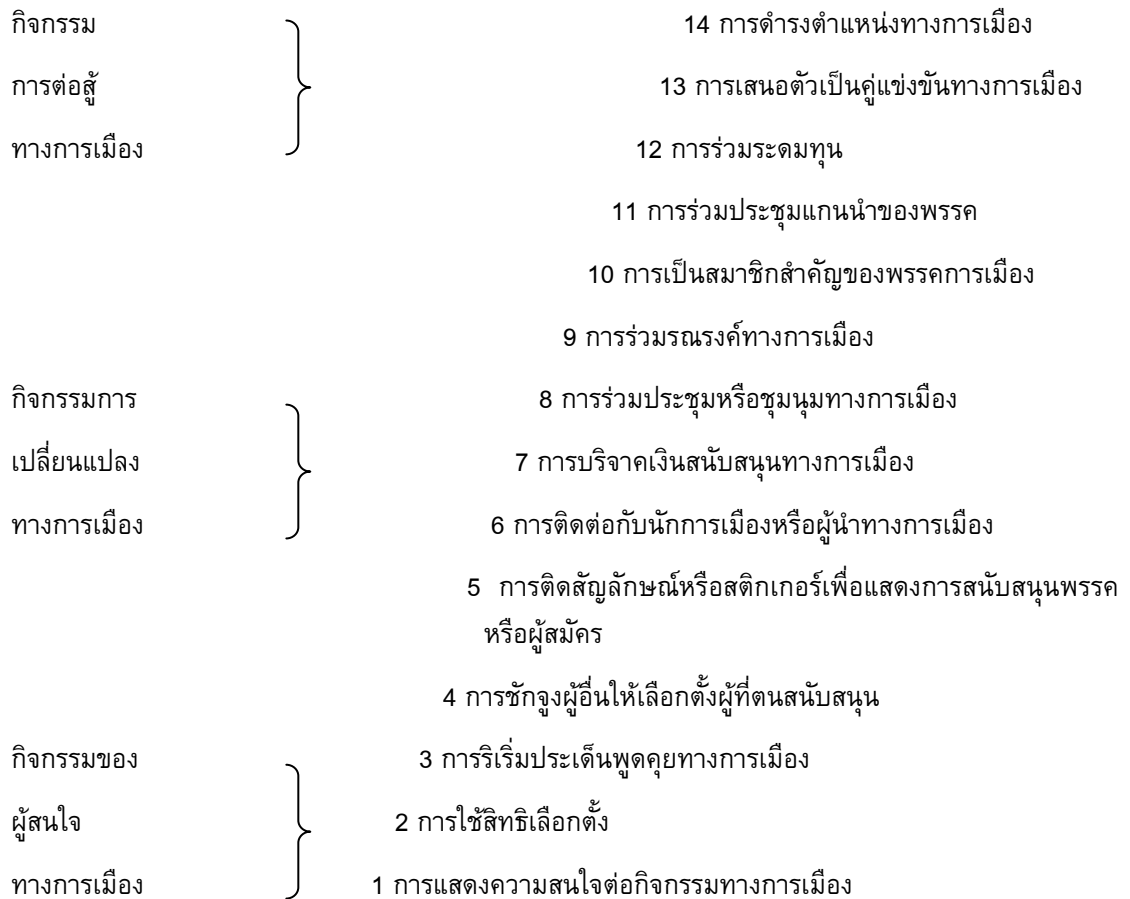
4. ประชาชนแสดงความคิดเห็น รัฐบาลให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง แต่มักจะไม่นำความเห็นไปปฏิบัติและยังมีอำนาจที่จะไม่รับฟังความคิดเห็นนั้น ตัวอย่างเช่น การประชุมใหญ่ที่ให้โอกาสประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น การขอความเห็นในกฎระเบียบที่กำลังจะนำมาออกมาใช้

5. ประชาชนรับทราบ เป็นการแถลงข่าวสารและ / หรือมติของรัฐบาลให้ประชาชนได้ทราบ ประชาชนอาจมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือไม่มีก็ได้ เช่น การแถลงถึงโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลได้มีมติให้ดำเนินการริเริ่มกฎหมายต่างๆ และการเวนคืนที่ดิน เป็นต้น

6. รัฐบาลใช้อำนาจ กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจจัดการโดยไม่แจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น การสืบสวน จับกุมผู้กระทำผิดกรณีต่างๆ โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น

ลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองของประชาชนในแต่ละสังคม จากการมีส่วนร่วมน้อยไปสู่การมีส่วนร่วมมาก (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2537: 337) แสดงลำดับขั้นของการเกี่ยวพันได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.3 แสดงลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กลุ่มผู้ไม่สนใจ

นอกจากนี้ Almond และ Verba (1965) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมการเมืองของกลุ่มคนในสังคมต่างๆ พบว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะแตกต่างกันตามวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคล โดยแบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2538: 260-261)

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (The Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง ไม่มีการรับรู้ไม่มีความเห็นและไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง เป็นลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่สามารถพบได้ในกลุ่มคนที่ยากจนและไร้การศึกษา เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้ และเข้าใจบทบาทของตนต่อการเมือง

2. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไปแต่ไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการและไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมาย หรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยดุขฎี

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

โดยทั่วไปแบบแผนของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้ง แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กิจกรรมถูกกำหนดขึ้นโดยตัวของผู้กระทำเอง เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดม หมายถึง การกระทำซึ่งได้รับการจูงใจให้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลโดยปราศจากการสนใจเป็นส่วนตัว หรือไม่จำเป็นจะต้องรู้เรื่องการเมืองที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลของการเลือกตั้ง แต่พวกเขากระทำเนื่องจากได้รับคำแนะนำหรือถูกจูงใจโดยความนับถือ ความจงรักภักดี ความยินยอม ความกลัวผู้นำ หรือโดยต้องการผลประโยชน์บางประการ ประชาชนจำนวนมากซึ่งมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น การเลือกตั้ง การเดินขบวน หรือกิจกรรมอื่นๆ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องมาจากความสนใจเป็นส่วนตัวของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีฐานะยากจนนั้นเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากความกลัว ความจงรักภักดี หรือความเคารพนับถือต่อผู้นำตามจารีตประเพณี ผู้นำทางศาสนาหรือต้องการ ผู้อุปถัมภ์ พวกที่มีฐานะยากจนเหล่านี้ไม่ได้สนใจในความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับรัฐบาลและไม่ได้สนใจว่าการกระทำของเขาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ ในรัฐบาล (เกรียงไกร จงเจริญ, 2536: 24)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนประกอบด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและจิตวิทยา มีสาระสำคัญดังนี้

1. มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ แนวทางการศึกษาพฤติกรรมในแนวตัวแบบนี้ ได้นำเอาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์มาใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์นี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 การลงคะแนนเสียงจะเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ

1.2 การลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้นจุดสนใจจะมุ่งที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง

1.3 การตัดสินใจลงคะแนนเสียงนั้นจะกระทำอย่างละเอียดรอบคอบ ระมัดระวังโดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

2. มุมมองเชิงสังคมวิทยา แนวทางการศึกษานี้เห็นว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจะเป็นการกำหนดพฤติกรรมที่แตกต่างของบุคคลในการเลือกตั้ง เช่น บัณฑิตเรียน แพทย์ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น หาใช่เพราะประเด็นปัญหาทางการเมืองไม่

ข้อสรุปทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน จากการใช้ตัวแบบมุมมองเชิงสังคมวิทยาในการศึกษาพบว่า

(1) ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก โดยเฉพาะผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี หรือเป็นพิธีการในระบอบประชาธิปไตยยิ่งกว่าการไปด้วยเหตุผลการผลักดันนโยบาย หรือด้วยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และกลุ่มที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูงซึ่งมีจำนวนน้อยกว่านั้นก็มีความสำนึกไม่แตกต่างกันมากนัก

(2) ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนมากของประเทศ มีความผูกพันทางการเมืองกับพรรคการเมืองต่ำ มีความเข้าใจในนโยบายทางการเมืองน้อย ขาดความรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เพียงพอ และขาดความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญในการทางการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงง่ายต่อการถูกชักจูง โดยเฉพาะการชักจูง ที่เป็นการติดต่อส่วนบุคคล และการให้สินจ้างรางวัล บุคคลใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกได้แก่เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ทางราชการ และพระภิกษุที่เคารพนับถือ

(3) ในทางตรงกันข้ามผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูงส่วนมาก มักจะมีความนิยมพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง หรือชอบนโยบายทางการเมืองเฉพาะอย่าง เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองและเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง ทำให้สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างมั่นใจ และมีเหตุผล “เชิงการเมือง” สินจ้างรางวัลมีอิทธิพลน้อยต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้

(4) นอกจากนั้นผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูง มักให้ความสำคัญในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำที่มักลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงผู้สมัครเป็นเกณฑ์ และมีจำนวนไม่น้อยที่

ลงคะแนนเสียงตามคนอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงเกณฑ์ใดๆ (สุจิต บุญบงการ และพรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2529: 19)

3. มุมมองเชิงจิตวิทยา แนวทางการศึกษานี้ให้ความสนใจต่อบัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมือง ที่มีพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ หรือนิยมชมชอบในพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง หรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

นอกจากนี้ นักสังคมศาสตร์ยังได้แบ่งหน้าที่ของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น 3 ประเภทตามทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนดระบุว่า “พฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคม” ปัจจัยทางสังคมดังกล่าวได้แก่สภาพภูมิหลังของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทฤษฎีนี้กำหนดว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันไป การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพภูมิหลังที่แตกต่างกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีนี้รู้ให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการลงคะแนน แนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้ได้แก่ “ตัวแบบแรงผลักดันทางสังคม” (social forces) ของพอล ลาซาร์สเฟลด์ (Paul F. Lazarsfeld) และ “ทฤษฎีสนาม” ของนักจิตวิทยา เดิร์ต เลวิน อย่างไรก็ตามทฤษฎีประเภทนี้เป็น การเสนอเงื่อนไขที่กำหนด “รูปแบบ” (pattern) ของพฤติกรรมซึ่งไม่ได้ มุ่งหมายที่จะทำนายพฤติกรรมในอนาคต หากให้ประโยชน์อย่างสำคัญในด้านการจัดตัวแบบอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกันในทางเศรษฐกิจ สังคมให้เป็นระเบียบ

2. ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเน้นที่ปฏิภริยาของความสำนึกตรรกะตรองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีต่อการบริหารการเลือกตั้ง นโยบายของพรรคการเมือง และสภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับการกรอบความคิดเชิงเหตุผล (rational framework) ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทฤษฎีนี้จะให้ความสำคัญกับอิทธิพลของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง และผู้สมัครซึ่งจะมีบทบาทต่อทัศนคติของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่จะเลือกใครหรือกลุ่มใด เสมือนกับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์

3. ทฤษฎีระบบ (System Theories) ทฤษฎีระบบเป็นการศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการพิจารณาเชิงระบบทั่วไปว่า ปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลระยะสั้น (short-term forces) เช่น ความสนใจในตัวผู้สมัคร ความเห็นต่อนโยบายและปัญหาทางการเมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง สถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ สภาพการแข่งขันของผู้สมัคร

เป็นต้น จะผันแปรไปในแต่ละช่วงสมัยของการเลือกตั้ง เมื่อประมวลรวมกันแล้วจะมีผลต่อปัจจัยพื้นฐาน คือ ความนิยมในพรรคการเมือง ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเปลี่ยนความนิยมจากพรรคการเมืองหนึ่งไปยังอีกพรรคการเมืองหนึ่ง เป็นการแกว่งออกจากสภาวะสมดุล “ปกติ” และเมื่อถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไปก็มักจะแกว่งกลับโดยนัยเดียวกันเช่นนี้เรื่อยไป ทฤษฎีระบบเป็นการศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้งมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย

การออกเสียงเลือกตั้งมี 2 แนวคิดที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกยึดถือ คือ แนวคิดที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิ และแนวคิดที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ซึ่งทั้ง 2 แนวคิดอยู่บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจเด็ดขาดและสูงสุดของประเทศ

1. แนวคิดที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิ แนวคิดนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (The Sovereignty of the People) ซึ่งคิดค้นโดยนักปราชญ์คนสำคัญ คือ รูสโซ (Jean Jaques Rousseau) ได้เรียบเรียงวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งชื่อ “Social Contract” ซึ่งมีสาระสำคัญว่าอำนาจอธิปไตยมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปแบบทุกนาม เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่าจนเกิดเป็นสังคมขึ้น มนุษย์ก็ได้ทำสัญญาหรือก่อพันธะผูกพันกันโดยชัดแจ้ง หรือปริยายว่าจะมอบอำนาจที่ตนมีอยู่ให้แก่สังคมร่วมกัน สัญญาเช่นนี้เรียกว่า “สัญญาประชาคม” รูสโซเชื่อว่าสังคมเกิดขึ้นเพราะราษฎรในสังคมสมัครใจสละสภาพธรรมชาติอันเสรีของตนเพื่อมาทำสัญญาประชาคมขึ้น สังคมจึงเกิดจากสัญญามิใช่การข่มขู่บังคับ ดังนั้นราษฎรทุกคนจึงมีส่วนเป็นเจ้าของสังคมหรืออำนาจอธิปไตย มิใช่พระเจ้าหรือบุคคลคนหนึ่งคนใดที่เป็นเจ้าของอธิปไตยดังที่อธิบายกันตลอดมา รูสโซอธิบายว่าสมาชิกในสังคมเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจในการปกครองบริหารประเทศ ถ้าสังคมหรือประเทศมีสมาชิกอยู่รวม 10,000 คน และอำนาจในการปกครองบริหาร ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดที่เรียกกันว่า “อำนาจอธิปไตย” มีค่าเท่ากับหนึ่ง ประชาชนแต่ละคนจะมีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนละ 1 ใน 10,000 ส่วน ดังนั้นประชาชนแต่ละคนในรัฐหนึ่งเป็นทั้งราษฎรที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเป็นผู้ที่อยู่ใต้อำนาจอธิปไตย ซึ่งมอบไว้ให้แก่สังคม ตามแนวคิดนี้สังคมอาจมอบให้ใครเป็นผู้แทนและใช้อำนาจนี้ก็ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ความควบคุมของสมาชิกในสังคม แนวคิดนี้เน้นความเสมอภาคเพราะไม่มีใครเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมากกว่ากันและเน้นการปกครองแทนประชาชนเพราะผู้ใช้อำนาจอธิปไตยก็มีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจนี้เท่ากับราษฎรอื่นเพียงแต่ได้อำนาจนี้มาจากความยินยอมพร้อมใจของราษฎรทั้งหลายให้ทำการแทนชั่วคราว ไม่ใช่ให้เป็นเจ้าของประเทศอย่างถาวรดังกรณีทฤษฎีราชาธิปไตย (วิชฌ วรรณัญญ, 2530: 218 -

219) แนวคิดนี้เรียกว่าทฤษฎีประชาธิปไตยหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ตามแนวคิดนี้ถือว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิของทุกคนมิใช่เป็นหน้าที่และสิทธิในการเลือกตั้งนี้เป็นสิทธิในตัวเอง มิต้องให้มีผู้ใดมอบหมาย หรือมิต้องให้ผู้ใดมอบหมายหรือจะมาเพิกถอนได้ รวมทั้งไม่อาจมีการจำกัดสิทธิได้ดังที่รุสโซกล่าวไว้ว่า “สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิที่ไม่มีอะไรจะมาพรากจากประชาชนได้” เมื่อสิทธิในการเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนตัวของทุกคน การไปใช้สิทธิหรือไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลไปด้วย กล่าวคือ เป็นดุลพินิจของแต่ละบุคคลที่เขาจะทำหรือไม่ทำการใดๆ ก็ได้ หากเขาชอบหรือพอใจที่จะไปออกเสียงเลือกตั้ง ก็ย่อมจะกระทำได้อย่างเสรีไม่มีใครจะมาบังคับ บงการหรือแทรกแซงที่จะให้เขาต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ หากเขาไม่พอใจที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เขาก็ชอบที่จะงดเว้นการลงคะแนนเสียงเสีย โดยที่ไม่มีใครสามารถมาบังคับขู่เข็ญให้เขาไปลงคะแนนเสียง และการงดไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเขานั้น ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดและไม่ถูกลงโทษใดๆ ทั้งสิ้น (โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์, 2522 : 49) กล่าวโดยสรุปการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเรื่องส่วนบุคคล ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถไปบีบบังคับให้ประชาชนคนหนึ่งคนใดไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ ประเทศส่วนใหญ่ยึดหลักแนวคิดนี้ โดยถือว่าการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิส่วนตัวของประชาชน

2. แนวคิดที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ แนวคิดนี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (national sovereignty) กล่าวคือ ประชาชนหลายๆ คน รวมกันเข้าก็ย่อมเป็นชาติ (nation) และชาตินี้เองที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ไม่ใช่ประชาชน ชาติเป็นสภาวะพิเศษประกอบด้วยประชาชนที่จะเกิดมาในอนาคต ประชาชนที่มีชีวิตอยู่ในขณะนี้ และประชาชนของประเทศนั้นที่ “อำนาจอธิปไตยทุกชนิดเป็นของชาติ องค์กรใดหรือบุคคลใด จะใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ได้มาจากชาติหาได้ไม่”

ผลของแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ก็คือเมื่อชาติเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไม่ใช่ประชาชนหรือราษฎร อำนาจเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ชาติมอบให้แก่ราษฎรในฐานะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่เลือกผู้แทนของชาติ ดังนั้น การเลือกตั้งของประชาชนจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ มิใช่การใช้สิทธิ ชาติจึงมีสิทธิที่จะมอบอำนาจเลือกตั้งให้แก่ประชาชนที่เห็นว่าเหมาะสมได้ การเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องเป็นแบบทั่วถึง มีการจำกัดสิทธิการเลือกตั้งได้ เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมีส่วนใช้อำนาจอธิปไตย จึงไม่จำเป็นต้องเป็นประชาชนทุกคน แต่เป็นเพียงประชาชนบางคนที่มีความสมบัติเหมาะสม ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของชาติ ซึ่งในแนวคิดเช่นนี้ ผู้ที่ได้รับหน้าที่ดังกล่าวจึงอาจถูกบังคับให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพราะมิใช่เรื่องสิทธิของแต่ละบุคคลอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องของหน้าที่ (โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์, 2522: 50) ทฤษฎีที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่นี้ ได้มีบางประเทศนำไปใช้โดยมีการออกกฎหมายบังคับให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนต้องไปออกเสียงเลือกตั้ง (compulsory voting) และกำหนดโทษของการไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง

หยุด แสงอุทัย (2512: 258-260) ได้อธิบายถึงสภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่าพิจารณาได้ 2 แง่ คือ สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พิจารณาในแง่กฎหมาย และสภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พิจารณาในแง่ความคิดเห็นในทางทฤษฎี หรือในทางปรัชญา

1. สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พิจารณาในแง่กฎหมายอาจจะมีความเห็นได้ 3 ประการ คือ ในฐานะเป็นสิทธิ เอกสิทธิ และหน้าที่

1.1 สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในฐานะเป็นสิทธิ คำว่า “สิทธิ” คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและป้องกันได้ ซึ่งหมายความว่าประโยชน์ที่จะถือว่าเป็น “สิทธิ” นั้น ต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ (1) กฎหมายรับรองว่าประโยชน์นั้นมีอยู่ และ (2) ถ้าจะมีการละเมิดประโยชน์นั้น กฎหมายก็ป้องกันให้ถ้าพิจารณาในแง่ประโยชน์ การที่กฎหมายให้บุคคลหนึ่งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ย่อมเป็นประโยชน์ของบุคคลนั้น เพราะคะแนนเสียงของเขาอาจทำให้ผู้ที่เขาลงคะแนนเสียงได้รับเลือกเป็นผู้แทน ถ้าหากคะแนนเสียงของเขาจะรวมกับคะแนนเสียงของผู้อื่นจนเป็นเสียงข้างมาก ซึ่งในกรณีนี้เขาจะได้ผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนประโยชน์ได้เสียของเขา หรือมีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมตรงกับความคิดของเขา และประโยชน์ดังกล่าวกฎหมายได้ป้องกันให้ ฉะนั้นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงมีสภาพเป็น “สิทธิ” และโดยเหตุนี้จึงเรียกกันว่า “สิทธิเลือกตั้ง”

1.2 สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในฐานะเป็นเอกสิทธิ คำว่า “เอกสิทธิ” คือ การที่บุคคลได้รับมาซึ่งเสรีภาพ ที่จะไม่ให้บุคคลอื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าพิจารณาจากแง่บุคคลอื่นก็จะเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็น “เอกสิทธิ” เพราะผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีเสรีภาพหรือความเป็นอิสระจากการที่บุคคลอื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้องในการที่เขาใช้สิทธิเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อเขาได้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้ว ผู้ใดจะยกขึ้นเป็นเหตุว่ากล่าวในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือกรณีอย่างใดๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น

1.3 สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในฐานะเป็นหน้าที่ คำว่า “หน้าที่” หมายความว่า การที่บุคคลจำต้องกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะมีสภาพเป็น “หน้าที่” หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับว่า กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง บังคับให้บุคคลต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ถ้ากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งบังคับว่าต้องไปใช้สิทธิ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็มี “หน้าที่” ตามกฎหมาย แต่ถ้ากฎหมายไม่บังคับให้เป็น “หน้าที่” ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็เป็น “หน้าที่” ในทางการเมืองหรือ “หน้าที่” ในทางศีลธรรมเท่านั้น หากใช้หน้าที่ในทางกฎหมายไม่

2. สภาพของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง วิจารณ์ในแง่ความคิดเห็นในทางทฤษฎี หรือในทางปรัชญามีความเห็น 3 ประการ คือ

2.1 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ กล่าวคือ สิทธินี้เกิดมากับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ คือ ถ้าบุคคลเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะ ต้องห้ามแล้วก็มีสิทธิเลือกตั้งได้

2.2 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นอำนาจหน้าที่ (function) ที่ให้แก่ เอกชนแต่ละคนเพื่อปฏิบัติการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยที่สวัสดิภาพของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่อย่างฉลาด ฉะนั้นการที่จะให้ใช้สิทธิลงคะแนน เสียงเลือกตั้งแก่บุคคลจึงจำกัดเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจ หน้าที่นี้ด้วยดีเท่านั้น ตามความคิดนี้ย่อมจะจำกัดการเลือกตั้งได้เสมอ ในเมื่อปรากฏว่าบุคคล นั้นเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้โดยถูกต้อง

2.3 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิที่คัดค้านการกระทำ กล่าวคือ ถ้าถึงเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ถ้าบุคคลไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาลหรือ เจ้าพนักงานใดก็ไม่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็น ฝ่ายรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของคำว่า “บทบาท” นักวิชาการให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2516: 37) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ ตามสถานภาพ (ตำแหน่ง)

อมรา พงศาพิชญ์ (2521: 91) กล่าวว่า หมายถึงสิทธิและหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่ บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคม

ทองคุณ หงษ์พันธ์ (2538: 7) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ความ รับผิดชอบที่เกี่ยวกับงานโดยตรงและงานพิเศษที่ต้องกระทำ

Guskin (1970) กล่าวว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลสะท้อนมาจาก ตำแหน่งทางสังคมของมนุษย์นั้น แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทเป็นข้อตกลงเบื้องต้นที่องค์การ หรือสถาบันในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่มีตำแหน่งควรจะทำหน้าที่และปฏิบัติเช่นเดียวกับ ตัวละครที่ถูกกำหนดบทบาทให้แสดง

อุทัย หิรัญโต (2519: 129) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่า เขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง การที่ประชาชนคาดหมายหรือหวังให้เขากระทำอย่างนั้นก็คือเอาฐานะ และหน้าที่ทางสังคมของเขาเป็นมูลฐาน

ดังนั้น บทบาทจึงหมายถึงการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตามนิสัยสัทธิ และหน้าที่ของตำแหน่ง

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของบทบาท จึงมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของ กิจกรรม ตำแหน่ง หน้าที่ที่จะผูกมัดให้คนกระทำ ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บทบาทหมายถึงการแสดงพฤติกรรมและการปฏิบัติงานตามสัทธิและหน้าที่ให้สอดคล้องกับ ตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย

ในด้านองค์ประกอบของบทบาท สามารถจำแนกองค์ประกอบของบทบาทที่บุคคลพึงกระทำ ไว้ดังต่อไปนี้

1. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับที่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน (pivotal attributes) ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนดให้กระทำหรือปฏิบัติ ถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่าง ชัดแจ้ง ก็ถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้นๆ

2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดมิได้ (required attributes) ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป

3. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (peripheral attributes) ได้แก่ บทบาทที่แม้จะ ขาดหายไปหรือมิได้แสดงบทบาทนี้ก็ไม่ทำให้บทบาทที่ต้องการแสดงผิดไป

นอกจากนั้น นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม (2525: 73-74) ได้กล่าวถึงบทบาทว่ามีองค์ประกอบดังนี้

1. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (prescribed role) เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น และเกิดจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ เช่น บทบาทของตนในขณะที่เป็นวิทยากรเป็น ครู อาจารย์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

2. บทบาทที่รับรู้จากตำแหน่ง (subjective role) เป็นบทบาทที่ตนเองรับรู้จากตำแหน่ง ของตนในลักษณะที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น บทบาทของความเป็นพ่อ เป็นลูก เป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม เป็นต้น โดยที่ตนเองเป็นผู้แสดงบทบาทนั้นต่อบุคคลอื่น

3. บทบาทที่คนในสังคมกำหนด (enacted role) เป็นบทบาทที่บ่งบอกถึงพฤติกรรม ภายนอกที่แน่นอนของบุคคลตามกฎหมายที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น เช่น บทบาทของเพศหญิงต้องทำ

เช่นไรในสภาพที่เป็นแม่บ้าน บทบาทนี้จะถูกพิจารณาในแง่ของบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้น โดยสังคม มักจะกำหนดควบคู่กับสถานภาพของผู้นั้นด้วย

ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาท การแสดงบทบาทของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตนเอง หรือสังคมต้องการ จำเป็นต้องมีปัจจัยส่งเสริมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ (พัชรี วรกริน, 2522: 51-53) คือ

1. ความต้องการ (need) ของบุคคลซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงานอันดับแรกเพื่อหาแนวทางสนองความต้องการของตนเอง ให้ตนเป็นที่ปรารถนา เป็นที่ยอมรับ ได้แสดงความสามารถเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคมของตน
2. การสื่อสาร (communication) ความคาดหวังของบทบาทให้ได้ทราบกันเพื่อให้ผู้แสดงบทบาทได้เกิดความเข้าใจในบทบาทของตนเองในองค์กร และแสดงออกอย่างชัดเจน
3. การสร้างกลุ่ม (group building) หรือองค์การขึ้นมา ซึ่งเพื่อรวมพลังการทำงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้
4. การคล้อยตาม (conformity) ของบุคคล เช่น การรับคำแนะนำ การยินยอม การถูกชักชวน การทำตาม การเลียนแบบ การเชื่อฟัง เป็นต้น ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการแสดงออกของการคล้อยตาม เพื่อให้กลุ่มคงสภาพอยู่ยาวนานมีการปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่มหรือของสังคม
5. ความสามารถ (ability) แสดงบทบาทได้มากกว่าบทบาทของบุคคลหรือกลุ่มที่เรียกว่าหลายบทบาท (multiple role) ในบทบาทที่แสดงออก (manifest role) ซึ่งเป็นได้ชัดเจน และบทบาทแฝง (latent role)

การเลือกตั้งโดยนัยที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในระบบการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการในการเลือกสรรผู้บริหารประเทศ โดยอำนาจอันชอบธรรมจากประชาชน ตลอดจนเป็นช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด โดยมีกระบวนการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างพรรคการเมืองและผู้สมัครกับประชาชน ส่วนวิธีการเลือกตั้ง มีด้วยกัน 2 วิธี คือ การเลือกตั้งโดยตรง (direction election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้ใช้วิญญานของตนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้งจะเป็นเครื่องวัดว่าผู้สมัครรับเลือกคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยเป็นการเลือกตั้งโดยตรง และการเลือกตั้งโดยอ้อม (indirection election) หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (election college) เป็นการมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลที่ทำการเลือกตั้งโดยเด็ดขาด การเลือกตั้งวิธีนี้ใช้ในกรณีที่เห็นว่าคณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้น จะมี

สติปัญญา ความรู้ ความสามารถในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า ซึ่งจะเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถอย่างแน่นอน ประเทศไทยเคยมีการเลือกตั้งโดยอ้อมเพียงครั้งเดียว คือ การเลือกตั้งครั้งแรก ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 (พิมลจรรย์ นามวัฒน์, 2534: 726) สำหรับประเภทของการเลือกตั้งโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเลือกตั้งทั่วไป (general-election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมๆ กัน การเลือกตั้งทั่วไปมี 2 กรณี คือ ครบวาระที่จะต้องมีการเลือกตั้งและยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการเลือกตั้งทั่วไปนี้จะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่จะชี้วัดได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระบบพรรคการเมืองของประเทศนั้นๆ อาทิ ประเทศในระบบสองพรรคการเมือง การเลือกตั้งทั่วไปจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นเครื่องชี้วัดว่า ประชาชนยังคงสนับสนุนรัฐบาลเดิมอีกหรือไม่ สำหรับประเทศที่เป็นระบบหลายพรรคการเมือง ลักษณะการจัดตั้งรัฐบาลเป็นรัฐบาลผสม ผลการเลือกตั้งทั่วไปไม่อาจชี้วัดได้ชัดเจนว่า ประชาชนต้องการรัฐบาลเดิมหรือรัฐบาลใหม่ เพราะการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นอยู่กับการรวบรวมเสียงข้างมากของพรรคการเมืองต่างๆ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งทั่วไป ก็ยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นแนวโน้มทางการเมือง และแนวโน้มของกระแสความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนในประเทศหรือในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ความแตกต่างของจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองและชนบท ปริมาณและลักษณะของการซื้อสิทธิขายเสียงในเขตเลือกตั้งต่างๆ ความนิยมในพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครกับส่วนภูมิภาคอื่นๆ เป็นต้น และการเลือกตั้งซ่อม (By-Election) จะมีขึ้นในกรณีที่ผู้แทนราษฎรขาดจากสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออกหรือเพราะเหตุอื่นๆ (ตามมาตรา 120 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540) ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมให้ได้ผู้แทนราษฎรมาแทนที่ผู้ที่พ้นสภาพการเป็นผู้แทนราษฎร แต่บางตำราก็ได้แยกการเลือกตั้งซ่อมในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของสภานิติบัญญัติว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่เป็นไปโดยชอบ ซึ่งเป็นการขาดสมาชิกภาพกรณีหนึ่งให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “การเลือกตั้งซ้ำ” (Re-election) การเลือกตั้งซ่อมนี้อาจจะมีความสำคัญไม่เท่ากับการเลือกตั้งทั่วไป อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งซ่อมในเขตเลือกตั้งที่ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองอยู่บ้างแล้ว การเลือกตั้งซ่อมก็จะเป็นเครื่องมือในการวัดความนิยมพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือรัฐบาลได้

ระบบการเลือกตั้งในประเทศไทยใช้การเลือกตั้งระบบผสม กล่าวคือ ใช้ระบบเสียงข้างมากสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้งเขตละหนึ่งคน และใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยกำหนดให้บัญชีรายชื่อพรรคการเมืองใดได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 5 ให้ถือว่าไม่มี

ผู้ใดในพรรคนั้นได้รับเลือกตั้ง การเลือกตั้งระบบผสมมีการนำไปใช้มากขึ้นโดยเฉพาะในประเทศที่มีการปฏิรูปการเมือง ได้แก่ ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และอิตาลี เป็นอาทิ

แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงแม้ว่าการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งบัญญัติวางหลักเกณฑ์การควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและบริสุทธิ์ยุติธรรม อีกทั้งยังมีมาตรการต่างๆ บังคับให้การเลือกตั้งเป็นไปตามกฎเกณฑ์เหล่านั้น เช่น การลงโทษทางอาญา การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือการคัดค้านการเลือกตั้ง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบทบัญญัติและมาตรการต่างๆ ในการลงโทษผู้กระทำผิด แต่ในความเป็นจริงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ยังคงมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นอยู่มากโดยเฉพาะปัญหาสำคัญคือ การทุจริตและการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นมูลเหตุมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือประชาชนผู้เลือกตั้งเองก็ตาม (อาภัสรา จินตนะพัฒน์, 2538: 41-63) และที่สำคัญที่สุดการจัดการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทย แทบจะไม่มีหน่วยงานใดที่จะมาตรวจสอบและควบคุมการจัดการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทยเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแข่งขันเลือกตั้ง การกำหนดหน่วยเลือกตั้ง การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งและอื่นๆ เหล่านี้เป็นกระบวนการจัดการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทยแต่เพียงหน่วยงานเดียว จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งที่ผ่านมา ทำให้หลายฝ่ายมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ลดน้อยลง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรมมากยิ่งขึ้น หนึ่งในความพยายามนั้นก็คือ การจัดตั้งองค์กรอิสระที่เป็นกลางขึ้นมาเพื่อควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ เพราะการเลือกตั้งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นช่องทางในการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนในการกำหนดแนวทางการปกครองประเทศ อีกทั้งเป็นวิธีการในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งได้กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การเลือกตั้งที่มีความสุจริตและเที่ยงธรรมจึงมีความสำคัญในการเป็นหลักประกันการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชน ประเทศต่างๆ จึงให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นอิสระและมีความเป็นกลาง และในบางประเทศมีทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการสอดส่องดูแลการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งอีกทางหนึ่งด้วย (โปรดดูตารางที่ 2.1 ประกอบ)

สำหรับรูปแบบการจัดการเลือกตั้งในประเทศต่างๆ สามารถแบ่งลักษณะประเภทออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ (ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์, 2537: 30)

1. รูปแบบที่จัดให้มืองค์กรจัดการเลือกตั้งขึ้นโดยตรง ประเทศที่จัดให้มีการเลือกตั้งโดยมืองค์กรหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่จัดการและดำเนินการเลือกตั้งตลอดกระบวนการ เพื่อต้องการจะแยกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งหมดไปขึ้นกับหน่วยงานอิสระเพียงหน่วยงานเดียว และให้แยกออกมาจากส่วนราชการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เข้ามาดำเนินการเลือกตั้งมักจะถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อย่างไรก็ตามการมีหน่วยงานอิสระเข้ามาดำเนินการเลือกตั้งก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าการเลือกตั้งจะเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ก็เชื่อว่าการที่องค์กรอิสระแต่งตั้งจากบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงเข้ามาจัดการเลือกตั้งจะทำให้การเลือกตั้งสุจริตเที่ยงธรรมมากขึ้น สำหรับประเทศที่จัดให้มืองค์กรการเลือกตั้งแยกออกมาเป็นอิสระ เพื่อจัดการและควบคุมการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2541: 15) อินเดีย มาเลเซีย พม่า ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อาร์เจนตินา และอิสราเอล

2. รูปแบบที่ไม่มีการจัดให้มืองค์กรสำหรับควบคุมการเลือกตั้งขึ้นมาโดยตรงแต่อาศัยกลไกและองค์กรต่างๆ ช่วยกันควบคุมการเลือกตั้งให้สุจริตและเที่ยงธรรม หรือบางกรณีอาจมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเข้ามารับผิดชอบเฉพาะเรื่องบางอย่างที่เป็นเป็นปัญหาในการเลือกตั้งเท่านั้น เช่น ในประเทศฝรั่งเศสมีสภารัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) คอยควบคุมการเลือกตั้ง เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงข้อครหาอันมักเกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารดำเนินการเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายรัฐบาล ในขณะที่ประเทศบราซิลมีศาลเลือกตั้ง (Electoral Court) ซึ่งทำหน้าที่ในการรับจดทะเบียนพรรคการเมือง และควบคุมการเงินของพรรคการเมือง นอกจากนี้ศาลเลือกตั้งยังมีหน้าที่กำหนดวันเลือกตั้ง และตัดสินคดีความเกี่ยวกับความผิดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง ส่วนประเทศอังกฤษมีคณะกรรมการเขตเลือกตั้ง (Boundary Commission) เพื่อทำหน้าที่คำนวณการจัดสรรที่นั่งที่กำหนดเขตเลือกตั้งให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และป้องกันมิให้มีการได้เปรียบกันในการกำหนดเขตเลือกตั้ง (Gerrymandering) ขึ้นโดยเฉพาะ

3. รูปแบบที่จัดให้มืองค์กรจัดการเลือกตั้งขึ้นโดยตรง และมืองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการเลือกตั้งด้วย ในบางประเทศ นอกจากจะจัดให้มืองค์กรจัดการเลือกตั้งแยกออกมาเป็นอิสระออกมาแล้ว ยังอาจมีมืองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองสถานะให้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการเลือกตั้งด้วย ทั้งนี้ในการบัญญัติให้มืองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการเลือกตั้งก็เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรจัดการเลือกตั้งอีกชั้นหนึ่ง สำหรับประเทศที่มีทั้งองค์กรหรือคณะกรรมการ

จัดการเลือกตั้ง และองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ซึ่งมีคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง (The Election Management Committee) และยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาส่วนร่วมสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยมีอาสาสมัครจากที่ต่างๆ สมัครใจมาร่วมโดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ เช่น จากองค์กร CCEJ (Citizens Coalition for Economic Justice) เป็นต้น และประเทศฟิลิปปินส์ ก็มีทั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Commission on Election) หรือคอมมิเลค (COMELEC) และมีองค์กรอาสาสมัครเลือกตั้งขึ้นทำงานควบคู่ไปกับคอมมิเลค เช่น NAMFREL MCQC และ PPCRU เป็นต้น โดยองค์กรเหล่านี้ต้องได้รับการอนุมัติหรือรับรองจากคอมมิเลคก่อนทุกครั้ง ดังจะกล่าวในส่วนต่อไป

4. รูปแบบการจัดการเลือกตั้งโดยองค์การสหประชาชาติ บางประเทศที่มีปัญหา สงครามกลางเมือง ปัญหาการแบ่งแยกสีผิว หรือเป็นประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราช สหประชาชาติจะเข้ามารับผิดชอบบริหารการเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือไม่ก็ส่งผู้สังเกตการณ์ระหว่างประเทศเข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น ประเทศกัมพูชา ประเทศแอฟริกาใต้ และนามิเบีย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ารูปแบบทั้งสี่ข้างต้น ประเทศไทยได้เลือกนำรูปแบบที่ 3 คือ แบบที่มีทั้ง องค์กรจัดการเลือกตั้งขึ้นโดยตรงและมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเลือกตั้งมาใช้ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดองค์กรอิสระ ขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งคือ “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” หรือที่เรียกย่อว่า “กกต.” ซึ่งมี หน้าที่หลักในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และยังได้กำหนดให้องค์กรพัฒนาเอกชนสามารถเข้าไปร่วม ในกระบวนการเลือกตั้งได้ แต่ต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน มีข้อสังเกต อย่างหนึ่งว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับการก่อตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ จะมีฐานะเป็นองค์กรหนึ่งในรัฐธรรมนูญ (constitutional body) เทียบเท่ากับองค์กรฝ่ายนิติ บัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง และมีสำนักงานพร้อมด้วยพนักงานและเจ้าหน้าที่ของตนเองที่พร้อมรับคำสั่งของคณะกรรมการ การเลือกตั้งไปปฏิบัติให้เกิดผล ในขณะที่หากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับการตั้งขึ้น โดยกฎหมายเลือกตั้งหรือกฎหมายเฉพาะเรื่องของรัฐสภาตราขึ้น ก็อาจถูกเปลี่ยนแปลง สถานภาพได้ง่ายกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับการสถาปนาไว้ในรัฐธรรมนูญ (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2531: 16)

ตารางที่ 2.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งและการจัดการเลือกตั้งในต่างประเทศ

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
เยอรมัน	<p>เนื่องจากประเทศเยอรมันมีการปกครองแบบสหพันธ์ องค์กร จัดการเลือกตั้งของประเทศนี้จึงมีลำดับชั้นเป็นกรรมการการเลือกตั้งชุดต่างๆ ที่สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองแบบสหพันธ์ด้วย ตั้งแต่ระดับประจำหน่วย ระดับเขตเลือกตั้ง ระดับรัฐ และระดับชาติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการเลือกตั้งระดับ สหพันธ์ 2. คณะกรรมการเลือกตั้งระดับรัฐ 3. คณะกรรมการเลือกตั้งระดับเขตเลือกตั้ง 4. คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>คณะกรรมการเลือกตั้งระดับสหพันธ์</u> มีหน้าที่รวบรวมผลการเลือกตั้งทั่วประเทศ แล้วประกาศว่าบัญชีเลือกตั้งใดบ้างที่ได้รับเลือก และแต่ละบัญชีมีสิทธิส่งกี่ที่นั่ง พร้อมทั้งประกาศรายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ประธานคณะกรรมการเลือกตั้ง จะ ได้รับ การ แต่ง ตั้ง โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยปกติจะแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสำนักงานสถิติของ สหพันธ์ 2. <u>คณะกรรมการเลือกตั้งระดับรัฐ</u> ในแต่ละรัฐจะมีคณะกรรมการเลือกตั้ง 1 ชุด ทำหน้าที่รวบรวมผลการเลือกตั้งภายในรัฐของตน 3. <u>คณะกรรมการเลือกตั้งระดับเขตเลือกตั้ง</u> ในแต่ละเขตเลือกตั้ง จะมีคณะกรรมการเลือกตั้งระดับเขตเลือกตั้ง 1 ชุด โดยแต่ละชุดมีหน้าที่รวมคะแนนภายในเขตเลือกตั้งที่ตนรับผิดชอบ 4. <u>คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง</u> คณะกรรมการนี้ ทำหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง โดยมีการแบ่งประเภทออกไปตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ ดังนี้ คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทั่วไป ทำหน้าที่ตรวจ นับคะแนนรวมทั้งประกาศผลของการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้งที่ตนรับผิดชอบ 	<p>ระบบการเลือกตั้งของเยอรมันมีการควบคุมให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์เที่ยงธรรมโดยศาล โดยมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ที่ใช้อิทธิพลบังคับแก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ออกเสียงไปในทางใดทางหนึ่งตามความต้องการของผู้ที่ใช้อิทธิพลนั้น เป็นความผิดกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 108 (ความผิดเกี่ยวกับการกรงโซ่ขู่เข็ญผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) มาตรา 108 เอ (ความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) และมาตรา 108 บี (ความผิดเกี่ยวกับการให้สินบน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) และยังเป็นเหตุฟ้องให้ศาลสั่งให้การเลือกตั้งนั้น เป็นโมฆะได้อีกด้วย หากเป็นที่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นมีอิทธิพลจนทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่สามารถต้านทานความกดดันนั้น และไม่อาจจะตัดสินใจเลือกอย่างเสรีได้ และเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญด้วย</p> <p>โดยกรรมการเลือกตั้ง จะมีบทบาทในการตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ตรวจสอบสมบัติของผู้สมัครพิจารณาคำอุทธรณ์การรับรองหรือไม่รับรองผลการเลือกตั้งระดับมลรัฐ และระดับเขตที่คณะกรรมการเลือกตั้งในระดับนั้นๆ ส่งมา และประกาศรับรองหรือไม่รับรองผลการเลือกตั้ง ทั้งในระดับประเทศ ระดับมลรัฐ และระดับเขต</p>	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
เยอรมัน		<p>1. คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทั่วไป แต่คณะกรรมการชุดนี้ จะเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล บ้านพักคนชราหรือเรือนจำ เป็นต้น เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ที่จะใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามสถานที่ดังกล่าว ซึ่งไม่อาจใช้สิทธิตามปกติได้</p> <p>2. คณะกรรมการตรวจคะแนนที่ลงทางไปรษณีย์ ในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจมีคณะกรรมการ 1 ชุด ทำหน้าที่ตรวจนับคะแนนที่ลงทางไปรษณีย์ โดยรับผิดชอบตลอดทั้งเขตเลือกตั้งหรือให้คณะกรรมการหลายชุดนั้นแบ่งเขตกันรับผิดชอบก็ได้ตามความเหมาะสม</p> <p>คณะกรรมการเลือกตั้งของเยอรมัน นั้นมีลักษณะที่แยกขาดจากหน่วยงานของรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลแต่งตั้งได้เฉพาะประธานเท่านั้น เมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว ประธานของคณะกรรมการเลือกตั้งแต่ละชุดก็จะแต่งตั้งกรรมการอื่นๆ เข้ามารับผิดชอบงานในแต่ละส่วน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในยุโรปนั้นมีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการที่หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการเลือกตั้งด้วย เพราะมีแนวโน้มที่จะทำการให้เป็นประโยชน์แก่พรรคที่อยู่ในคณะรัฐบาล</p> <p>คณะกรรมการแบ่งเขตเลือกตั้ง</p> <p>เพื่อให้การกำหนดขอบเขตพื้นที่เลือกตั้งเป็นไปโดยเที่ยงธรรม กฎหมายเลือกตั้งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการถาวรระดับสหพันธ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางรัฐบาลในกรณีที่จะต้องมีการออกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งเดิม</p>		

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการ เลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบ การเลือกตั้ง	หมายเหตุ
เยอรมัน		คณะกรรมการแบ่งเขตเลือกตั้ง มีหน้าที่ประจำคือทำรายงานภายใน ระยะเวลาประมาณหนึ่งปีครึ่ง ภายหลังจากได้มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่ ละ ครั้ง เ ส น อ ต อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้มีการปรับปรุงเขตเลือกตั้ง ต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กฎหมาย กำหนดไว้		

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
ญี่ปุ่น	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติ (Central Election Management Council)</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด (Prefectural Election Management Committees)</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (Municipal (City, Town, & Village) Election Management Committees)</p> <p>นอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่กล่าวไว้ข้างต้น ยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งอื่นอีก อาทิ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้อำนวยการการลงคะแนนเลือกตั้งและการตรวจนับคะแนน (Superintendents of the poll or of the ballot counting) - ผู้สังเกตการณ์การลงคะแนนเลือกตั้งและการตรวจนับคะแนน (Observers of the poll or of the ballot counting) - Election meeting (ดูแลเกี่ยวกับการประกาศผลผู้ชนะการเลือกตั้ง) - Election sub-meeting (ดูแลเกี่ยวกับการนับคะแนนภายในเขตของตน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งแบบสัดส่วน) 	<p>หน้าที่หลักของคอมมิเลค นั้นจะครอบคลุมการเลือกตั้งทั้งในแง่ของกระบวนการ และในแง่ของระดับชั้นการเลือกตั้ง ตั้งแต่การจดทะเบียน การเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้ง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์รณรงค์ ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งฟ้องร้องผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง</p> <p>การดำเนินการเลือกตั้ง</p> <p>คอมมิเลคจะทำหน้าที่ทุกอย่างเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตั้งแต่รับจดทะเบียนพรรคการเมือง รับผิดชอบผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลงทะเบียน ผู้เลือกตั้ง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานต่างๆ เช่น ทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่นๆ ให้มาช่วยการเลือกตั้ง</p> <p>นอกจากนี้ ก่อนการเลือกตั้ง 6 เดือน คอมมิเลค ก็ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกการเลือกตั้งโดยนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งลงในหนังสือพิมพ์ ซึ่ง พื้นที่ หน้าหนังสือพิมพ์ส่วนนี้เรียกว่า Comelec space เป็นการให้ฟรีทุกสัปดาห์</p>	N.A.	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
ฟิลิปปินส์	<p>รัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ได้กำหนดกระบวนการเลือกตั้งเอาไว้โดยให้มี Commission of election หรือเรียกชื่อย่อว่า “คอมมิเลค” ซึ่งคล้ายกับคณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการทั้งสิ้น 7 คน มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลการเลือกตั้งทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นเช่นระดับหมู่บ้านจนถึงระดับชาติ เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดี โดยประธานาธิบดีจะเป็นผู้เสนอชื่อ คอมมิเลค ทั้ง 7 ท่าน (ประกอบด้วย ประธานหนึ่งคน และกรรมการอีก 6 คน) แล้วนำเข้ารัฐสภา เมื่อรัฐสภาเห็นชอบก็ให้นำเข้าคณะกรรมการว่าด้วยการแต่งตั้ง (Commission on Appointment) ประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา 3 คน สมาชิกทั้งสองสภา ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลในจำนวนเท่าๆกัน สภาละ 3 คน เพื่อตรวจสอบบุคคลดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง</p> <p>คุณสมบัติทั่วไปของกรรมการในคณะคอมมิเลค นั้น จะต้องจบการศึกษาขั้นต่ำ ปริญญาตรี และต้องผ่านการศึกษาระดับปริญญาโท รวมทั้งหมดต้องปฏิบัติตามกฏหมายมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ โดย มีอย่างน้อย 3 คนที่ ต้องเป็นนักกฎหมาย เนื่องจากต้องตัดสินคดีเลือกตั้งและให้ความเห็นชอบต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง</p>	<p>หน้าที่หลักของคอมมิเลคนั้น จะครอบคลุมการเลือกตั้งทั้งในแง่ของกระบวนการ และในแง่ของระดับชั้นการเลือกตั้ง ตั้งแต่การจดทะเบียน การเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้ง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์รณรงค์ ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งฟ้องร้องผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง</p> <p>การดำเนินการเลือกตั้ง</p> <p>คอมมิเลคจะทำหน้าที่ทุกอย่างเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตั้งแต่รับจดทะเบียนพรรคการเมือง รับผิดชอบผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลงทะเบียน ผู้เลือกตั้ง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานต่างๆ เช่น ทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่นๆ ให้มาช่วยการเลือกตั้ง</p> <p>นอกจากนี้ ก่อนการเลือกตั้ง 6 เดือน คอมมิเลค ก็ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกการเลือกตั้งโดยนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งลงในหนังสือพิมพ์ ซึ่ง พื้นที่ หน้าหนังสือพิมพ์ส่วนนี้เรียกว่า Comelec space เป็นการให้ฟรีทุกสัปดาห์</p>	<p>คอมมิเลคจะทำหน้าที่ ในการสืบสวนสอบสวน และตัดสินคดีเลือกตั้งของ ผู้สมัครระดับท้องถิ่น ในระดับภาค ระดับจังหวัด เทศบาล เมือง และหมู่บ้าน และเป็นผู้ฟ้องผู้สมัครรับเลือกตั้งต่อศาลถ้ามีการทุจริตการเลือกตั้ง หรือละเมิดกฎหมาย ส่วนการพิจารณาคดีใดๆ รวมทั้งการอุทธรณ์ของผู้สมัครที่ทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคอมมิเลคก่อน นอกจากนั้นคอมมิเลคหรือตัวแทนหรือตัวแทนจากคอมมิเลคในท้องถิ่น (ที่เป็นผู้จับกุมหมายและสอบสวน(เนติบัณฑิต)ได้) จะไปร่วมในการพิจารณาคดีทุกครั้ง</p> <p>หากมีการทุจริตเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น จะมีการ ส่งเรื่องไปที่ผู้อำนวยการเลือกตั้งแต่ละเขต เป็นผู้พิจารณาในชั้นต้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกฎหมายของฟิลิปปินส์กำหนดเอาไว้ว่า ผู้ที่จะมาเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งทุกเขตต้องสอบบาริได้แล้วและปฏิบัติตามกฏหมายมาแล้ว จึงเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูงสามารถสืบสวนสอบสวนคดีเบื้องต้นท้องถิ่นได้ทันทีจึงทำให้การพิจารณาคดีในระดับท้องถิ่นของคอมมิเลค ก่อนข้างจะรวดเร็ว แต่ถ้าเป็นคดีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และประธานาธิบดีอาจจะช้าเพราะต้องส่งเรื่องไปที่ศาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาล สมาชิกวุฒิสภา และศาลฎีกา</p>	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการ เลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบ การเลือกตั้ง	หมายเหตุ
ฟิลิปปินส์	<p>ในคณะคอมมิเลค ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากสังคมสูงมากไม่มีประวัติการคอร์รัปชันมาก่อน</p> <p>คอมมิเลค ถือเป็นหน่วยงานอิสระจากรัฐบาล มีศักดิ์ศรีเท่ากับกระทรวงกระทรวงหนึ่ง โดยมีแผนกย่อย หลายแผนก โดยเฉพาะแผนกกฎหมายมีถึง 1,000 คน ทั้งนี้เพื่อรองรับงาน ด้านสืบสวนสอบสวน ส่งเรื่องฟ้องศาลและอุทธรณ์ต่อศาลเมื่อคดีต่างๆ ตัดสินไม่ยุติธรรม</p>		<p>ถ้าหากมีคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คอมมิเลคจะพิจารณาส่งฟ้องไปที่ศาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Representative Electoral Tribunal) ถ้าเป็นคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับ สมาชิกวุฒิสภา คอมมิเลคจะส่งฟ้องไปที่ศาล สมาชิกวุฒิสภา (Senate Electoral Tribunal) ซึ่งแต่ละศาลประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ศาลละ 3 คน และ สมาชิกวุฒิสภาฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านศาลละ 3 คน ประธานคือผู้พิพากษาศาลฎีกา แต่ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับประธานาธิบดี ให้ฟ้องไปที่ศาลฎีกา</p> <p><u>การควบคุมการเลือกตั้งโดยฝ่ายที่มีใช้รัฐบาล</u></p> <p>ที่กล่าวผ่านมาข้างต้น คือหน่วยงานคอมมิเลคซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐ แต่ในฟิลิปปินส์มีอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญมากคือ นัมเฟรล NAMFREL ซึ่งเป็นหน่วยสังเกตการณ์เลือกตั้งของภาคเอกชน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติการและสังเกตการณ์การเลือกตั้งควบคู่ไปกับหน่วยเลือกตั้งของรัฐบาล รวมถึงตรวจตราการทำงานของฝ่ายรัฐบาล โดยมีอาสาสมัครอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 500,000 คน เป็นหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกประเทศ ทำงานควบคู่ไปกับคอมมิเลค นัมเฟรล ได้สร้างเครือข่ายกับองค์กรของเอกชนที่รัฐบาลยอมรับ</p>	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
อินเดีย	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียเป็นหน่วยงานอิสระประกอบด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน และกรรมการการเลือกตั้ง 2 คน ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกัน ซึ่งประธานาธิบดี เป็นผู้แต่งตั้ง โดยคำปรึกษาจากนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการการเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี และต้องมีอายุไม่เกิน 65 ปี ประธานกรรมการการเลือกตั้ง จะดำรงตำแหน่งตามวาระของตนเป็นการถาวร และจะไม่ถูกโยกย้ายจากตำแหน่ง ยกเว้นจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับการโยกย้ายประธานศาลฎีกา กล่าวคือ ประธานาธิบดีจะปลดประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด</p> <p>ประธานกรรมการการเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้งมีผู้ช่วย 2 คน คือ รองกรรมการการเลือกตั้ง โดยรองกรรมการการเลือกตั้งจะมีผู้ช่วยตามสายงาน คือ ผู้อำนวยการ 1 คน นักกฎหมาย 1 คน และเลขาธิการ 5 คน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ 13 คน นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งยัง แบ่งโครงสร้างย่อยออกอีก คือ ผู้อำนวยการเลือกตั้งระดับมลรัฐ ผู้อำนวยการเลือกตั้งระดับอำเภอ ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง นายทะเบียนเลือกตั้ง</p>	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถ จัดการเลือกตั้งที่มีเขตการเลือกตั้งจำนวนมากได้อย่างเรียบร้อย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีอำนาจหน้าที่ เพียงพอกับการจัดการดูแลการเลือกตั้งได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> กำหนด วัน เวลา การเลือกตั้ง (ซึ่งการเลือกตั้งอาจกระทำกันหลายวัน) เสนอประธานาธิบดี เพื่อประธานาธิบดีจะเป็นผู้ประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาให้มีการเลือกตั้งตามวัน และเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอ จัดทะเบียนรับรองพรรคการเมือง และกำหนดสัญลักษณ์ของพรรคการเมือง ให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดี สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ขาดคุณสมบัติหลังจากการเลือกตั้ง เตรียมการและตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กำหนดที่ตั้งและหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ภายหลังจากคณะกรรมการแบ่งเขตการเลือกตั้ง (Delimitation Commission) แบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดวันเวลาของการรับสมัครแล้ว ควบคุมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนน ยกเลิกการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัดสินคดีต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป 	<p>รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอินเดียมีอำนาจกึ่งตุลาการในการตรวจสอบการเลือกตั้งได้ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งนั้นมีการทุจริตเกิดขึ้น</p> <p><u>การร้องเรียนและฟ้องร้องการเลือกตั้ง</u></p> <p>เมื่อมีการทุจริตการเลือกตั้งเกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจรับ คำร้องเรียน และมีอำนาจตั้งคณะตุลาการการเลือกตั้ง (Election Tribunals) (India Calling, The Electoral System in India, 1996. Monthly Program Journal of the External Service Division, of All India Radio, Vol. 40 (May) : No.5P.2) ซึ่งการดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 100-180 วัน มิฉะนั้นจะถือว่า การเลือกตั้งเป็นโมฆะให้มีการเลือกตั้งใหม่</p> <p>กรณีมีข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คู่กรณีอาจฟ้องร้องไปที่ศาลสูงภายใน 45 วัน นับตั้งแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และหลังจากที่ศาลสูงตัดสินแล้วสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดเพื่อพิจารณาตัดสินใหม่ได้</p> <p><u>อำนาจในการตัดสินคดีต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป</u></p> <p>อำนาจนี้นับเป็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่และสำคัญมากทำให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอินเดียมีอำนาจสูงสุดในการเลือกตั้ง</p>	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการ เลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบ การเลือกตั้ง	หมายเหตุ
อินเดีย	และเจ้าหน้าที่ประจำหน่วย เลือกตั้ง		<p>ในรัฐธรรมนูญมาตรา 324 (1) บัญญัติไว้ว่า “หน้าที่ อำนาจการโดยตรงในการ ควบคุมการเตรียมทะเบียน รายชื่อผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง และ หน้าที่ที่ควบคุมการเลือกตั้งไปสู่ รัฐสภาและสภาแห่งมลรัฐ การ เลือกตั้งประธานาธิบดีและรอง ประธานาธิบดีถูกมอบอำนาจไว้ ที่ คณะ กรรมการ การ เลือกตั้ง” จากบทบัญญัติ ดังกล่าวทำให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจอย่าง กว้างขวาง รวมทั้งอำนาจ ในการตัดสินใจความต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป ไม่ ว่าจะเป็น การเลือกตั้งสมาชิก สภานิติบัญญัติ การ เลือกตั้งประธานาธิบดี และรอง ประธานาธิบดี หรือการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร เป็นต้น</p> <p>อย่างไรก็ตามการตัดสินใจ ของคณะกรรมการการ เลือกตั้งจะต้องอยู่ภายใต้ การตรวจสอบของศาลสูง แต่ศาลสูงจะไต่สวน หรือ ตัดสินคดีเกี่ยวกับการ กระทำของคณะกรรมการ การ เลือกตั้งก็ต่อเมื่อ ผู้ ได้รับความเสียหายจากการ ตัดสินของคณะกรรมการ การ เลือกตั้งมาร้องเรียน ต่อ ศาลสูง</p>	

ประเทศ	โครงสร้างคณะกรรมการเลือกตั้ง	อำนาจหน้าที่	การควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้ง	หมายเหตุ
ออสเตรเลีย	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย</p> <p>1. ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะคัดเลือกจากผู้พิพากษาที่เสนอชื่อโดยอธิบดีศาลแห่งชาติ (Chief Justice of Federal Court) อยู่ในวาระไม่เกิน 7 ปี</p> <p>2. สมาชิก 2 คน ซึ่งคัดเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการกระทรวง (Secretary of a Government Department) หรือตำแหน่งเทียบเท่า อยู่ในวาระไม่เกิน 7 ปี เช่นกัน</p> <p>3. เจ้าหน้าที่และลูกจ้างประจำ ซึ่งมีข้าราชการมีจำนวนประมาณ 700 คน ในจำนวนนี้ 300 คน จะประจำอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในกรุงแคนเบอร์รา และอีก 400 คน จะประจำอยู่ในสำนักงานเขตเลือกตั้ง 150 เขต เลือกตั้งทั่วประเทศ</p>	<p>1. จัดทำบัญชีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Electoral roll)</p> <p>2. จัดการการเลือกตั้ง</p> <p>3. กำหนดเขตการเลือกตั้ง</p> <p>4. จัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมือง โดย พรรคการเมืองนั้นๆ จะต้องจดทะเบียนกับคณะกรรมการเลือกตั้งก่อน และเงินที่พรรคการเมืองจะได้รับนั้นคิดเป็นสัดส่วนตามคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้รับตั้งแต่ร้อยละ 4 ขึ้นไปของคะแนนเสียงที่พรรคได้รับเลือกตั้งทำวิจัยและให้การสนับสนุนด้านการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง</p>	<p>1. เมื่อพบว่ามีกรทุจริตในการเลือกตั้ง จะต้อง ส่งเรื่องไปยังอัยการของรัฐเพื่อดำเนินคดีต่อไป</p>	

ที่มา : สรุปรายละเอียดจาก <http://www.kpi.ac.th>

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ Balanced Scorecard หรือ BSC ที่พัฒนาโดย Robert Kaplan และ David Norton ตั้งแต่ปี ค.ศ.1992 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรให้ครบถ้วนในทุกๆ ด้าน ซึ่งในอดีตผู้บริหารโดยเฉพาองค์กรธุรกิจมักจะมุ่งเน้นเพียงแต่การประเมินผลใน

ด้านการเงินเป็นหลัก แต่การประเมินผลทางการเงินเพียงอย่างเดียว นั้น ยังคงมีข้อจำกัด กล่าวคือ ไม่สามารถประเมินในสิ่งที่ไม่สามารถจับต้อง หรือบันทึกบัญชีได้ เช่น คุณภาพของบุคลากร ชื่อเสียง หรือภาพพจน์ นอกจากนี้ การประเมินผลทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว จะบอกให้รู้แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้น แนวคิดของ Balanced Scorecard จึงได้พัฒนามาเป็นเครื่องมือในการประเมินผลที่ครบทุกด้านตลอดทั้งได้มีการนำมาเป็น “เครื่องมือในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ” อีกด้วย (วัฒนา พัฒนพงศ์, 2547: 36)

ปัญหาขององค์กรส่วนใหญ่มีได้เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดแผน หรือยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ หากแต่เป็นปัญหาจากการขาดความสามารถในการนำแผนต่างๆ ที่วางไว้ไปปฏิบัติให้เกิดผล อันเนื่องมาจากการขาดการสื่อสารและความเข้าใจในทิศทางและแผน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแผน ขาดความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการและระบบงบประมาณ ตลอดจนทั้งการที่ผู้บริหารไม่ค่อยได้พูดคุยกันเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ขององค์กร

Balanced Scorecard จึงเป็นการนำเสนอหลักการสำหรับกระบวนการวางแผนดำเนินการทางธุรกิจ เพื่อให้ประสบผลสัมฤทธิ์อย่างครบถ้วนตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ แนวคิดหลักของ Balanced Scorecard ที่ใช้ในทางธุรกิจก็คือ การวางแผนจัดการต่างๆ ต้องมองให้รอบด้าน อย่างรอบคอบ เท่าเทียมกัน มิใช่มองด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ในทางธุรกิจจึงมีการสรุปว่ามีมุมมองที่สำคัญอยู่ 4 มุมมอง หรือ 4 ด้าน ซึ่งเชื่อว่าเป็นองค์ประกอบหลักของความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของการประกอบธุรกิจ ดังนั้น การวางแผนการดำเนินการต่างๆ สำหรับองค์กรธุรกิจก็ต้องกระทำทั้ง 4 ด้านนี้ควบคู่กันไป มุมมองทั้ง 4 ด้านที่ถือว่าสำคัญในทางธุรกิจ ได้แก่ ด้านผลกำไรหรือมุมมองด้านการเงิน ด้านความพอใจของลูกค้าและผู้ให้บริการหรือมุมมองด้านบุคคลภายนอก ด้านความพอใจของผู้ปฏิบัติงานหรือมุมมองด้านบุคคลภายใน และด้านการพัฒนาความเจริญเติบโตของบริษัทหรือมุมมองด้านตัวองค์กรนั่นเอง

หากพิจารณาในแง่นี้ ตัวแบบ Balanced Scorecard จึงมีมุมมองด้วยกัน 4 ด้าน กล่าวคือ (วัฒนา พัฒนพงศ์, 2547: 76-77)

ด้านการเงิน (financial perspective)

ด้านลูกค้า (customer perspective)

ด้านกระบวนการภายใน (internal process perspective)

ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (learning and growth perspective)

ในมุมมองด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้านนี้ ต่างก็มีความสัมพันธ์กันภายในซึ่งอาจจำแนกได้เป็นตัวบ่งชี้ 4 ตัว ดังนี้

ตัวที่หนึ่ง ได้แก่ วัตถุประสงค์ (objectives)

ตัวที่สอง ได้แก่ การวัด (measures)

ตัวที่สาม ได้แก่ เป้าหมาย (target)

ตัวที่สี่ ได้แก่ กิจกรรม (strategic initiatives)

แนวคิด Balanced Scorecard จึงเป็นแนวคิดที่พิจารณาความสมดุลในด้านต่างๆ ทั้งความสมดุลระหว่างมุมมองด้านการเงินและด้านอื่น ความสมดุลระหว่างมุมมองระยะสั้นและระยะยาว ความสมดุลระหว่างมุมมองภายในและภายนอกองค์กร ความสมดุลระหว่างการเพิ่มรายได้และการควบคุมต้นทุน และความสมดุลระหว่างตัวชี้วัดที่เป็นเหตุ (leading indicators) และตัวชี้วัดที่เป็นผล (lagging indicators)

ดังนั้น Balanced Scorecard ก็คือการนำเอาตัวชี้วัด (KPI) มาจัดเรียงให้เป็นหมวดหมู่กัน 4 หมวดหมู่ แล้วแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน ให้ทั้ง 4 หมวดหมู่เชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่า Balanced Scorecard นั้น เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งของการบริหารคุณภาพรวมทั้งองค์กร เป็นเครื่องมือในการใช้อธิบาย ประยุกต์ และบริหารกลยุทธ์ โดยการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงานที่สำคัญเข้ากับกลยุทธ์ขององค์กร Balanced Scorecard ที่ดีจะต้องสามารถบอกเล่าเรื่องราวของกลยุทธ์ขององค์กร และเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กรไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ การจัดทำ Balanced Scorecard ที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นการจัดทำอย่างครบวงจร ตั้งแต่ระดับองค์กร (corporate scorecard) ระดับแผนก (division scorecard) ระดับฝ่าย (department scorecard) จนกระทั่งระดับตัวบุคคล (personal scorecard)

การจัดทำ Balanced Scorecard จึงอาจสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ (วัฒนา พัฒนพงศ์, 2547: 80)

ขั้นตอนที่หนึ่ง ยืนยันในทิศทาง ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ขององค์กร (strategy confirmation)

ขั้นตอนที่สอง จัดทำ corporate scorecard (BSC ในระดับองค์กร) ซึ่งประกอบด้วย

การกำหนดมุมมอง

การกำหนด strategic objectives และการจัดทำ strategy map

การจัดทำตัวชี้วัด (measures)

การกำหนดเป้าหมาย (target) พร้อมทั้งแผนงาน โครงการ (strategic initiatives)

ขั้นตอนที่สาม การแปลง corporate scorecard ลงสู่ department and unit scorecard

ขั้นตอนที่สี่ การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลใน BSC review

ขั้นตอนที่ห้า การทบทวน ปรับปรุง BSC ให้สอดคล้องกับทิศทางและกลยุทธ์ที่เปลี่ยนไป

ประโยชน์ของการจัดทำ Balanced Scorecard มีดังนี้ (วัฒนา พัฒนพงศ์, 2547: 124)

ประการแรก ก่อให้เกิดการเห็นชอบและการสื่อสารกลยุทธ์ กระบวนการในการพัฒนา BSC และประชุม BSC เป็นประโยชน์ที่สำคัญที่องค์กรจะได้รับ เนื่องจาก BSC จะช่วยในการสื่อสาร ถ่ายทอด และแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ไปสู่สิ่งที่สามารถเข้าใจ จับต้องได้ง่าย

ประการที่สอง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ BSC ทำให้ทั้งองค์กรเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ทำให้ทุกคนในองค์กรดำเนินงานสอดคล้องกับกลยุทธ์ เพราะ BSC มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเลือกและจัดสรรทรัพยากร มีการทดสอบสมมติฐานของกลยุทธ์ มีกระบวนการในการพัฒนาและปรับปรุงตัววัด

ประการที่สาม ทำให้การวางแผนมีความชัดเจนขึ้น มีการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป็นไปตามการดำเนินงานและข้อเท็จจริง มิใช่ตามสัญญาสัญญาและการเมือง รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการเดาและพยากรณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

ประการที่สี่ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในองค์กร ทำให้มีความชัดเจนในสิ่งที่กำลังเป็นอยู่ ทำให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา แนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุด และโอกาสสำหรับการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ๆ

ประการสุดท้าย ช่วยให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรสู่ performance-based culture และเชื่อมโยงกับระบบ pay-for-performance

อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิด Balanced Scorecard มาใช้ในการประเมินองค์กรภาครัฐ อาจมีข้อจำกัดในบางประการ เช่น การกำหนดเป้าหมายและการวัดทางด้านการเงินซึ่งมิใช่วัตถุประสงค์หลักขององค์กรภาครัฐ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีการนำกรอบแนวคิด Balanced Scorecard มาปรับให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามที่ปรากฏในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันพระปกเกล้า (2543, บทสรุปผู้บริหาร: ก-7-ก-19) ได้ทำการศึกษาทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้งให้ดีขึ้นใน 3 ประเด็น คือ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้ง และการตรวจสอบการเลือกตั้ง ซึ่งล้วนเป็นภารกิจหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นจากภายนอก คณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นตามโครงการนี้ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปัจจุบันคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ทั้งการดำเนินการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ คือ ออกกฎเอง ดำเนินการเอง และควบคุมและตัดสินเอง สมควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจควบคุม กำกับกับการเลือกตั้ง และวินิจฉัยชี้ขาดในการเลือกตั้ง โดยส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

2. การจัดการเลือกตั้ง ควรจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างถาวรเป็นรายปี และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจขยายระยะเวลาดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้ ยกเว้นการเลือกตั้งทั่วไป โดยหารือกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อน การกำหนดให้ข้าราชการการเมืองต้องไม่กระทำการต้องห้ามในระหว่างการมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง การกำหนดให้ผู้สมัครต้องดำเนินการตั้งแต่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งการเผยแพร่หลักเกณฑ์ในการดำเนินการรับสมัคร การขยายระยะเวลาในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร การห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภากระทำการให้ปรากฏชื่อ ภาพ เสียง ในสื่อรูปแบบต่างๆ ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาจนถึงประกาศผลการเลือกตั้ง การกำหนดค่าใช้จ่ายในการแนะนำตัวของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา การให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาแสดงทัศนคติความตั้งใจและนโยบายส่วนตนได้ การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการแนะนำตัวของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาโดยรัฐ การควบคุมค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนมีพระราชกฤษฎีกา การกำหนดระยะเวลาควบคุมดูแลค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การอนุญาตให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาถอนตัว กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ การกำหนดให้เรียกเก็บเงินจากผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นค่าพินัยหลวง การให้ลงคะแนนล่วงหน้า การจัดให้คนที่อยู่ต่างประเทศลงคะแนนได้ในการเลือกตั้งระดับชาติทุกกรณี การกำหนดเงื่อนไขการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จุดเดียว และการกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดการเลือกตั้งใหม่แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้ง

3. การตรวจสอบการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีกำลังคนเป็นของตนเอง และขีดความเชี่ยวชาญในการสืบสวนสอบสวนเองได้ทั้งหมด เมื่อฝ่ายสอบสวนได้ดำเนินการแล้ว จะส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาทุกกรณี การให้มีการถอดถอนจากตำแหน่งได้ง่าย รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจากส่วนกลาง เพื่อดูแล การเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด มีอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ก่อนวันเลือกตั้งเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้ง กรณีมี เหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเข้าไปใน เคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดเอกสาร ทรัพย์สินหรือ พยานหลักฐานใดได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะมีการยักยอก ชุกซ่อน หรือทำลาย โดยไม่ต้องมีหมายค้น รวมทั้งมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณา มีคำสั่งว่า เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวน่าจะได้ใช้หรือใช้เพื่อการไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีอำนาจประกาศงดการลงคะแนนและกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ การนำการควบคุมค่าใช้จ่าย ก่อนมีพระราชกฤษฎีกามาใช้ในกรณีพบการทุจริตในวันเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการ เลือกตั้งมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้ทุจริตการเลือกตั้งตาม เงื่อนไขที่กำหนด ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ หากมีการทุจริตเกิดขึ้นในเขตใดเขตหนึ่งพร้อมทั้งประกาศให้บัตรเลือกตั้งในเขตนั้นเป็นบัตร เสีย กรณีขาดคุณสมบัติหรือทุจริตในการเลือกตั้งให้เพิกถอนสิทธิและตัดชื่อออกจากบัญชี รายชื่อพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจขอให้สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแจ้งรายงานการทำธุรกรรมของบุคคลที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการ เลือกตั้ง หรือให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินแจ้งให้ ทราบการโอนเงินตามที่ร้องขอ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสั่งเพิกถอน สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ที่มีหลักฐานอันเชื่อว่าทุจริตการ เลือกตั้งได้โดยให้มีผลให้ขาดสมาชิกภาพจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภา และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยบุคคลนั้นไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง ใหม่

สถาบันพระปกเกล้า (2549, บทคัดย่อ: iv-v) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทเรียนจาก การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้ดีขึ้น โดยได้กำหนด ประเด็นในการศึกษาไว้ 5 ประเด็น ประกอบด้วย ปัญหาก่อนมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการ เลือกตั้ง ปัญหาในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้แล้ว ปัญหาภายหลังจากการที่มี การประกาศผลการเลือกตั้ง ปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และปัญหาทุจริตการเลือกตั้ง พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในช่วงก่อนและระหว่างประกาศ พระราชกฤษฎีกาและเป็นที่สนใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือ การทุจริตการเลือกตั้งในลักษณะ

ที่เป็น การซื้อเสียง ภายหลังกการเลือกตั้งปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ การร้องเรียนและการร้องคัดค้าน การเลือกตั้งที่มีจำนวนมาก ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนได้ภายในกำหนด การใช้พยานหลักฐานเท็จหรือไม่ชัดเจนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการวินิจฉัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีพฤติกรรมทุจริตเรียกผลประโยชน์ การไม่รับรองผลการเลือกตั้งและประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง) หรือการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งออกจากการเลือกตั้งหลักจากพบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นการทุจริต (ใบแดง) เป็นปัญหาสำคัญในการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำให้มีการเลือกตั้งซ้ำซาก สร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ประชาชน และการใช้หวัคະແນนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียง ตลอดจนการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ มีการแจกเงินและบังคับประชาชนให้ลงคะแนนตามที่หวัคະແນนชี้แนะ เป็นปัญหาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองที่เห็นชัดที่สุด

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาและตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา ได้ทำการศึกษาเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใน 2 ประเด็น คือ ปัญหาการบริหารจัดการเลือกตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการจัดการเลือกตั้งทุจริต

ปัญหาการบริหารจัดการเลือกตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวทางการศึกษาไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านระบบและวิธีการบริหารจัดการเลือกตั้ง และด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต. เขต) คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.) และกรรมการนับคะแนน (กนค.) พบว่า

การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเลือกตั้งให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะด้าน คือ ด้านกิจการจัดการเลือกตั้ง ด้านกิจการมีส่วนร่วม ด้านสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด และด้านกิจการพรรคการเมือง โดยมีได้บริหารในรูปคณะกรรมการ เป็นการบริหารแบบแยกส่วนขาดความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ไม่สามารถเร่งรัด ควบคุมและติดตามงานได้อย่างต่อเนื่อง จนอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งได้และการมีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งทำให้การสั่งการรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางในทุกเรื่อง ตลอดจนการใช้มติเอกฉันท์ในการดำเนินงานทำให้มีข้อครหาว่ามีการตอรองในการลงมติบางกรณี นอกจากนี้ยังพบว่า มีข้อบกพร่องบางประการเกี่ยวกับการวางนโยบายและแผนงานทำให้ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และกรรมการนับคะแนน กรรมการดังกล่าวจำนวนไม่น้อยที่ขาดความรู้ ความชำนาญงาน เป็นเหตุให้เกิดการไม่สุจริตและการกล่าวโทษเป็นไปอย่างกว้างขวาง แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการลงโทษอย่างเด็ดขาดและจริงจัง หรือดำเนินการล่าช้า เป็นต้น

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเลือกตั้งที่ผ่านมา มีการสั่งการโดยตรงจากส่วนกลางไปถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดขาดอำนาจกำกับดูแล วินิจฉัย สั่งการ และส่วนกลางไม่รับฟังความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เช่น การสืบสวนสอบสวน ผู้สมัครที่กระทำการทุจริต เป็นต้น การปฏิบัติหรือการบริหารงานบางแห่งขัดแย้งกันเองและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งบางคนขาดความรู้ ความชำนาญงาน และประสบการณ์ในการบริหารจัดการเลือกตั้ง และมีภาระงานประจำในตำแหน่งหน้าที่ไม่อาจทุ่มเทได้เท่าที่ควร บางคนมีพฤติกรรมวางตัวไม่เป็นกลาง เป็นต้น

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และกรรมการนับคะแนนมีสถานะคล้ายกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กล่าวคือ บางคนมีหน้าที่ประจำและเข้าใจว่าการบริหารจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเป็นงานเฉพาะกิจจึงไม่ทุ่มเท บางคนขาดความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานเลือกตั้ง บางแห่งขาดความเป็นกลางและไม่รักษาความลับ รวมทั้งมีพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และที่สำคัญคือ การกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งไม่ชัดเจนเพียงพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจและขาดความสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจก็จะหมดภาระรับผิดชอบจึงไม่ต้องผูกพันกับปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ด้านระบบและวิธีการบริหารจัดการเลือกตั้ง ได้ศึกษาการบริหารจัดการเลือกตั้ง เกี่ยวกับการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหาร การประสานงานและขอความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบและการป้องกันการกระทำทุจริตเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประมวลพฤติการณ์การทุจริตในเรื่องการสืบสวนสอบสวน การวินิจฉัย การประกาศรับรองผลและการพิจารณาคัดค้าน และการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารมีข้อบกพร่องการวางแผนงานที่ทำให้การบริหารจัดการขาดเอกภาพ โครงสร้างการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งปัจจุบันเป็นการบริหารงานแบบหน้าที่การทำงานเฉพาะ อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งในองค์กร การบริหารงานเลือกตั้งผู้ปฏิบัติงานในระดับจังหวัดและเขตเลือกตั้ง ขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน สืบเนื่องจากกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานสั้น ทรัพยากรบริหารไม่เพียงพอ ระเบียบปฏิบัติมีขั้นตอนมากและ

เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้ง มีการรณรงค์เผยแพร่แผนปฏิบัติในระยะเวลาสั้นยากต่อการปฏิบัติและการประสานงาน การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดล่าช้าประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานขาดความพร้อมและขาดความรู้ความชำนาญงานในด้านนี้ การวางแผนพัฒนาพรรคการเมืองยังไม่ดีพอ ไม่สามารถเสริมสร้างให้องค์กรสาขาพรรคการเมืองเข้มแข็งได้ การบริหารงบประมาณขึ้นอยู่กับกรณีวินิจฉัยสั่งการของกรรมการเลือกตั้งที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน ทำให้ไม่สามารถบริหารงบประมาณได้อย่างเป็นระบบ การประสานงานและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบขององค์กรโครงสร้างอำนาจหน้าที่และภารกิจทำให้สังคมเข้าใจว่า การจัดการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อาจเร่งระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้ง นำมาสู่ความเคลือบแคลงสงสัย เป็นเหตุให้มีการร้องเรียนและคัดค้านการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง การยอมรับและความพึงพอใจของประชาชนและผู้สมัคร ประชาชนส่วนใหญ่พอใจในระดับสูงในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้ใช้อำนาจหน้าที่จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจึงขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้ง และพบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งทำทุกวิถีทางที่จะให้ชนะการเลือกตั้ง

การตรวจสอบและป้องกันการกระทำทุจริต การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประมวลพฤติการณ์การกระทำทุจริต การสืบสวนสอบสวนใช้วิธีการบริหารจัดการในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก กรณีเกิดความเคลือบแคลงสงสัยเกี่ยวกับการทุจริตคะแนนซึ่งมีผู้ร้องเรียนก่อนการประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง มีข้อสงสัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ใช้อำนาจหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบอย่างเด็ดขาดและจริงจังเพราะเหตุใด นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนยังมีจำนวนไม่เพียงพอ มาตรฐานในการวินิจฉัยประกาศรับรองผลการเลือกตั้งและการพิจารณาคัดค้านผลการเลือกตั้งไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านมาสามารถทำได้รวดเร็วแต่อาจเกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากมีบุคลากรจำกัดไม่พอกับการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและการใช้มติเอกฉันท์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจก่อให้เกิดอคติต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้

การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัญหาการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 ที่ระบุอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ว่า อาจเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดให้มีการเลือกตั้งเองทั้งหมด นอกจากนี้มาตรา 147 (2) มีความไม่ชัดเจนในการนำกฎหมายมาใช้บังคับและมาตรา 136, 144, 145 และ 147 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ในรูปคณะกรรมการทำให้เกิดข้อครหาในความสุจริต และโปร่งใสเกี่ยวกับการใช้

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นต้น ปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 16, 17, 18, 47, 51 และ 85/1, 85/2, 85/4, 85/7, 85/10 และ 101/1 เกิดความไม่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 24, 25 และ 39 การใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งขาดมาตรฐานในการวินิจฉัยกรณีการกระทำทุจริตเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน การบริหารจัดการเลือกตั้งที่ขาดประสิทธิภาพทำให้มีการกระทำทุจริตในการนับคะแนนเลือกตั้ง ตลอดจนการขาดการวางแผนสั่งใช้บุคลากรของรัฐในการจัดการเลือกตั้ง และปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบประกาศ ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านการบริหารจัดการ เช่น ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการนับคะแนนเลือกตั้ง พ.ศ. 2542 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 7/1 และข้อ 9 มีช่องทางทำให้เกิดการกระทำทุจริต เป็นต้น

บทบาทขององค์กรเอกชนกับการตรวจสอบการเลือกตั้งพบปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน 4 ประการ คือ ปัจจัยภายในขององค์กรเอกชนเป็นข้อจำกัดที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่องได้ยาก เนื่องจากเป็นองคกรอาสาสมัครที่มีลักษณะกึ่งชั่วคราว กึ่งถาวร ข้อกำหนดในการทำงานร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมาตรการที่แตกต่างกันในการกลั่นกรองและรับรององค์กรเอกชนในแต่ละจังหวัด ทำที่ขององค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งที่วิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อองค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง และประชาชนแจ้งเบาะแสการกระทำทุจริตน้อยลงเมื่อเทียบกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานในขอบเขตที่น้อยลงกว่าเดิม หรือมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

ปัญหาการจัดการเลือกตั้งทุจริต จากการรับฟังคำชี้แจงของผู้ร้องเรียนสันนิษฐานได้ว่า ได้การกระทำทุจริตนับคะแนน อาจมีการทุจริตได้ 3 ช่องทางด้วยกันคือ ขณะลงคะแนนเสียง ณ หน่วยเลือกตั้ง ระหว่างเดินทางจากหน่วยเลือกตั้งถึงสถานที่นับคะแนน และ ณ สถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นขณะทำการตรวจรับหีบบัตรเลือกตั้ง ขณะทำการนับจำนวนบัตรเลือกตั้ง ขณะรักษาหีบบัตรเลือกตั้ง ขณะรวมบัตรเลือกตั้ง ขณะนับบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนน หรือขณะรวมคะแนนเลือกตั้ง (กองกรรมาธิการ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา : 12-38, ม.ป.ป.)

พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2546: 217-244) ได้ศึกษาบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนในการเลือกตั้งระบบใหม่ตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ 1. การศึกษาผลลัพธ์การปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นจริงในภารกิจทางการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในระบบการเลือกตั้งใหม่ของไทยในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมาว่าส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และ 2. การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม เพื่อปรับแก้บทบาทที่เป็นจริงให้สอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวังในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ผลการวิจัยในภาพรวมพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละกลไกในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และได้รับการยอมรับในระดับหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกลไก หรือสถาบันทางการเมืองใหม่มีหน้าที่ควบคุมและหรือจัดการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องกำกับทุกองค์ที่เกี่ยวข้อกับกระบวนการเลือกตั้งให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกติกาการเลือกตั้งระบบใหม่ ซึ่งจากการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละกลไกทางการเมืองในการเลือกตั้งระบบใหม่มีปัญหาที่สำคัญ คือ

1. ปัญหาการจัดโครงสร้างองค์กรบริหารของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา 136 มาตรา 144 มาตรา 145 และมาตรา 147 ที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ในรูปคณะกรรมการ การจัดระบบองค์กรโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจ ทำให้สังคมเข้าใจว่า การจัดการเลือกตั้งเป็นภารกิจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการเพียงผู้เดียว รวมทั้ง การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจโดยเบ็ดเสร็จทั้งอำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการในองค์กรเดียว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา คือ กำลังคนในการจัดการเลือกตั้งและข้อครหาในความเป็นกลาง

2. ปัญหาการบริหารจัดการเลือกตั้ง มีความไม่สอดคล้องกันระหว่างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 ที่กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541 มาตรา 10 (1) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ฯลฯ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 6 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้จัดให้มีการเลือกตั้ง “มิใช่ในฐานะ” ผู้ควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งต้องบริหารงานเลือกตั้งเองทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือกตั้งควบคู่กับการควบคุมการเลือกตั้ง ปัญหาสำคัญของการบริหารจัดการเลือกตั้งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การทุจริตการเลือกตั้งทำให้มีการเลือกตั้งใหม่หลายครั้ง และ

คณะกรรมการการเลือกตั้งถูกกล่าวหาในเรื่องมาตรฐานการวินิจฉัย การประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง รวมถึงมาตรฐานการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยการทุจริตการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งบางส่วนมีข้อจำกัดทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการเลือกตั้ง รวมทั้งไม่ตระหนักในภารกิจของการทำหน้าที่ ไม่เสียสละและทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ และบางส่วนมีพฤติการณ์วางตัวไม่เป็นกลาง ในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วบทบาทอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ก็ไม่ชัดเจนและไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่มีสถานที่ปฏิบัติงานโดยเฉพาะ

3. บทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาสำคัญที่เกิดจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งที่ผ่านมา คือ ความไม่เป็นกลางทางการเมือง และการทุจริตการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการห้ามหาเสียงหรือการกระทำที่เข้าข่ายตามมาตรา 44 และมาตรา 91 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

4. บทบาทของพรรคการเมืองภายใต้หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ปัญหาสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมือง คือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังมีบทบาทเป็นพรรคเฉพาะกิจ ยังไม่ทำหน้าที่ในบทบาทของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง เห็นได้จากจำนวนพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคการเมืองไปแล้วจำนวน 37 พรรค และการกลั่นกรองคดีสรรและรับรองผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งยังไม่เป็นไปตามหลักการเท่าที่ควร เนื่องจากตัวแทนที่พรรคการเมืองให้การรับรองกระทำทุจริตการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ มีการร้องเรียนคัดค้านผลการเลือกตั้งถึง 311 เขตเลือกตั้งจากจำนวนเขตเลือกตั้ง 400 เขต

5. บทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าคณะ ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ยังใช้ระบบหัวหน้าคณะ โดยสร้างเครือข่ายไปยังกลุ่มผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งผ่านฐานเสียงเดิมที่มีอยู่ แบบแผนพฤติกรรมกระหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครยังพยายามหาเสียงเลือกตั้งในลักษณะละเมิดกฎหมาย รวมทั้งพยายามตอกย้ำพฤติกรรมหาเสียงแบบเดิมให้กับประชาชนในรูปแบบต่างๆ ที่เหมือนกันทั่วทุกภาคโดยการรู้เห็นของพรรคการเมืองที่ตนสังกัด และการทุจริตการเลือกตั้งผ่านหัวหน้าคณะมีลักษณะหลากหลาย และพัฒนาการไปตามสภาพของแต่ละภาคแต่ละชุมชนยากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะป้องกันได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหัวหน้าคณะใน 2 ลักษณะ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน

ที่รับผิดชอบการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับจังหวัดลงไปจนถึงผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เขตเลือกตั้ง โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะไปร่วมงานหรือเป็นเจ้าของงานที่พรรคการเมืองให้การสนับสนุน ซึ่งจะมีลักษณะไม่ละเมิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่เอื้อประโยชน์ในด้านคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น บทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แสดงออกในการเลือกตั้ง และที่กระทำผ่านห้วคณะแนวข่ายการกระทำทุจริตการเลือกตั้งเป็นจำนวนมากถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง 206 องค์การในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง 8 คน (ให้ใบแดง) และประกาศไม่รับรองผลการเลือกตั้ง (ให้ใบเหลือง) จำนวน 62 คน เป็นเหตุให้ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ใน 62 เขตเลือกตั้ง ซึ่งกระทบสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ ซึ่งมีได้มีส่วนในการทุจริตการเลือกตั้ง

6. บทบาทของประชาชนในการเลือกตั้งระบบใหม่ หรือแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชน กล่าวได้ว่ายังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากแบบแผนเดิมมากนัก ถึงแม้จะมีตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ดีขึ้น ประชาชนยังคงเลือกผู้ที่ให้อำมิสสินจ้าง หรือสัญญาว่าจะให้อำมิสสินจ้างและยังไม่อาจชี้วัดได้ว่า ยึดนโยบายของพรรคการเมืองหรือพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหรือเป็นทายาทของตระกูลนักการเมืองมาก่อน เฉพาะพรรคไทยรักไทยมีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 142 คน แบบบัญชีรายชื่อพรรค 47 คน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังได้กล่าวมาข้างต้น รวมถึงบทบาท อำนาจและหน้าที่ ซึ่งเป็นภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 การวิจัยในครั้งนี้จะนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามหลักการและวิธีการประเมินผลซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 3

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

การจัดตั้งองค์กรควบคุมดูแลการเลือกตั้ง

นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกของไทย เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 เป็นต้นมา การจัดการเลือกตั้งของไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการดำเนินการของกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในระยะหลังโดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบการดำเนินการเลือกตั้งและการสอดส่องดูแลการเลือกตั้งได้เกิดขึ้น และได้รับการสนองตอบจากสังคมเพิ่มมากขึ้น ตามกระแสของการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ และความเบี่ยงเบนของการเลือกตั้งโดยเฉพาะการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง และการใช้อิทธิพลเบี่ยงเบนผลการเลือกตั้ง

สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้มีการจัดตั้ง "คณะกรรมการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง" ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อเดือนเมษายน 2519 มีหน้าที่สังเกตการณ์ความเรียบร้อยของการเลือกตั้ง ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีอาสาสมัครสังเกตการณ์จำนวน 5,500 คน สังเกตการณ์การเลือกตั้งครั้งนั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ตั้ง "คณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้ง" ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 โดยมีศาสตราจารย์กำธร พันธุลาภ เป็นประธาน อย่างไรก็ตาม ภารกิจนี้เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้งขึ้นมารับผิดชอบแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงไม่มีตัวอย่างการปฏิบัติงานเก่าๆ มาเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติงาน ทำให้ต้องประสบกับปัญหาอุปสรรค อันได้แก่ การไม่สามารถทำงานได้อย่างอิสระ และไม่ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและพรรคการเมือง (ไพฑูริย์ บุญวัฒน์, 2538: 19) ดังนั้นคณะกรรมการชุดนี้จึงได้เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีหลังจากการเลือกตั้ง 4 เมษายน 2519 เอาไว้ข้อหนึ่งว่า "ควรแยกคณะกรรมการอำนวยความสะดวกเลือกตั้งออกไปจากกระทรวงมหาดไทย ตั้งเป็นหน่วยงานอิสระ แต่มีอำนาจหน้าที่สั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของมหาดไทยได้ และตัวกรรมการอำนวยความสะดวกควรมาจากผู้แทนพรรคการเมือง ข้าราชการหน่วยงานต่างๆ หรือข้าราชการบำนาญ และอาจารย์มหาวิทยาลัย" (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2539: 89)

ระยะต่อมา ในการสัมมนาวิชาการกฎหมายเกี่ยวกับ "การเลือกตั้ง 2521" ซึ่งจัดโดยสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย ที่ประชุมสัมมนาได้สรุปข้อยุติเกี่ยวกับมาตรการที่พึงนำมาใช้ในการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมไว้เป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะมีความเห็นว่าควรตั้ง “สถาบันการเลือกตั้งแห่งชาติ” ขึ้นทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งในทุกๆระดับให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยสถาบันดังกล่าวควรมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้ตามกฎหมาย และบริหารงานโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลที่มีความเป็นกลางทางการเมืองและผู้แทนจากพรรคการเมืองต่างๆ สาเหตุสำคัญที่ต้องนำตัวแทนพรรคการเมืองเข้ามาเป็นคณะกรรมการด้วยนั้นมี 2 ประการ คือ ประการแรก ต้องการให้พรรคการเมืองต่างๆ ที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างใกล้ชิด ส่วนอีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการป้องกันข้อครหาที่มีกรกล่าวหาอยู่เสมอว่า ทางราชการแต่งตั้งกรรมการตรวจคะแนน เพื่อประโยชน์ของผู้สมัครเลือกตั้งในฝ่ายพรรครัฐบาล หรือเพื่อประโยชน์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้แต่งตั้งสนับสนุน

จากนั้นในปี พ.ศ. 2529 ได้ปรากฏองค์การตรวจสอบการดำเนินการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง โดยได้มีการจัดตั้ง “กลุ่มอาสาประชามติ” ขึ้น มีพลเอกสายหยุด เกิดผล เป็นประธานจัดหาอาสาสมัครเข้าสังเกตการณ์การเลือกตั้งในปีนั้น กลุ่มอาสาประชามติได้ทำการสังเกตการณ์การเลือกตั้งหลายครั้ง และเป็นสาเหตุหนึ่งแห่งการเกิด “องค์กรกลาง” ขึ้นเพื่อสอดส่องดูแลการจัดการเลือกตั้งขึ้นในระยะเวลาต่อมา (พ.ศ.2535)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 และวันที่ 13 กันยายน 2535 นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้ออกคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” (ค.ส.ล.) ขึ้นทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการจะลักษณะมากขึ้น (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2539: 86-91 ; สมชาติ ธรรมศิริ, 2542. คณะกรรมการการเลือกตั้ง : การจัดองค์การ, จุลสารสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 5 (กุมภาพันธ์): 3-5) จากแนวความคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการเลือกตั้งและการจัดตั้งองค์การควบคุมดูแลการเลือกตั้งดังกล่าวมาแล้วนำไปสู่การจัดตั้งองค์การควบคุมดูแลการเลือกตั้งที่เป็นอิสระในระยะเวลาต่อมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งของประเทศไทยที่ผ่านมาในอดีต แม้ว่าจะมีความพยายามในการบริหารจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีการตรวจสอบ แต่ในอดีตการบริหารจัดการเลือกตั้งก็มิได้มีองค์กรผู้รับผิดชอบที่มีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร การตรวจสอบการเลือกตั้งก็กระทำโดยองค์กรกลางซึ่งขาดบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการเลือกตั้งอย่างแท้จริง จากสภาพปัญหาขององค์กรกลางที่ไม่มีกฎหมายรองรับ และความไม่ต่อเนื่องในการบริหารงานของขององค์กรกลางในแต่ละชุดที่ผ่านมา จึงมีแนวความคิดที่ว่าควรบัญญัติ

ไว้เป็นกฎหมายให้มีองค์กรขึ้นทำหน้าที่กำกับดูแลการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ปรากฏเป็นรูปธรรมเมื่อมีการบัญญัติเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 ในมาตรา 115 วรรคสอง ความว่า “ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อกำกับดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์และยุติธรรม” ทำให้กล่าวได้ว่าสถานการณ์ทางกฎหมายขององค์กรตรวจสอบการเลือกตั้งได้รับการยอมรับเด่นชัดมากขึ้น จากนั้นก็ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าสู่การพิจารณาของผู้แทนราษฎรหลายฉบับในสมัยรัฐบาล นายบรรหาร ศิลปอาชา แต่ก็ได้มีการยุบสภาเสียก่อน ทำให้ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอในคราวนั้นต้องตกไป แต่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 เสร็จสิ้นลงก็ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งในที่สุดก็ได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติในสมัยรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (สมชาติ ธรรมศิริ, 2542: 4)

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้ ได้มีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นใหม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ตราเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีฐานะสูงกว่าและแตกต่างจากพระราชบัญญัติทั่วไปกล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้สร้างประเภทของกฎหมายขึ้นมาใหม่เป็นครั้งแรกในระบบกฎหมายไทย เป็นที่น่าสังเกตว่ามีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพียง 8 ฉบับในรัฐธรรมนูญเท่านั้น กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง 8 ฉบับได้แก่ (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และ (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กฎหมายทั้ง 8 ฉบับนี้จะไม่สามารถตราโดยใช้ชื่ออย่างอื่นได้ ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดเอาไว้ให้ตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ที่ใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญต้องการเน้นกฎหมายทั้ง 8 ฉบับให้แตกต่างจากกฎหมายธรรมดา รวมทั้งยังแสดงให้เห็นชัดโดยปริยายว่าเนื้อหาของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเหล่านี้มีความใกล้ชิดหรือเป็นส่วนขยายของรัฐธรรมนูญอีกด้วย นอกจากลักษณะชื่อของกฎหมายแล้วที่แตกต่างจากกฎหมายธรรมดาในส่วนสาระของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวสาระสำคัญไว้

ในบทเฉพาะกาลและในรายมาตราที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลทำให้รัฐสภาต้องตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหมดให้สอดคล้องกับสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายธรรมดาที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจและไว้วางใจรัฐสภาที่จะมีอิสระในการตรากฎหมายได้โดยไม่ต้องมีแนวทางจากรัฐธรรมนูญไปกำหนดไว้

จะเห็นได้ว่าแม้กระบวนการทางกฎหมายในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจะเป็นกระบวนการเดียวกับกระบวนการจัดทำกฎหมายธรรมดาก็ตาม แต่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญก็มีความแตกต่างจากกฎหมายธรรมดาอยู่บ้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญเองก็ยังให้ความสำคัญกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมากกว่ากฎหมายอื่น และกฎหมายทั้ง 8 ฉบับก็ล้วนเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีขึ้นเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการปฏิรูปการเมืองกล่าวคือ การสร้างระบบเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและระบบตรวจสอบทางการเมืองให้เป็นไปได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2542: 15-18, 31)

ในส่วนของกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับองค์การคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้หลายประการ และที่สำคัญก็คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่จัดตั้งขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานเลือกตั้งใหม่ โดยมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมตั้งแต่การดูแลควบคุมพรรคการเมืองในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง การรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไปจนถึงการสอบสวนวินิจฉัยขั้นต้นก่อนขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง รวมทั้งการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกองค์การบริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ ซึ่งอำนาจหน้าที่เหล่านี้เป็นของกระทรวงมหาดไทยมาแต่เดิมนับแต่ประเทศไทยมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรครั้งแรก (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2542: 4-5) และยังเพิ่มบทบาทองค์กรพัฒนาเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งอีกด้วย ทำให้ประเทศไทยมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเป็น 2 องค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรพัฒนาเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

องค์ประกอบ กระบวนการสรรหา และคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดตั้งขึ้นในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งจะมีอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ โดยอาศัยหลักการบริหารงานแบบรับผิดชอบร่วมกัน โดยกรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งไม่สามารถใช้อำนาจกระทำใดได้โดยลำพังเลย ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้อำนาจในทางที่ให้คุณหรือให้โทษแก่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยความอคติของกรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งได้ (สมชาติ ธรรมศิริ, 2542: 6) และเพื่อให้เกิดความหลากหลายในความคิดเห็นในการมองปัญหา ยิ่ง

ถ้าผู้ที่เป็นกรรมการมีที่มาหรือภูมิหลังที่แตกต่างกัน ก็ยังมีประสิทธิภาพมาก เพราะจะได้มีการนำเอาความคิดเห็นต่าง ๆ มาพิจารณาอย่างรอบด้าน (วิษณุ วรรุญญ, 2538: 40)

นอกจากนี้แล้วการที่กำหนดให้ วาระการดำรงตำแหน่งไว้ยาวนานพอสมควรคือ 7 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และตราบิตที่ยังไม่ครบวาระการดำรงตำแหน่งจะไม่มี การถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่อง ในหน้าที่อย่างร้ายแรง หรือเป็นกรณีที่มีผลประโยชน์ส่วนตัวขัดกับผลประโยชน์ในหน้าที่ (conflict of interest) นั้น ก็เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องห่วงเกรงต่ออิทธิพลหรือผลประโยชน์อื่นใดที่จะ ชักจูงให้ปฏิบัติหน้าที่เอินเอียงไปเพื่อประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใด ที่จะบันดาลให้ตนสามารถกลับมา ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อีก (สมชาติ ธรรมศิริ, 2542: 7)

องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มานิตย์ จุมปา, 2542: 76-81 ; โคทม อารียา, 2542. แนะนำคณะกรรมการการเลือกตั้ง. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย 19 (มกราคม): 79-81) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนหนึ่งไว้ในหมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 4 คณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา 136-148 และอีกส่วนอยู่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

1. องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีจำนวน ห้าคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์ สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยประธานวุฒิสภาจะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ประธานกรรมการและกรรมการ (มาตรา 136) โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 140) แต่ในวาระแรกเริ่ม มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง กึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้คือ 3 ปี 6 เดือน (มาตรา 322) หากกรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้น จากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ (มาตรา 140) องค์ประชุมและการลงมติของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่า 4 ใน 5 ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงเป็นองค์ประชุม และการลงมติ ในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก โดยให้กรรมการ การเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมี สิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2542 : 97)

2. คุณสมบัติของกรรมการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติ (มาตรา 137) ดังนี้ (1) มีสัญชาติไทย (2) อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ และ (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

3. ลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 137) ดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะต้องห้าม (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (5) ติดยาเสพติดให้โทษ (6) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี (7) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (8) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปี เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท (9) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (10) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (11) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (12) เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติ

3.2 ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.3 ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ 5 ปี ก่อนดำรงตำแหน่ง

3.4 ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

4. ข้อห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดข้อห้ามสำหรับกรรมการการเลือกตั้งไว้ (มาตรา 137) ดังนี้ (1) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (2) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น (3) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด และ (4) ไม่ประกอบอาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่วุฒิสภามีมติเลือกบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) โดยได้รับความยินยอมของผู้ที่นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (1) (2) หรือ (3) หรือ แสดงให้เห็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายใน 15 วัน

นับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด กฎหมายถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งและต้องมีการสรรหา คณะกรรมการการเลือกตั้งใหม่

5. การสรรหากรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดกระบวนการสรรหาและเลือก ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งไว้ (มาตรา 138) ดังนี้ (โปรดดูแผนภาพที่ 3.1 ประกอบ)

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิก เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คนทำหน้าที่พิจารณา สรรหาผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 2 ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน เสนอต่อ ประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการเสนอชื่อ ดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนกรรมการการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

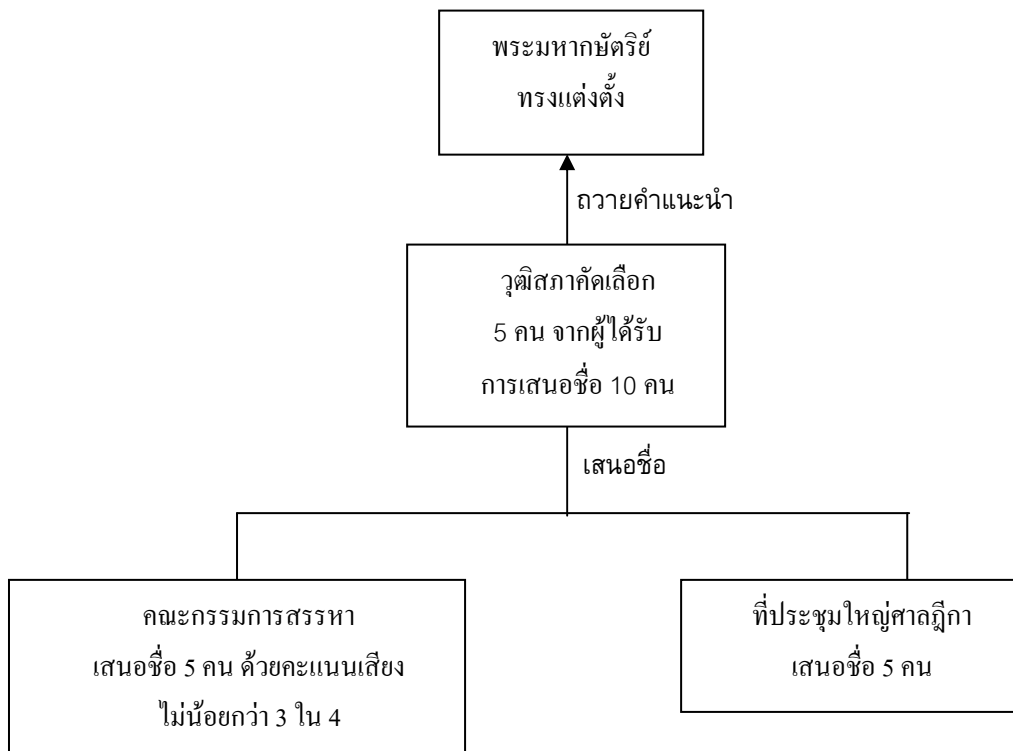
(2) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการ เสนอชื่อนั้น

(3) การเสนอชื่อตาม (1) และ (2) ให้กระทำภายใน 30 วันนับแต่วันที่มิเหตุที่ทำให้ ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาตาม (1) ไม่อาจ เสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดให้ที่ ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายใน 15 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด ต้องเสนอชื่อตาม (1)

(4) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (1) (2) และ (3) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีนี้ให้ 5 คนแรกซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด และมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือก เป็นกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกดังกล่าวมีไม่ครบ 5 คน ให้นำรายชื่อผู้ ไม่ได้เลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบ 5 คน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ในครั้งนี้ ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเสียงเท่ากันใน ลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกิน 5 คน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

(5) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม (4) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่ง เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อแต่งตั้งต่อไป

แผนภาพที่ 3.1 กระบวนการสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการการเลือกตั้ง

องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา

- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลปกครองสูงสุด
- อธิการบดี 4 คน (จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล โดยเลือกกันเอง)
- ผู้แทนพรรคการเมือง 4 คน (จากพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน โดยเลือกกันเอง)

ที่มา : <http://www.ect.go.th/> [2004, January 9]

6. การพ้นจากตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ 7 ปี แล้วกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง (มาตรา 141) เมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง (4) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และหรือ (5) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

อนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา รวมกัน จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้าม (ดู ข้อ (3) ข้างต้น) และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่

7. งบประมาณ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 75)

8. ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือการประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขัง กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ (มาตรา 148)

เหตุที่ต้องคุ้มครองไว้เช่นนี้ ก็เพื่อให้กรรมการการเลือกตั้งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ถูกลั่นแกล้ง

จะเห็นว่า รัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้อำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระในการบริหารงานแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแก่ผู้สมัครได้ หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้น ไม่ได้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งอำนาจการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกล่าว ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคมการเมืองไทย จนได้รับการชมเชยจากนิตยสาร Asiaweek ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรเพื่อการปฏิรูปการเมืองที่ดีที่สุดใเอเชียสำหรับปี ค.ศ. 2000 (The best government reformer) ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งทำงานจัดการการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (Asiaweek (18-25 August 2000): 51)

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ในระดับต่างๆ ดังนี้

1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 144)

1.2 สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในไม่เกินสิบปี (มาตรา 327 (9))

1.3 การออกเสียงประชามติ (มาตรา 144) ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในสองปี (มาตรา 329 (5))

2. ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง (มาตรา 144)

3. ออกประกาศกำหนดทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 145 (1))

4. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย (มาตรา 145 (2))

5. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย (มาตรา 145 (3))

6. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 145 (4))

7. ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (มาตรา 145 (5))

8. เรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด (มาตรา 145 วรรคสอง)

9. แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (มาตรา 145 วรรคสาม)

10. ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้ง (มาตรา 327 (2))

11. รับรองและแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (มาตรา 327 (7))

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังนี้

1. ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 10 (5))
2. ดำเนินการ หรือประสานงานกับหน่วยงานราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 10 (9))
3. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา (มาตรา 10 (10))
4. แจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวน และให้มีอำนาจดำเนินฟ้องคดีต่อศาล เมื่อเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ หรือพรรคการเมือง (มาตรา 16)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังนี้

1. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง
 - 1.1 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง มีหนึ่ง คน มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับสมัครเลือกตั้งแบบแบ่ง เขตเลือกตั้ง และดำเนินกิจการที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมี จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง และสถานที่นับคะแนนในเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเพิ่มชื่อและการถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง รวมทั้งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง
 - 1.2 ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง มาจากการ แต่งตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยวิธีการ สรรหา
2. คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง กำหนดให้มีกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 7 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการสองคน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งแต่งตั้ง และผู้แทนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือที่ส่งผู้ สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ทว่าราชอาณาจักรมีหน่วยเลือกตั้ง ประมาณ 70,000 หน่วย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังนี้

1. ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและให้มีอำนาจออกประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา 5)

2. ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียน ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ (มาตรา 6)

3. ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อนายทะเบียน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

4. เมื่อมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้อง ควบคุมพรรคการเมืองเพื่อไม่ให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น เกินวงเงินที่นายทะเบียน กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งและควบคุมไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินวงเงินที่กฎหมายกำหนด

5. พรรคการเมืองเมื่อได้รับการบริจาคเงิน ให้เปิดเผยชื่อผู้บริจาค และจำนวนเงินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

6. ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน และใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

7. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน

8. นายทะเบียนประสานงานกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ของรัฐให้จัดสรรเวลาออกอากาศอย่างเท่าเทียมกันให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค โดยคำนึงถึงจำนวน ส.ส.ของแต่ละพรรค เพื่อให้แถลงผลงานของพรรคการเมืองปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสามครั้ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดองค์ประกอบอื่นที่สำคัญ (โคทม อารียา, 2542. แนะนำคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 19 (มกราคม) : 84) คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (มาตรา 11) และคณะอนุกรรมการ (มาตรา 14) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย และในการปฏิบัติหน้าที่ให้บุคคลเหล่านี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 22)

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต. จว.) มีจำนวนจังหวัดละไม่เกินสิบเอ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งโดยวิธีสรรหาจากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 137 (1) (2) (4) (5) (6) และ (7) ของรัฐธรรมนูญโดยให้สรรหาจากผู้ที่มิภูมิลำเนาในจังหวัดเป็นหลัก คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 12)

หลักเกณฑ์วิธีการเลือกตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง และค่าตอบแทน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานของ กกต.จว. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (มาตรา 11)

โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (โปรดดูแผนภาพที่ 3.2 ประกอบ)

เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเพียงคณะบุคคลซึ่งมีจำนวนเพียง 5 คน ในขณะที่มีภารกิจความรับผิดชอบและการทำงานที่ต้องปฏิบัติสูงมาก ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลยที่คนเพียง 5 คนจะรับภาระนี้ได้ ประกอบกับคณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบาทหลักในการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย และมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งที่แน่นอน ซึ่งจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานช่วยเหลือทำหน้าที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติการที่มีการทำงานต่อเนื่องถาวร ขึ้นมารองรับการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สมชาติ ธรรมศิริ, 2542: 10) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้กำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด (มาตรา 25) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 27)

รูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นรูปแบบที่เรียกว่า “องค์กรมหาชนอิสระ”(independence public organization) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐรูปแบบหนึ่ง แต่มิใช่หน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ การจัดตั้งองค์กรของรัฐในรูปแบบนี้มักใช้กับหน่วยงานที่ต้องการความเป็นอิสระในการดำเนินงานสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอิสระจากการครอบงำของฝ่ายบริหาร (executive branch) เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่รองรับการ

ทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งทำหน้าที่จัดการและควบคุมการเลือกตั้ง ที่เป็นการเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของนักการเมือง ซึ่งจะเข้ากุมอำนาจในการบริหารประเทศ จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝ่ายบริหาร เพราะมิฉะนั้นแล้วอาจถูกฝ่ายบริหารใช้อำนาจในการแทรกแซงการทำงานได้ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรในลักษณะดังกล่าว (สมชาติธรรมศิริ, 2542: 11) และโดยส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระจะสามารถใช้อำนาจได้ทั้ง 3 อำนาจคือ อำนาจในการออกกฎระเบียบ (หรือเทียบได้กับอำนาจนิติบัญญัติ) อำนาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่ได้วางขึ้น (หรือเทียบได้กับอำนาจบริหาร) รวมทั้งอำนาจวินิจฉัยว่าได้มีการกระทำฝ่าฝืนกฎระเบียบและลงโทษการฝ่าฝืนนั้น (เทียบได้กับอำนาจตุลาการ) ด้วย (วิษณุ วรรณุญ, 2538: 13-14)

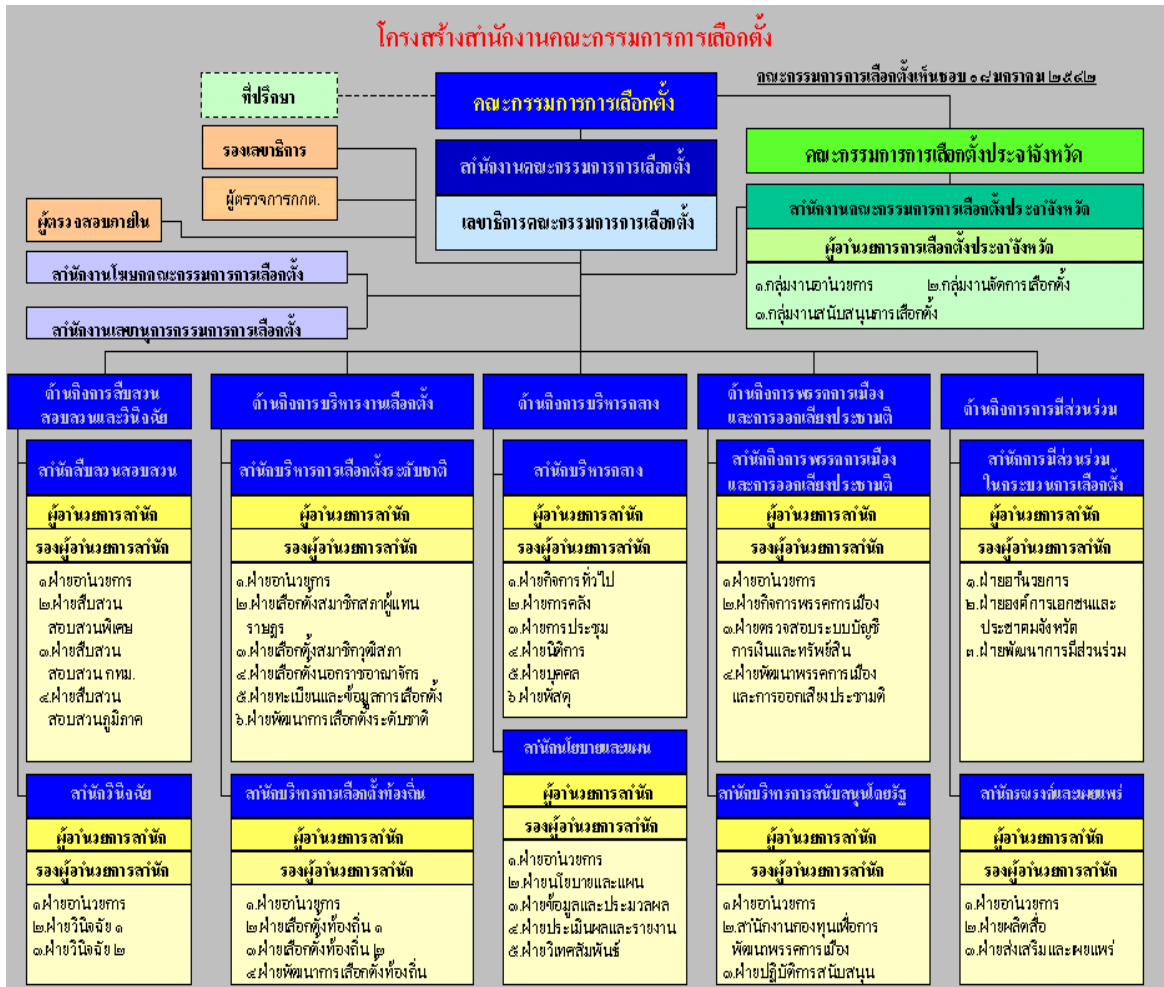
จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จทั้ง 3 ฝ่ายดังกล่าว ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์หน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระประเภทนี้ ว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระมากเกินไป และไม่มีความรับผิดชอบต่อประชาชนแต่อย่างใด (วิษณุ วรรณุญ, 2538: 20 ; ชาญชัย ไหวพริบ, 2542: 5-8) ดังนั้นเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารดังกล่าวมานั้น จึงจำเป็นอยู่อย่างยิ่งที่จักต้องมีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเป็นอิสระแล้วก็ต้องหามาตรการมาตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างหนึ่งก็คือ การตรวจสอบโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบธรรมตามหลักการตรวจสอบและคานอำนาจ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และขึ้นตรงต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้าง (มาตรา 28) และมีอำนาจบรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน ให้ออกจากตำแหน่ง และลงโทษทางวินัยพนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 30) นอกจากนี้ เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก (มาตรา 31) มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน เพื่อป้องกันมิให้เลขาธิการใช้อำนาจอิทธิพลครอบงำองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (มาตรา 34) แบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วยงาน

ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ภัทรา ดีดาษ, 2542. โครงสร้างสำนักงาน กกต. วารสารการเลือกตั้ง 1 (มีนาคม): 6-7) ดังปรากฏตามแผนภาพที่ 3.2

แผนภาพที่ 3.2 โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ที่มา : <http://www.ect.go.th/> [2004, January 9]

จากแผนภูมิดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง หรือหน่วยงานส่วนกลางแบ่งงานออกเป็น 5 ด้านกิจการ ซึ่งแต่ละด้านกิจการแบ่งส่วนงานภายในออกเป็นสำนัก ฝ่าย นอกจากนี้ภายในโครงสร้างยังแบ่งเป็นหน่วยงานใหม่ 3 หน่วยงานที่ไม่สังกัดสำนักใด อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการโดยตรง ได้แก่ สำนักงานเลขานุการกรรมการเลือกตั้ง สำนักงานโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจสอบภายใน โดยแต่ละด้านมีความรับผิดชอบและขอบข่ายหน้าที่ต่างกัน ดังนี้

1. ด้านกิจการบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และกิจการที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของด้านกิจการใด

ด้านกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับ และเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้รวมถึงการเสนอแนะและจัดทำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเมือง และภารกิจตามกฎหมาย จัดทำแผนแม่บท ประสานแผนปฏิบัติงาน เสนอแนะนโยบายในการตั้งงบประมาณ และจัดสรรงบประมาณประจำปี ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และข้อสังเกตของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อรัฐสภา ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก ได้แก่ สำนักบริหารกลาง และสำนักนโยบายและแผน

สำนักบริหารกลาง แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 6 ฝ่ายคือ ฝ่ายกิจการทั่วไป ฝ่ายการคลัง ฝ่ายการประชุม ฝ่ายนิติกร ฝ่ายบุคคล และฝ่ายพัสดุ

สำนักนโยบายและแผน แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 5 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายนโยบายและแผน ฝ่ายข้อมูลและประมวลผล ฝ่ายประเมินผลและรายงาน และฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

2. ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ กิจการรับเรื่องร้องเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤตินิষอบในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง กิจการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้ง ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ

การเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก คือ สำนักสืบสวนสอบสวน และสำนักวินิจฉัย

สำนักสืบสวนสอบสวน แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายสืบสวนสอบสวนพิเศษ ฝ่ายสืบสวนสอบสวน กทม. และฝ่ายสืบสวนสอบสวนภูมิภาค

สำนักวินิจฉัย แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายวินิจฉัย 1 และฝ่ายวินิจฉัย 2

3. ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก ได้แก่ สำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติ และสำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น

สำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติ แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 6 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ฝ่ายเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ฝ่ายทะเบียนและข้อมูลการเลือกตั้ง และฝ่ายพัฒนาการเลือกตั้งระดับชาติ

สำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายเลือกตั้งท้องถิ่น 1 ฝ่ายเลือกตั้งท้องถิ่น 2 และฝ่ายพัฒนาการเลือกตั้งท้องถิ่น

4. ด้านกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการจัดตั้ง พรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ปฏิบัติงานธุรการให้แก่นายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปฏิบัติงานสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม พัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย และแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น 2 สำนักคือ สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ

สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายกิจการพรรคการเมือง ฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชี การเงินและทรัพย์สิน และฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ

สำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ สำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และฝ่ายปฏิบัติการสนับสนุน

5. ด้านกิจการการมีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน คณะบุคคล องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองและสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน งานดำเนินการเผยแพร่วิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน งานประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาก่อประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก ได้แก่ สำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง และสำนักตรวจและเผยแพร่

สำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายองค์กรเอกชนและประชาคมจังหวัด และฝ่ายพัฒนาการมีส่วนร่วม

สำนักตรวจและเผยแพร่ แบ่งสายงานย่อยออกเป็น 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายผลิตสื่อ และฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่

ส่วนหน่วยงาน 3 หน่วยงาน ที่ไม่สังกัดสำนักใด อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการโดยตรง มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. สำนักงานเลขานุการกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งานเลขานุการ งานช่วยอำนวยการ งานประสานงานของกรรมการการเลือกตั้งและเลขาธิการ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

2. สำนักงานโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบงานแถลงข่าว งานรวบรวมข่าว วิเคราะห์ข่าว งานแถลงความก้าวหน้าและผลงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานสื่อมวลชนสัมพันธ์ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3. ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดทำแผนการตรวจสอบภายใน งานดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่อยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ตลอดจนให้คำปรึกษาแก่หน่วยรับตรวจและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (โปรดดูแผนภูมิที่ 4 ประกอบ)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 11 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายได้ โดยให้มีจำนวนจังหวัดละไม่เกิน 11 คน ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ผอ.กกต.จว.) สรรวจบุคคลที่จะเป็น คณะอนุกรรมการสรรหา กกต.จว. และ กทม.

2. ภายใน 10 วัน หลังจาก กกต.จว. ครบวาระ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ผอ.กกต.จว.) มีหนังสือเชิญบุคคลที่จะเป็นคณะอนุกรรมการสรรหา กกต.จว. ประชุมเพื่อให้คัดเลือกกันเอง แล้วประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกเป็นคณะอนุกรรมการสรรหา กกต.จว. และรายงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

3. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เชิญคณะอนุกรรมการสรรหา กกต.จว. ประชุมเพื่อเลือกประธาน และทำความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการสรรหา กกต.จว.

4. ภายใน 18 วัน หลังจาก กกต.จว. ครบวาระ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ประกาศรับสมัครบุคคลเป็น กกต.จว. โดยต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่า 5 วัน ใน ขณะเดียวกันคณะอนุกรรมการสรรหามีสิทธิทาบทามบุคคลมาเป็น กกต.จว. โดยเสนอชื่อได้ไม่เกินคนละ 3 ชื่อ

5. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ตรวจสอบหลักฐานผู้สมัครและผู้ได้รับการทาบทามเป็น กกต.จว. แล้วจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อพร้อมเอกสารหลักฐานเสนอให้ คณะอนุกรรมการสรรหาดำเนินการคัดเลือก

6. ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ ผอ.กกต.จว. เสนอบัญชีรายชื่อพร้อมเอกสารหลักฐานของผู้สมัครและผู้ได้รับการทาบทามเป็น กกต.จว. ต่อคณะอนุกรรมการสรรหา คณะอนุกรรมการสรรหา

ดำเนินการคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อให้ได้จำนวน 3 เท่าของจำนวน กกต.จว.ที่พึงมีได้ในจังหวัด โดยให้มีรายชื่อ กกต.จว.ที่อยู่จนครบวาระในคราวแรก อยู่ในจำนวน 3 เท่าของจำนวน กกต.จว.ที่พึงมีได้ด้วย

7. ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็น กกต.จว. ในจำนวน 3 เท่า ตามลำดับตัวอักษร พร้อมทั้งประวัติ และรายงานของคณะกรรมการสรรหา เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

8. คณะกรรมการการเลือกตั้งประชุมพิจารณา คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ ผอ.กกต.จว.เสนอในจำนวน 3 เท่า เป็น กกต.จว.ตามจำนวนที่พึงมีได้ในแต่ละจังหวัด

อำนาจหน้าที่ของ กกต.จว. ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ข้อ 13 กำหนดอำนาจหน้าที่ของ กกต. จว. ไว้ดังนี้

1. อำนาจการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติที่กระทำภายในจังหวัดนั้น
2. เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
3. รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
4. เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้ง บุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดไว้
5. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย หรือมีคำสั่งในกรณีที่ไม่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งได้ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้

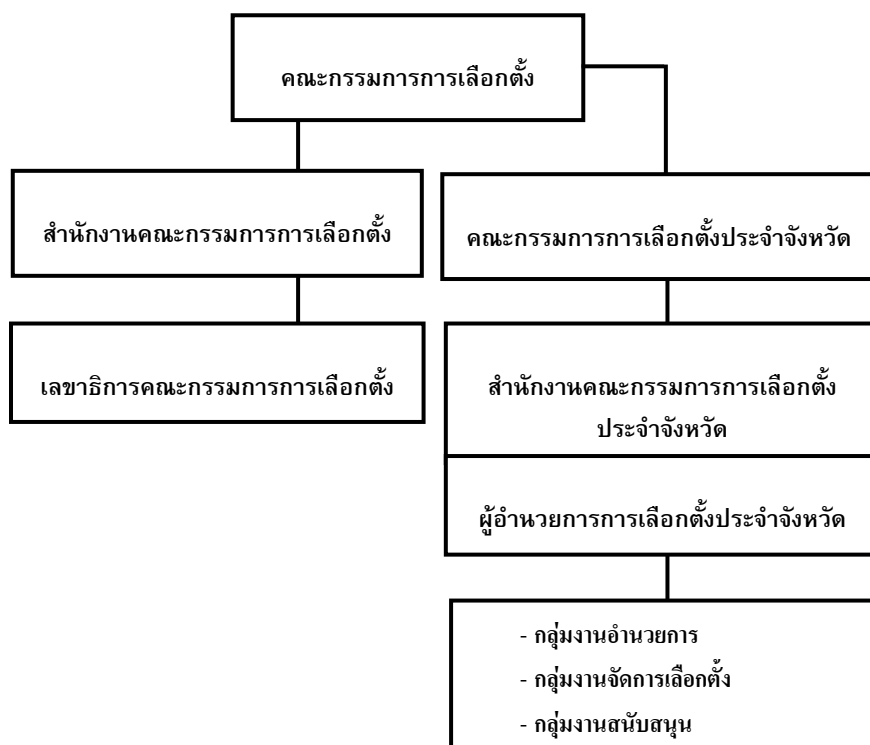
จำนวน กกต.จว. ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จังหวัดละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 380 คน ทั่วประเทศ วาระของกกต.จว. คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

คุณสมบัติของกกต.จว. คือมีสัญชาติไทยโดยการเกิด และอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ลักษณะต้องห้ามของกกต.จว. คือ วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วย กฎหมาย อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ดิทยาเสพย์ติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้น โทษมายังไม่ถึงห้าปี ในวันได้รับการเสนอชื่อโดยคณะ กรรมการสรรหา เว้นแต่ความผิดอันได้ กระทำโดยประมาท เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริต ต่อหน้าที่ หรือถือว่า กระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตก เป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิด ปกติ อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 295 ของ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้น กำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวัน ได้รับการเสนอ ชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกผู้ดำรง ตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะห้าปี หรือเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภา กรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

การพ้นจากตำแหน่งของ กกต.จว. ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ข้อ 10 ระบุว่า นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ ตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติตามข้อ 11 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 12 และ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากตำแหน่งโดยเห็นว่า มีความประพฤติส่อไปในทาง ทุจริตต่อหน้าที่ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อประกาศ ระเบียบ หรือข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ละเลยต่อหน้าที่ หรือไม่อาจปฏิบัติ หน้าที่ได้

การพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว ย่อมไม่กระทบการใดที่กรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ รวมทั้งการได้รับคำตอบแทนก่อนวันที่คณะกรรมการการ เลือกตั้งลงมติ เมื่อมีกรณีดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปได้

แผนภาพที่ 3.3 โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ที่มา : <http://www.ect.go.th/> [2004, January 9]

การแบ่งส่วนงานภายใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แบ่งงานออกเป็น 3 กลุ่มงาน คือ

กลุ่มงานอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งานเลขานุการ งานช่วยอำนวยการ งานประสานงาน งานการคลัง งานนิติการ งานบุคคล งานสารนิเทศ งานพัสดุ งานการประชุม งานวิเทศสัมพันธ์ งานตามนโยบายและแผนงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มงานจัดการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเลือกตั้ง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จัดการออกเสียงประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ จัดให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มงานสนับสนุนการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในพื้นที่ ตามสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย งานสนับสนุนพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมืองโดยรัฐ งานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองสนับสนุน

องค์การเอกชน งานรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยพรรคการเมือง และว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวสรุปได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
2. การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยเมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเมื่อมีการร้องเรียนหรือคัดค้านว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
3. การกำกับและสนับสนุนพรรคการเมือง ในหน้าที่ของนายทะเบียน และของผู้บริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง การลงประชามติและส่งเสริมการวิจัยการเลือกตั้ง
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งรวมถึงการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการตรวจสอบการเลือกตั้ง

บทที่ 4

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อให้การติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและเป็นไปตามหลักการของการจัดตั้ง รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง เพื่อการเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คณะผู้ศึกษาวิจัยจึงดำเนินการการศึกษาวิจัยตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษา

การศึกษาการประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ : คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ใช้แนวทางในการศึกษาวิจัย 2 ด้าน คือ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นการศึกษาโดยอาศัยการค้นคว้าจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2544 ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสาร บทความ หนังสือพิมพ์ หรือเป็นความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้งและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเป็นแนวคำถามปลายเปิดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่างที่จะศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามกึ่งปลายปิด เพื่อจำกัดประเด็นของแนวคำตอบให้อยู่ในกรอบขอบเขตการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในบางประเด็น

ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินผลกระบวนการจัดการเลือกตั้งซึ่งเป็นภารกิจหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 หมวด 1 มาตรา 10 ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

คณะผู้ศึกษาวิจัยจึงได้เลือกศึกษาประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นายก อบจ.) และคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 ที่ผ่านมา เป็นกรณีศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาภาพรวมการบริหารและการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกรอบกำหนดของรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาสมรรถนะทางการบริหาร และขีดความสามารถในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามทิศทางและเป้าหมายของการปฏิรูปการเมือง
3. ศึกษาผลกระทบจากการบริหารและการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีต่อเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
4. การศึกษาครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการในส่วนกลาง และการบริหารจัดการในระดับจังหวัดและระดับเขต

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ให้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนกลาง และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารงานของ กกต.จากส่วนกลาง ประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการดำเนินงานของ กกต.ส่วนกลาง ได้แก่ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง รองเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งด้านต่าง ๆ และผู้อำนวยการในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารและการดำเนินงานของ กกต. ส่วนกลาง ได้แก่ ผู้แทนผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้แทนผู้สมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกประชากรที่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นายก อบจ.) และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 เพื่อการศึกษาผลการบริหารและการดำเนินงานของ กกต. ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเลือกตั้ง โดยแบ่งผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเลือกตั้งในส่วนท้องถิ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่จะศึกษาเลือกจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 ของทุกจังหวัด ใน 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยทำการคัดเลือกจังหวัดที่มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุด และน้อยที่สุด ภาคละ 2 จังหวัด รวม 10 จังหวัด ในภาคกลางปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสมุทรสงคราม ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดตราด ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดมุกดาหาร และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดระนอง ดังแสดงในตารางที่ 4.1

**ตารางที่ 4.1 ข้อมูลการจัดการเลือกตั้งนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนจังหวัด วันที่ 14 มีนาคม 2547**

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนราษฎร (คน)	จำนวนผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	จำนวนหน่วย เลือกตั้ง	จำนวนสมาชิก สภาอบจ.(คน)
	ภาคกลาง				
1.	จังหวัดนครสวรรค์	1,128,830	804,468	1,430	36
2.	จังหวัดสมุทรสงคราม	203,930	145,788	247	24
	ภาคตะวันออก				
3.	จังหวัดชลบุรี	1,167,767	753,747	1,136	36
4.	จังหวัดตราด	224,400	147,459	260	24
	ภาคเหนือ				
5.	จังหวัดเชียงใหม่	1,116,538	1,095,034	1,991	42
6.	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	242,696	141,740	419	24
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ				
7.	จังหวัดนครราชสีมา	1,437,343	1,087,734	3,977	48
8.	จังหวัดมุกดาหาร	338,528	230,181	552	24
	ภาคใต้				
9.	จังหวัดนครศรีธรรมราช	1,534,498	1,035,415	1,919	42
10.	จังหวัดระนอง	178,473	105,915	184	24

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2547 (ข้อมูล ณ วันที่ 17 มีนาคม 2547)

การวิจัยนี้ได้กำหนดขนาดตัวอย่างของการวิจัยตามความเหมาะสมกับเวลาและการบริหารจัดการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คือ กำหนดขนาดตัวอย่างไว้จำนวน 1,000 คน โดยกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละ 100 คน

ตารางที่ 4.2 การจัดขนาดตัวอย่างของประชากรที่ศึกษา

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนราษฎร (คน)	จำนวนผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	ขนาดตัวอย่างของ ประชากรที่ศึกษา
	ภาคกลาง			
1.	จังหวัดนครสวรรค์	1,128,830	804,468	100
2.	จังหวัดสมุทรสงคราม	203,930	145,788	100
	ภาคตะวันออก			
3.	จังหวัดชลบุรี	1,167,767	753,747	100
4.	จังหวัดตราด	224,400	147,459	100
	ภาคเหนือ			
5.	จังหวัดเชียงใหม่	1,116,538	1,095,034	100
6.	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	242,696	141,740	100
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
7.	จังหวัดนครราชสีมา	1,437,343	1,087,734	100
8.	จังหวัดมุกดาหาร	338,528	230,181	100
	ภาคใต้			
9.	จังหวัดนครศรีธรรมราช	1,534,498	1,035,415	100
10.	จังหวัดระนอง	178,473	105,915	100
	รวม			1,000

ต่อจากนั้น จึงสุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดให้มีการกระจายมากที่สุด โดยแบ่งเป็นตัวอย่างในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายภาค รายจังหวัด เขตเมือง และเขตชนบท

ภาค	จังหวัด	เขตเมือง	เขตชนบท	รวม
กลาง	นครสวรรค์	40	60	100
	สมุทรสงคราม	40	60	100
ตะวันออก	ชลบุรี	40	60	100
	ตราด	40	60	100
เหนือ	เชียงใหม่	40	60	100
	แม่ฮ่องสอน	40	60	100
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	40	60	100
	มุกดาหาร	40	60	100
ใต้	นครศรีธรรมราช	40	60	100
	ระนอง	40	60	100
รวม		400	600	1,000

2.2 การเลือกตัวอย่างของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการเลือกตั้งกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น และกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้งในส่วนท้องถิ่น จะเลือกจากผู้แทนของกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นในจังหวัดและพื้นที่เดียวกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาในข้อ 2.1 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเก็บตัวอย่างละ 3-6 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มผู้บริหารการเลือกตั้ง และกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2.2.1 กลุ่มผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) ผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน
- (2) ผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จำนวน 2 คน

2.2.2 กลุ่มผู้บริหารการเลือกตั้ง จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) ผู้แทนคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 1 คน
- (2) ผู้แทนเจ้าหน้าที่บริหารงานเลือกตั้ง จำนวน 2 คน

2.2.3 กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) ผู้แทนสื่อมวลชนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- (2) ผู้แทนคณาจารย์ในสถาบันการศึกษา เช่น สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น จำนวน 1 คน
- (3) ผู้แทนข้าราชการพลเรือน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เป็นต้น มีตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป จำนวน 1 คน
- (4) ผู้แทนทหาร ตำรวจ มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป หรือมียศพันโท หรือพันตำรวจโทขึ้นไป จำนวน 1 คน
- (5) ผู้แทนจากองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง เช่น ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช) อาสาสมัครพิทักษ์ประชาธิปไตย (อส.ปต.) เป็นต้น จำนวน 1 คน
- (6) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท. จำนวน 1 คน

2.2.4 กลุ่มนายอำเภอ จำนวน 3 คน

2.2.5 กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งครั้งนี้ จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 แนวทาง คือ

1. ใช้แบบสอบถามปลายปิดกับกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามทิศทางและเป้าหมายของการปฏิรูปการเมือง

2. ใช้แบบสอบถามกึ่งปลายปิดกับกลุ่มผู้แทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มผู้บริหารการเลือกตั้ง และกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง กลุ่มนายอำเภอและเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง เพื่อศึกษาภาพรวมของการบริหารและการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง ตลอดจนขีดความสามารถในการดำเนินงานจัดการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมา

3. ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับกลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการเลือกตั้งในส่วนกลาง จะใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเน้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานเลือกตั้งในภาพรวม รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

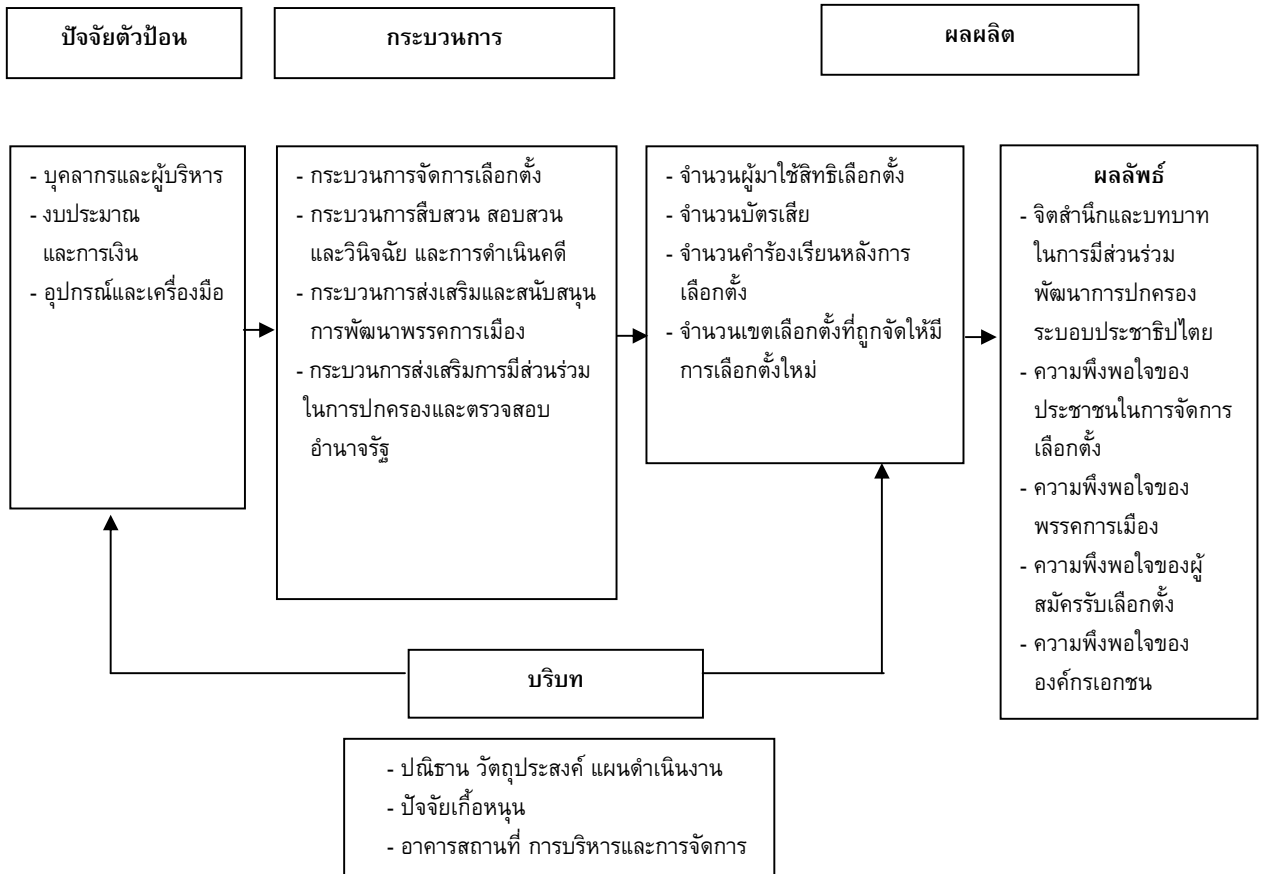
ผู้ประเมิน ฯ ได้จัดอบรมผู้ช่วยเก็บข้อมูลในภาคสนาม จำนวน 10 คน ให้เข้าใจแบบสอบถาม เพื่อให้สามารถดำเนินการสัมภาษณ์ได้ตามเป้าหมาย หลังจากนั้น ผู้ประเมินและทีมผู้ประเมินภาคสนามได้ออกสำรวจและเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย ใช้เวลาเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน

กรอบการประเมิน การวัด ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน

1. กรอบการประเมินคุณภาพการบริหารและการดำเนินงาน

การศึกษการบริหารงาน ผลการดำเนินงาน และผลกระทบทางการบริหารงานของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่นำมาใช้ คือ ระบบทั่วไป ประกอบด้วยบริบทปัจจัยตัวป้อน กระบวนการและผลผลิต ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.1

แผนภาพที่ 4.1 กรอบการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

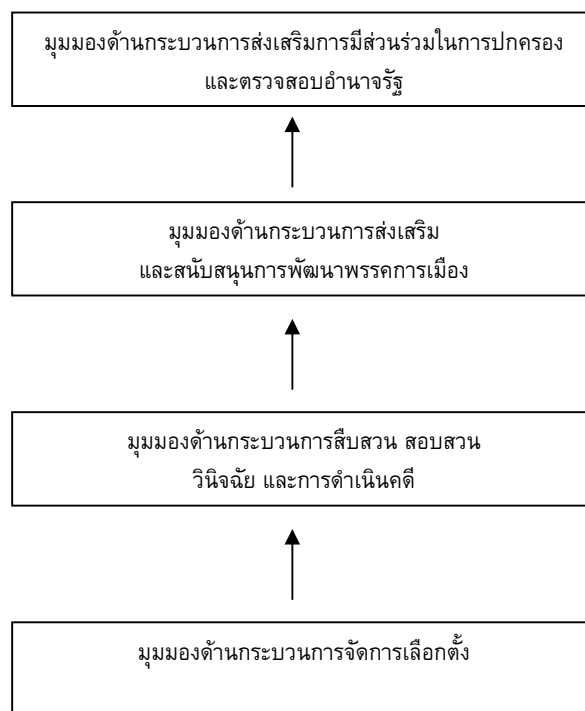
2. การวัด ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน

ตามกรอบการประเมินในข้อ 1 ได้นำกระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 ด้าน มาพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์และแบ่งองค์ประกอบ ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมิน ตามแนวคิด Balanced Scorecard หรือ BSC โดยให้ผู้ประเมินประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามตัวบ่งชี้ และให้ค่าคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ มีความหมาย ดังนี้

- 5 คะแนน = ดีมาก หรือพอใจมากที่สุด
- 4 คะแนน = ดีหรือพอใจ
- 3 คะแนน = ปานกลาง
- 2 คะแนน = ควรแก้ไขปรับปรุง หรือไม่พอใจ

1 คะแนน = ควรทบทวน หรือไม่พอใจมาก

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หากนำกรอบแนวคิด Balanced Scorecard มาปรับให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามที่ปรากฏในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับกรอบการประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจแบ่งมุมมองได้เป็น 4 ด้าน คือ มุมมองด้านกระบวนการจัดการเลือกตั้ง มุมมองด้านกระบวนการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดี มุมมองด้านกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง มุมมองด้านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐ ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างมุมมองด้านต่างๆ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4.2 ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างมุมมองด้านต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มุมมองด้านที่ 1 กระบวนการจัดการเลือกตั้ง

แนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 144 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.)มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ตามรายละเอียดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในมิตินี้ จึงได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 4 องค์ประกอบ และรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.4

องค์ประกอบที่ 1 ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การให้บริการด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

**ตารางที่ 4.4 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
กระบวนการจัดการเลือกตั้ง**

มุมมองด้านที่ 1 กระบวนการจัดการเลือกตั้ง

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
1.ปรัชญา ทัศนคติ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง	1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ที่มีความสอดคล้องกัน	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	-ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก 1.ประธาน กกต. 2.คณะกก.กกต. 3.เลขาธิการ กกต.
	1.2 นโยบายและแผนพัฒนาการเลือกตั้งซึ่งใช้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ วิสัยทัศน์และ วัตถุประสงค์	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	-ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก 1.เลขาธิการ กกต. 2.รองฯ ด้านกิจการบริหารพัฒนาเพิ่ม = 4 กลาง 3.ผอ.สำนักนโยบายและแผน
	1.3 แผนปฏิบัติการประจำปีที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสะท้อนความเป็นจริง	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	-ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก 1.เลขาธิการ กกต. 2.รองฯ ด้านกิจการบริหารพัฒนาเพิ่ม = 4 กลาง 3.ผอ.สำนักนโยบายและแผน
2. การบริหารและจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ	2.1 นโยบายและแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ	ไม่มีแผนกลยุทธ์/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.ประธาน กกต. 2.คณะ กกต. 3.เลขาธิการ กกต. 4.รองเลขาธิการฯ ด้านกิจการบริหารกลาง 5.ผอ.สำนักนโยบายและแผน
	2.2 การบริหารเงินงบประมาณด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	สำนักผู้ตรวจการ/ผู้ตรวจสอบภายใน
	2.3 การบริหารบุคลากรด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.ประธาน กกต. 2.คณะ กกต. 3.เลขาธิการ กกต. 4.รองเลขาธิการฯ ด้านกิจการบริหารกลาง 5.ผอ.สำนักนโยบายและแผน

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	2.4 การบริหารและจัดการ คณะกรรมการการ เลือกตั้งประจำจังหวัด	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รองเลขาธิการ ฯ ด้านกิจการ บริหารกลาง 2.กทต.จังหวัด
	2.5 การสนับสนุนองค์การ เอกชนให้ช่วยเหลือ ตรวจสอบการเลือกตั้ง	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.ประธาน กทต. 2.คณะ กทต. 3.เลขาธิการ กทต. 4.รองเลขาธิการฯ ด้านกิจการ บริหารกลาง 5.ผอ.สำนักงานนโยบายและแผน
	2.6 การออกประกาศ กำหนดการที่จำเป็นแก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญ	ไม่มี = 1 มีบ้าง = 2 มี = 3 พัฒนาเพิ่มบ้าง = 4 พัฒนาได้ครบถ้วน = 5	1.กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง แนวปฏิบัติของ กทต.
	2.7 การออกคำสั่งให้บุคลากร ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม	ไม่มีแผนงาน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รองเลขาธิการ ฯ ด้านกิจการ บริหารกลาง 2.ผอ.สำนักทุกสำนัก
	2.8 การออกข้อกำหนดเป็น แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มี อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการเลือกตั้ง ฯ	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน (ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	สำนักผู้ตรวจการ/ผู้ตรวจสอบ ภายใน
	2.9 การดำเนินการแบ่งเขต เลือกตั้งอย่างเหมาะสม	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รองเลขาธิการ ฯ ด้านกิจการ บริหารกลาง 2.กทต.จังหวัด
	2.10 การบริหารจัดการ ด้านงานข่าวและ สื่อมวลชนสัมพันธ์ใน ระหว่างการจัดการ เลือกตั้ง	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	2.11 การประกาศผลการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลา	ไม่เป็นไปตามแผน = 1 ใกล้เคียงกับแผน = 2 เป็นไปตามแผน = 3 เป็นไปตามแผนงานส่วนใหญ่ = 4 เร็วกว่าแผนงาน = 5	1.รายนามกรรมการ ข ด้านกิจการบริหารกลาง 2.ผอ.สำนักนโยบายและแผน
3. การบริหารและจัดการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ	3.1 จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.การประกาศของ กกต.
	3.2 จำนวนบัตรเสีย	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.การประกาศของ กกต.
	3.3 จำนวนคำร้องเรียนหลังการเลือกตั้ง	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.การประกาศของ กกต.
	3.4 จำนวนคำร้องคัดค้านการประกาศผลการเลือกตั้ง	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.การประกาศของ กกต.
	3.5 จำนวนเขตเลือกตั้งที่ถูกจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.การประกาศของ กกต.
4. การให้บริการด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ	4.1 ความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการเลือกตั้ง	ไม่พอใจมาก = 1 ไม่พอใจ = 2 ปานกลาง = 3 พอใจ = 4 พอใจมากที่สุด = 5	- ใช้แบบสอบถามกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	4.2 ความพึงพอใจของผู้สมัครรับบริการเลือกตั้ง	ไม่พอใจมาก = 1 ไม่พอใจ = 2 ปานกลาง = 3 พอใจ = 4 พอใจมากที่สุด = 5	- ใช้แบบสอบถามกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง
	4.3 ความพึงพอใจขององค์กรเอกชน	ไม่พอใจมาก = 1 ไม่พอใจ = 2 ปานกลาง = 3 พอใจ = 4 พอใจมากที่สุด = 5	- ใช้แบบสอบถามกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นๆ

มุมมองด้านที่ 2 กระบวนการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดี

แนวคิด

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (6) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 25 และ มาตรา 26 (4) ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในมิตินี้ จึงได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 3 องค์ประกอบ และรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.5 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 3 การให้บริการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 4.5 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้านกระบวนการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดี

มุมมองด้านที่ 2 กระบวนการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดี

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
1.การบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ	1.1 นโยบายและแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.รองเลขาธิการฯด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัย 3.ผอ.สำนักสืบสวนสอบสวน 4.ผอ.สำนักวินิจฉัย
	1.2 มีกระบวนการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัย และการดำเนินคดีที่ชัดเจน	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เช่นเดียวกับข้อ 1.1
	1.3 มีการวางระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัย และการดำเนินคดีที่ชัดเจน	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เช่นเดียวกับข้อ 1.1
2.การบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ	2.1 จำนวนเรื่องร้องเรียนในการจัดการเลือกตั้ง	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	เช่นเดียวกับข้อ 1.1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	2.2 จำนวนเรื่องคัดค้านในการจัดการเลือกตั้ง	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	เช่นเดียวกับข้อ 1.1
3. การให้บริการด้านการสืบสวน สอบสวนและวินิจฉัยและการดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ	3.1 ความพึงพอใจในการให้บริการด้านการสืบสวน สอบสวน	ไม่พอใจมาก = 1 ไม่พอใจ = 2 ปานกลาง = 3 พอใจ = 4 พอใจมากที่สุด = 5	-ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก 1. พรรคการเมือง 2. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
	3.2 ความพึงพอใจในการวินิจฉัยและการดำเนินคดี	ไม่พอใจมาก = 1 ไม่พอใจ = 2 ปานกลาง = 3 พอใจ = 4 พอใจมากที่สุด = 5	-ใช้แบบสอบถาม 1. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2. ประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 3. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

มุมมองด้านที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง

แนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 144 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 6 กำหนดให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมืองและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีภารกิจที่เป็นงานประจำปฏิบัติต่อเนื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินกิจกรรมในทางการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขทรงเป็นประมุขให้มั่นคง

ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในมิติดังนี้ จึงได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 4 องค์ประกอบ และรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมือง

องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมือง

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการเกี่ยวกับกิจการพรรคการเมือง

องค์ประกอบที่ 4 การดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

**ตารางที่ 4.6 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ด้านกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง
มุมมองด้านที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง**

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
1.การพัฒนาพรรคการเมือง	1.1 การจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ตำรงไว้ = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.รองเลขาธิการฯด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ 3.ผอ.สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ 4.ผอ.สำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ 5.ผู้แทนพรรคการเมือง
	1.2 การจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ตำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	1.3 การสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพรรคการเมือง	ไม่มี/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ตำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
2.การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมือง	2.1 การตรวจสอบงบการเงินของพรรคการเมืองประจำปี	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ตำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	2.2 การตรวจสอบการบริจาคเงินแก่พรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	2.3 การติดตามการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	2.4 การตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
3.การดำเนินการเกี่ยวกับกิจการพรรคการเมือง	3.1 การบริหารจัดการด้านการตรวจติดตามและแนะนำกิจการของพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	3.2 การสำรวจและติดตามจำนวนสมาชิกของพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	3.3 การตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นสมาชิกพรรคหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	3.4 การจัดสรรเวลาออกอากาศแถลงผลงานให้แก่พรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
4.การดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง	4.1 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	4.2 การพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมือง	ไม่มี = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 ผ่าน = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1

มุมมองด้านที่ 4 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐ

แนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 327 กำหนดให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสาระสำคัญ ประการหนึ่ง คือ การให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 (9) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และในมาตรา 20 กำหนดว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนที่ได้รับรองเพื่อช่วยดูแลตรวจสอบการเลือกตั้งและรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบในกรณี que พบเห็นว่า การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในมิตินี้ จึงได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 4 องค์ประกอบ และรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.7 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้ง

องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาสื่อเพื่อรณรงค์เผยแพร่

องค์ประกอบที่ 3 การให้บริการด้านการส่งเสริมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครอง และตรวจสอบอำนาจรัฐอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 4.7 การประเมินคุณภาพการบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้าน กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐ

มุมมองด้านที่ 4 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
1.การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้ง	1.1 การจัดทำโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	1.รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2545 2.รองเลขาธิการฯด้านกิจการมีส่วนร่วม 3.ผอ.สำนักบรรณรักษ์และเผยแพร่ 4.แบบสอบถามประชาชน
	1.2 การบริหารจัดการเพื่อการจัดทำโครงการความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมาย	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	1.3 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการเมือง	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	1.4 การพัฒนาการมีส่วนร่วม	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
2.การพัฒนาสื่อเพื่อการรณรงค์เผยแพร่	2.1 การพัฒนาสื่อท้องถิ่นและเครือข่ายเพื่อรองรับข้อมูลเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น	ไม่มีแผนงาน/ทบทวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เกณฑ์การประเมิน	แหล่งข้อมูล
	2.2 การพัฒนาสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
	2.3 การพัฒนาสื่อในระยะที่มีการเลือกตั้งเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	ไม่มีแผนงาน/บททวน = 1 แก้ไข / ปรับปรุงใหม่ = 2 เป็นไปตามแผนงาน(ผ่าน) = 3 พัฒนาเพิ่ม = 4 ดำรงไว้ = 5	เหมือนข้อ 1.1
3.การให้บริการด้านการส่งเสริมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐอย่างมีคุณภาพ	3.1 ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้น	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	ใช้แบบสอบถาม 1.ประชาชน 2.ผู้สมัครเลือกตั้ง 3.องค์การเอกชน
	3.2 ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่จัดทำขึ้น	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	ใช้แบบสอบถาม 1.ประชาชน 2.ผู้สมัครเลือกตั้ง 3.องค์การเอกชน
	3.3 ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย	ร้อยละ 40 = 1 ร้อยละ 50 = 2 ร้อยละ 60 = 3 ร้อยละ 70 = 4 ร้อยละ 80 = 5	ใช้แบบสอบถาม 1.ประชาชน 2.ผู้สมัครเลือกตั้ง 3.องค์การเอกชน

การสร้างแบบสอบถามและการทดสอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้มุมมอง มิติและองค์ประกอบต่าง ๆ ตั้งแต่ด้านนโยบายวิธีปฏิบัติ การจัดการเลือกตั้ง การบริหารสำนักงาน ภาพรวมการบริหารงาน ผลการบริหารงานทุกระดับ และประเด็นต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของ กกต. เพื่อสอบถามความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของกลุ่มต่าง ๆ ตามกรอบประเมินและตัวชี้วัดต่าง ๆ สำหรับถามกลุ่ม 3 กลุ่มคือ

สำหรับถามกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 52 ข้อ สำหรับถามกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งจำนวน 58 ข้อ และสำหรับถามเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งจำนวน 51 ข้อ

ต่อมาคณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาให้พิจารณาแก้ไข ปรับปรุง ตัดออกหรือเพิ่มเติม และได้ไปทดสอบหลายครั้งจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ปฏิบัติงานจริง กลุ่มประชาชนและผู้รู้ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ และในส่วนกลาง (กรุงเทพฯ)

ผลของการทดสอบแบบสอบถาม ทำให้ปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ เป็นดังนี้ คือ แบบสอบถามสำหรับถามกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวน 44 ข้อ แบบสอบถามสำหรับถามกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีจำนวน 52 ข้อ และแบบสอบถามสำหรับถามเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีจำนวน 46 ข้อ นอกจากนั้นยังมีคำถามปลายเปิดอีกหลายข้อ (รายละเอียดดูในภาคผนวก ก,ข และ ค)

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามมีหลายข้อหรือหลายประเด็นการวัด ในแต่ละประเด็นการวัดจะมีคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบให้ตรงตามความคิดเห็นของตนเองซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว (ดูรายละเอียดแบบสอบถามในภาคผนวก)

เมื่อได้คำตอบและชุดแบบสอบถามมาแล้ว ก็ทำการแจกแจงและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ซึ่งได้มีคำสั่งให้แจกแจง (ความถี่) ในแต่ละข้อเลือก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ว่ามีจำนวนผู้เลือกตอบเท่าใด จากนั้นก็จะมีคำสั่งกำหนดค่าน้ำหนักเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ในคำตอบที่เลือกมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ โดยการสั่งให้ค่าเหล่านี้ไปคูณกับจำนวน (ความถี่) ของคำตอบเพื่อหา

คะแนนรวมก่อนที่จะมาเข้าสู่ตรรกาสั่งให้หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของแต่ละประเด็นการวัด (หรือแต่ละข้อ) พร้อมทั้งหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ไปด้วยเพื่อดูการกระจายของข้อมูลรวมทั้งการหาค่าร้อยละด้วย แต่ถ้าประเด็นการวัดข้อใดมีความหมายในทางลบ ก็จะมีคำสั่งให้กำหนดค่ากลับกันเป็น 1,2,3,4 และ 5 ก่อนที่จะมีคำสั่งคำนวณเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยแล้วก็จะตีความหมายตามเกณฑ์การประเมินที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ: คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่เป็นทางการ และเป็นการประเมินผลการทำงานในแง่ของโครงสร้างระบบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น มิได้เป็นการประเมินผลพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร โดยข้อมูลที่ไม่เป็นทางการแต่อย่างใด

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงกึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร รายงานการปฏิบัติงานประจำปีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ยังมีการสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งอาจสรุปรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การประเมิน ค่าคะแนน และการตีความหมาย

การศึกษานี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินและการตีความหมายไว้ดังนี้

คะแนน	ช่วงค่าคะแนนจริง	การตีความหมายหรือแปลผลการประเมิน
1	1.00-1.49	ควรทบทวน หรือ ไม่พอใจมาก
2	1.50-2.49	ควรแก้ไขปรับปรุงหรือไม่พอใจ
3	2.50-3.49	ปานกลาง
4	3.50-4.49	ดี หรือ พอใจ
5	4.50-5.00	ดีมาก หรือ พอใจมากที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ในตารางที่ 5.1 ถึง 5.3 เป็นการอธิบายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)

5.1.1 ภูมิภาค/จังหวัดของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ภาค	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง (คน)
กลาง	นครสวรรค์	97 (9.75%)
	สมุทรสงคราม	101 (10.16%)
ตะวันออก	ชลบุรี	94 (9.45%)
	ตราด	112 (11.26%)
เหนือ	แม่ฮ่องสอน	105 (10.56%)
	เชียงใหม่	92 (9.25%)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	100 (10.06%)
	มุกดาหาร	96 (9.65%)
ใต้	นครศรีธรรมราช	88 (8.85%)
	ระนอง	109 (10.96%)
รวมทั้งสิ้น		994 (99.95%)

จากตารางที่ 5.1.1 พบว่า ตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมีทั้งหมด 994 คน เป็นบุคคลจากภาคต่าง ๆ 5 ภาค 10 จังหวัด คือ จังหวัดนครสวรรค์ 97 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 ของตัวอย่างทั้งหมด จากจังหวัดสมุทรสงคราม 101 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16 จากจังหวัดชลบุรี 94 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 จากจังหวัดตราด 112 คน คิดเป็นร้อยละ 11.26 จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 10.56 จากจังหวัดเชียงใหม่ 92 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25 จากจังหวัดนครราชสีมา 100 คน คิดเป็นร้อยละ 10.06 จากจังหวัดมุกดาหาร 96 คน คิดเป็นร้อยละ 9.65 จากจังหวัดนครศรีธรรมราช 88 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85 และจากจังหวัดระนอง 109 คน คิดเป็นร้อยละ 10.96 ซึ่งข้อมูลที่เก็บได้นี้คลาดเคลื่อนจากที่กำหนดไว้เดิมเล็กน้อย คือ เดิมกำหนดไว้จังหวัดละ 100 คน รวม 1,000 คน แต่เมื่อปฏิบัติการเก็บข้อมูลวิจัยจริง บางจังหวัดเก็บได้มากกว่า บางจังหวัดเก็บได้น้อยกว่า ซึ่งเมื่อรวมแล้วได้ 994 คน คลาดเคลื่อนไปเพียงร้อยละ 0.6

5.1.2 พื้นที่ที่อยู่อาศัยในจังหวัดของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

พื้นที่ที่อยู่อาศัย	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ในเขตเทศบาล (เขตเมือง)	360 (36.2%)
นอกเขตเทศบาล (เขตชนบท)	597 (60.0%)
ไม่ระบุ	37 (3.7%)
รวมทั้งสิ้น	994 (100%)

จากตารางที่ 5.1.2 พบว่าข้อมูลที่เก็บได้เป็นตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง (เขตเทศบาล) จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 ของตัวอย่างทั้งหมด 994 คน และอาศัยอยู่ในเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล) จำนวน 597 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ซึ่งถือได้ว่าคนส่วนใหญ่ของการวิจัยนี้ คือคนจากชนบท

5.1.3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ร้อยละ)
1. เพศ	ชาย	459 (46.2%)
	หญิง	530 (53.3%)
	ไม่ระบุเพศ	5 (0.5%)
	รวม	994 (100%)
2. อายุ	18-20 ปี	27 (2.7%)
	21-40 ปี	418 (42.1%)
	41-60 ปี	387 (38.9%)
	ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	54 (5.4%)
	ไม่ระบุ	108 (10.86%)
	รวม	994 (100%)

3. ระดับการศึกษา (สูงสุด)	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	288 (29%)
	มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3)	148(14.9%)
	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6)	168(16.9%)
	ปวช., ปวท., ปวส., หรือสายอาชีพอื่น ๆ	141(14.2%)
	ปริญญาตรี	184(18.5%)
	ปริญญาโท	12(1.2%)
	ปริญญาเอก	1 (0.1%)
	ไม่ระบุ	52 (5.2%)
	รวม	994 (100%)
4. อาชีพ	เกษตรกร	256 (25.8%)
	แม่บ้าน	118 (11.9%)
	รับจ้างทั่วไป	194 (19.5%)
	ค้าขาย/หาบเร่/แผงลอย	97 (9.8%)
	ค้าขาย/ตึกแถว/บริษัท/ห้างร้าน	72 (7.2%)
	ผู้ประกอบการ	43 (4.3%)
	พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	92 (9.3%)
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	173 (17.4%)
	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท.	64 (6.4%)
	สื่อมวลชนท้องถิ่น	8 (0.8%)
	อื่น ๆ	125 (12.6%)
	* <u>หมายเหตุ</u> ผู้ตอบบางคนประกอบอาชีพหลายอย่างในเวลาเดียวกันแต่การคิดร้อยละยังเปรียบเทียบกับจำนวนเต็มเช่นเดิมคือ 109 คน	
5. สมาชิกองค์กรเอกชน	เป็นสมาชิกองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง	365 (36.7%)
	ไม่เป็นสมาชิกองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง	575 (57.8%)
	ไม่ระบุ	54 (5.4%)
	รวม	994 (100%)

6. รายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	204 (20.5%)
	4,001-8,000 บาท	336 (33.8%)
	8,001-12,000 บาท	101 (10.2%)
	12,001-16,000 บาท	55 (5.5%)
	16,001 บาทขึ้นไป	128 (12.9%)
	ไม่ระบุ	170 (17.1%)
	รวม	994 (100%)

จากตารางที่ 5.1.3 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ตอบแบบสอบถามโดยได้จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การเป็นสมาชิกองค์กรเอกชน และรายได้ ซึ่งพบว่าทุกประเด็นมีลักษณะกระจายไปในส่วนต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันไม่เอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน เช่น เป็นเพศชาย 46.2% และเป็นเพศหญิง 53.3% ประเด็นอื่น ๆ ก็ใกล้เคียงกันโดยดูได้จากตารางที่แสดงไว้แล้วข้างต้น

ตารางที่ 5.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

5.2.1 ภูมิภาค/จังหวัด ของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

ภาค	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง (คน)
กลาง	นครสวรรค์	6 (10.3%)
	สมุทรสงคราม	6 (10.3%)
ตะวันออก	ชลบุรี	7 (12.1%)
	ตราด	9 (15.5%)
เหนือ	แม่ฮ่องสอน	8 (13.8%)
	เชียงใหม่	5 (8.6%)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	5 (8.6%)
	มุกดาหาร	5 (8.6%)
ใต้	นครศรีธรรมราช	2 (3.4%)
	ระนอง	5 (8.6%)
รวมทั้งสิ้น		58 (100%)

คณะวิจัยได้กำหนดเป้าหมายการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณจากกลุ่มผู้มีสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งจังหวัดละ 6 คน 10 จังหวัด รวม 60 คน แต่ในข้อเท็จจริงแล้วเก็บข้อมูลได้ 58 คน บางจังหวัดได้มากกว่า แต่บางจังหวัดก็ได้น้อยกว่า ความคลาดเคลื่อนจึงมีอยู่เล็กน้อยจากเป้าหมาย โดยภาพรวมแล้วคลาดเคลื่อนร้อยละ 3.3 จากที่กำหนดไว้ 60 คน และต่อไปนี้จะนับ 58 คน เป็นจำนวนเต็มสำหรับการวิจัยนี้ รายละเอียดของแต่ละจังหวัดดูได้จากตารางที่ 5.2.1

5.2.2 พื้นที่ที่อยู่อาศัยในจังหวัดของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

พื้นที่ที่อยู่อาศัย	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ในเขตเทศบาล (เขตเมือง)	35 (60.3%)
นอกเขตเทศบาล (เขตชนบท)	21 (36.2%)
ไม่ระบุ	2 (3.4%)
รวมทั้งสิ้น	58 (100%)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพื้นที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 60.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 36.2

5.2.3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ร้อยละ)
1. เพศ	ชาย	43 (74.1%)
	หญิง	15 (25.9%)
	รวม	58 (100%)
2. อายุ	18-20 ปี	4 (6.9%)
	21-40 ปี	5 (8.6%)
	41-49 ปี	27 (46.6%)
	50-59 ปี	18 (31.0%)
	ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	4 (6.9%)
	รวม	58 (100%)

3. ระดับการศึกษา (สูงสุด)	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	2 (3.4%)
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	4 (6.9%)
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	8 (13.8%)
	ปวช., ปวท., ปวส., หรือสายอาชีพอื่น ๆ	3 (5.2%)
	ปริญญาตรี	26 (44.8%)
	ปริญญาโท	15 (25.9%)
	รวม	58 (100%)
4. คุณสมบัติของผู้ตอบ	สื่อมวลชน	8 (13.8%)
	อาจารย์/ครู	15 (25.9%)
	ข้าราชการพลเรือนระดับ 7 ขึ้นไป	12 (20.7%)
	ทหารยศพันโทขึ้นไป หรือตำรวจพันโทขึ้นไป	8 (13.8%)
	สมาชิกองค์เอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง	6 (10.3%)
	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท.	9 (15.5%)
	รวม	58 (100%)
5. รายได้	ต่ำกว่า 10,000 บาท	11 (19.0%)
	10,000-20,000 บาท	14 (24.1%)
	20,001-30,000 บาท	17 (29.3%)
	30,001 บาทขึ้นไป	13 (22.4%)
	ไม่ระบุ	3 (5.2%)
	รวม	58 (100%)

จากตารางที่ 5.2.3 พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีแนวโน้มไปในทางที่เป็นเพศชายมากกว่าคือคิดเป็นร้อยละ 74.1 ในด้านอายุของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.8 คุณสมบัติส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์/ครู คิดเป็นร้อยละ 25.9 และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.3

ตารางที่ 5.3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)

5.3.1 ภูมิภาค/จังหวัด ของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

ภาค	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง (คน)
กลาง	นครสวรรค์	10 (9.2%)
	สมุทรสงคราม	10 (9.2%)
ตะวันออก	ชลบุรี	9 (8.3%)
	ตราด	15 (13.8%)
เหนือ	แม่ฮ่องสอน	11 (10.1%)
	เชียงใหม่	8 (7.3%)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	10 (9.2%)
	มุกดาหาร	15 (13.8%)
ใต้	นครศรีธรรมราช	10 (9.2%)
	ระนอง	11 (10.1%)
รวมทั้งสิ้น		109 (100%)

ตามแผนการของคณะวิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มนี้ จังหวัดละ 10 คน แต่ในความเป็นจริงบางจังหวัดเก็บได้เกิน 10 คน แต่บางจังหวัดเก็บได้น้อยกว่า 10 คน โดยภาพรวมแล้วเก็บได้มากกว่าเป้าหมายไป 9 คน คลาดเคลื่อนไปเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 9 แต่ก็เป็นสิ่งที่ดีที่จะได้ตัวอย่างเพิ่มขึ้น ซึ่งต่อไปนี้จะใช้ 109 คนเป็นจำนวนเต็ม รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละจังหวัดดูได้จากตารางที่ 5.3.1

5.3.2 พื้นที่ที่อยู่อาศัยในจังหวัดของกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

พื้นที่ที่อยู่อาศัย	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ในเขตเทศบาล (เขตเมือง)	39 (35.8%)
นอกเขตเทศบาล (เขตชนบท)	56 (51.4%)
ไม่ระบุ	14 (12.8%)
รวมทั้งสิ้น	109 (100%)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพื้นที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 51.4 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 35.8

5.3.3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ร้อยละ)	
เพศ	ชาย	57 (52.3%)	
	หญิง	52 (47.7%)	
	รวม	109 (100%)	
อายุ	18-20 ปี	0 (0%)	
	21-40 ปี	34 (31.2%)	
	41-60 ปี	68 (62.4%)	
	ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	6 (5.5%)	
	ไม่ระบุ	1 (0.9%)	
	รวม	109 (100%)	
ระดับการศึกษา (สูงสุด)	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	27 (24.8%)	
	มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม. 3)	10 (9.2%)	
	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม. 6)	18 (16.5%)	
	ปวช., ปวท., ปวส., หรือสายอาชีพอื่น ๆ	11 (10.1%)	
	ปริญญาตรี	32 (29.4%)	
	ปริญญาโท	2 (1.8%)	
	ไม่ระบุ	9 (8.3%)	
	รวม	109 (100%)	
อาชีพ	เกษตรกร	28 (25.7%)	
	แม่บ้าน	12 (11.0%)	
	รับจ้างทั่วไป	21 (19.3%)	
	* หมายเหตุ ผู้ตอบบาง คนประกอบอาชีพหลาย อย่างในเวลาเดียวกันแต่ การคิดร้อยละยัง เปรียบเทียบกับจำนวน เต็มเช่นเดิมคือ 109 คน	ค้าขาย/หาบเร่/แผงลอย	7 (6.4%)
	ค้าขาย/ตึกแถว/บริษัท/ห้างร้าน	4 (3.7%)	
	ผู้ประกอบการ	4 (3.7%)	
	พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	3 (2.8%)	
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	32 (29.4%)	
	กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท.	17 (15.6%)	

	สื่อมวลชนท้องถิ่น	2 (1.8%)
	อื่น ๆ	14 (12.8%)
สมาชิกองค์กรเอกชน	เป็นสมาชิกองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง	12 (11.0%)
	ไม่เป็นสมาชิกองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง	86 (78.9%)
	ไม่ระบุ	11 (10.1%)
	รวม	109 (100%)
รายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	31 (28.4%)
	4,001-8,000 บาท	31 (28.4%)
	8,001-12,000 บาท	14 (12.8%)
	12,001-16,000 บาท	6 (5.5%)
	16,001 บาทขึ้นไป	27 (24.8%)
	รวม	109 (100%)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.3 ในด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.4 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.4 อาชีพส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 29.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกขององค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 78.9 และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่ำกว่า 4,000 บาท และระหว่าง 4,001 – 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.4

ผลการประเมินเชิงปริมาณในภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารงานของ กกต. ซึ่งเป็นการถามความคิดเห็นหรือความพึงพอใจในประเด็นต่าง ๆ ของคน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 ผลการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ที่มีต่อการบริหารงานของ กกต.

ประเด็นการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)
	มากที่สุด%	มาก%	ปานกลาง%	น้อย%	น้อยที่สุด%			
	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)			
1. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี	26.76 (266)	50.10 (498)	18.11 (180)	1.31 (13)	0.20 (2)	96.48 (959)	4.06	0.73

2. ท่านคิดว่าได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ	21.93 (218)	44.47 (442)	29.78 (296)	2.11 (21)	0.70 (7)	98.99 (984)	3.86	0.81
3. ท่านคิดว่าหน่วยเลือกตั้งห่างไกลและความสะดวกในการเดินทาง	39.84 (396)	42.56 (423)	13.38 (133)	2.82 (28)	0.30 (3)	98.89 (983)	4.20	0.80
4. ท่านคิดว่า สามารถหาชื่อไปบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	31.29 (311)	46.28 (460)	19.32 (192)	1.91 (19)	0.70 (7)	99.50 (989)	4.06	0.80
5. ท่านคิดว่าขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองไป	27.06 (269)	41.55 (413)	25.55 (254)	3.29 (39)	0.60 (6)	98.69 (981)	3.92	0.86
6. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	21.83 (217)	47.08 (468)	26.06 (259)	3.22 (32)	0.91 (9)	99.09 (985)	3.86	0.82
7. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม	26.46 (263)	42.45 (422)	24.65 (245)	3.52 (35)	1.91 (19)	98.99 (984)	3.89	0.91
8. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ กกด. ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	18.41 (183)	40.44 (402)	30.68 (305)	4.83 (48)	3.02 (30)	97.38 (968)	3.68	0.94
9. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของเจ้าหน้าที่ กกด. อย่างเท่าเทียมกัน	11.37 (113)	29.88 (297)	40.44 (402)	13.68 (136)	3.72 (37)	99.09 (985)	3.32	0.97
10. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. เอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคนหรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	17.61 (175)	24.14 (240)	31.69 (315)	17.71 (176)	7.24 (72)	98.39 (978)	2.72	1.17
11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. มุ่งจับผิดผู้สมัครบางคนหรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	16.00 (159)	25.65 (255)	32.80 (326)	16.50 (164)	7.65 (76)	98.59 (980)	2.73	1.15
12. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	18.51 (184)	25.75 (256)	32.60 (324)	16.69 (146)	6.54 (65)	98.09 (975)	2.64	1.14
13. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม หรือเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง	13.58 (135)	34.91 (347)	39.24 (390)	8.75 (87)	3.02 (30)	99.50 (989)	3.48	0.94
14. ท่านคิดว่า กกด. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ	11.87 (118)	34.61 (344)	41.05 (408)	8.45 (84)	3.02 (30)	98.99 (984)	3.44	0.92
15. ท่านคิดว่า กกด. อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	10.46 (104)	35.01 (348)	42.45 (422)	8.45 (84)	3.22 (32)	99.60 (990)	3.41	0.90
16. ท่านคิดว่า กกด. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็วทันเวลา	12.07 (120)	33.20 (330)	37.83 (376)	10.97 (109)	4.93 (49)	98.99 (984)	3.37	1.00
17. ท่านคิดว่า กกด. ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้อย่างเหมาะสม	7.44 (74)	28.47 (283)	47.28 (470)	11.97 (119)	4.02 (40)	99.20 (986)	3.24	0.90

18. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง	9.76 (97)	37.12 (369)	38.63 (384)	10.16 (101)	3.42 (34)	99.09 (985)	3.40	0.92
19. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	13.28 (132)	33.50 (333)	38.23 (380)	7.95 (79)	4.93 (49)	97.89 (973)	3.43	0.99
20. กกต. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	10.87 (108)	31.29 (311)	43.66 (434)	6.54 (65)	4.63 (46)	96.98 (964)	3.38	0.94
21. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	12.88 (128)	34.21 (340)	41.85 (416)	5.94 (59)	3.62 (36)	98.49 (979)	3.47	0.92
22. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	14.29 (142)	39.24 (390)	38.33 (381)	5.84 (58)	1.91 (19)	99.60 (990)	3.58	0.87
23. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป	8.95 (89)	29.38 (292)	46.48 (462)	10.56 (105)	3.12 (31)	98.49 (979)	3.31	0.89
24. ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี	9.36 (93)	34.81 (346)	43.16 (429)	6.24 (62)	4.02 (40)	97.59 (970)	3.40	0.90
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.	9.56 (95)	33.80 (336)	44.27 (440)	7.65 (76)	3.12 (31)	98.39 (978)	3.40	0.88
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น	10.60 (106)	36.72 (365)	39.94 (397)	8.05 (80)	2.82 (28)	98.19 (976)	3.45	0.90
27. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.	9.15 (91)	23.24 (231)	38.03 (378)	16.20 (161)	9.86 (98)	96.48 (959)	3.06	1.09
28. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	10.36 (103)	27.16 (270)	34.41 (342)	17.40 (173)	8.15 (81)	97.48 (969)	3.15	1.09
29. ท่านได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	24.95 (248)	35.92 (357)	29.07 (289)	7.55 (75)	2.11 (21)	99.60 (990)	3.74	0.99
30. ท่านได้รับแจ้งกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	29.18 (290)	40.44 (402)	21.33 (212)	6.04 (60)	2.31 (23)	99.30 (987)	3.89	0.97
31. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ	9.76 (97)	24.35 (242)	34.61 (344)	18.41 (183)	11.97 (119)	99.09 (985)	.302	1.14
32. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	7.14 (71)	21.73 (216)	35.21 (350)	20.72 (206)	14.19 (141)	98.99 (984)	2.87	1.13
33. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	5.13 (51)	15.49 (154)	36.72 (365)	24.45 (243)	16.50 (164)	98.29 (977)	2.68	1.09

34. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ	13.88 (138)	25.25 (251)	37.63 (374)	14.99 (149)	7.44 (74)	99.20 (986)	3.23	1.10
35. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	9.86 (98)	23.84 (237)	40.85 (406)	16.30 (162)	8.65 (86)	99.50 (989)	3.10	1.07
36. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย องค์กรเอกชน อย่างสม่ำเสมอ	9.26 (92)	22.54 (224)	39.44 (392)	18.51 (184)	9.36 (93)	99.09 (985)	3.04	1.08
37. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ	7.95 (79)	15.59 (155)	23.94 (238)	18.61 (185)	32.39 (322)	98.49 (979)	2.47	1.31
38. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่จัดโดยพรรคการเมือง	5.03 (50)	8.55 (85)	21.63 (215)	19.62 (195)	41.75 (415)	96.58 (960)	2.13	1.21
39. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่จัดโดยองค์กรเอกชน	3.92 (39)	7.85 (78)	21.53 (214)	22.13 (220)	40.85 (406)	96.28 (957)	2.08	1.16
40. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา	4.53 (45)	12.78 (127)	16.20 (161)	19.01 (189)	42.25 (420)	94.77 (942)	2.14	1.25
41. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	27.87 (277)	33.90 (337)	25.75 (256)	7.04 (70)	4.43 (44)	98.99 (984)	3.74	1.08
42. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.58 (125)	32.39 (322)	38.63 (384)	11.07 (110)	4.63 (46)	99.30 (987)	3.37	1.00
43. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	17.20 (171)	35.21 (350)	34.31 (341)	7.85 (78)	4.63 (46)	99.20 (986)	3.53	1.02
44. ท่านคิดว่า การบริหารงานการเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น	16.60 (165)	39.44 (392)	32.80 (326)	7.14 (71)	3.32 (33)	99.30 (987)	3.59	0.96
รวม							3.20	0.74

จากตารางที่ 5.4 ที่แสดงผลของการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นที่ประชาชนได้รับรู้และสัมผัสได้ตามบทบาทหน้าที่ของ กกต. โดยมีประเด็นย่อยอยู่ 44 ข้อ ซึ่งเป็นชุดคำถามและชุดคำตอบที่คณะวิจัยได้นำมาประมวลและวิเคราะห์ โดยที่ข้อที่ 1-26 เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับการบริหารจัดการเลือกตั้งทั่ว ๆ ไป ข้อที่ 27-28 เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยเมื่อมีข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข้อที่ 29-44 เป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตย จะเห็นว่า มีประเด็นเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนอยู่น้อย เนื่องจากเป็นเรื่องทางเทคนิคและมีระเบียบวิธีการปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ผู้ที่อยู่ในวงนอกจึงมีความคิดเห็นในภาพรวมอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามได้มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอยู่แล้ว ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์อยู่แล้วจึงไม่มีไว้ในที่นี้

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่าง 994 คน พบว่ามีส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ตอบข้อคำถามครบทุกข้อ จึงทำให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นได้มาไม่ถึง 994 ตัวอย่าง ประเด็นที่ได้มาสูงสุดคือ 990 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยได้นำผลมาประมวลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ซึ่งได้ผลลัพธ์เป็นจำนวนผู้ตอบในแต่ละข้อคิดเป็นเกิเปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับ 994 คน เมื่อตอบว่ามากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ก็จะทำให้ค่าคะแนนเป็น 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ ยกเว้นข้อ 10,11,12 ให้ค่าคะแนนกลับกันเป็น 1,2,3,4 และ 5 ตามลำดับ และเมื่อนำไปคูณกับจำนวนคนตอบแล้วหารด้วยค่าทั้งหมดก็จะได้เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เพื่อดูว่าข้อมูลมีการกระจายจากศูนย์กลางมากน้อยเพียงใด

ผลของการวิเคราะห์ก็จะได้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของแต่ละข้อ แต่การวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งเน้นที่รายละเอียดของแต่ละประเด็น แต่ละข้อย่อย การวิจัยนี้ใช้ชุดคำถามเพื่อหาชุดคำตอบเป็นการประเมินค่าโดยรวมว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมองว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้ดีหรือไม่เพียงใด พอใจหรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใด ผลรวมของชุดคำตอบนี้ได้ค่าเฉลี่ยภาพรวม เท่ากับ 3.20 สามารถแปลผลได้ตามเกณฑ์ประเมินคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลางหรือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินที่ได้กำหนดไว้แล้วคือ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49 ถือได้ว่า ปานกลาง

สำหรับการสอบถามจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ในส่วนความคิดเห็นต่อการบริหารงานในภาพรวมของ กกต. จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

ที่มีต่อการ บริหารงานของ กกต.

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปาน กลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อย ที่สุด% (จำนวน)			
1. ท่านคิดว่า นโยบายการเลือกตั้งของ กกต. มีความชัดเจนเหมาะสมดี	3.45 (2)	55.17 (32)	32.76 (19)	5.17 (3)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.50	0.80
2. ท่านคิดว่า โครงสร้างการบริหารงาน ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	1.72 (1)	27.59 (16)	58.62 (34)	6.90 (4)	3.45 (2)	98.28 (57)	3.18	0.73
3. ท่านคิดว่า การกระจายอัตรากำลังใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	5.17 (3)	31.03 (18)	43.10 (25)	15.52 (9)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.16	0.93
4. ท่านคิดว่า งบประมาณที่ได้รับ จัดสรรในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	3.45 (2)	29.31 (17)	44.83 (26)	15.52 (9)	5.17 (3)	98.28 (57)	3.11	0.90
5. ท่านคิดว่า ผู้บริหารในสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ	1.71 (1)	36.21 (21)	51.72 (30)	8.62 (5)	1.71 (1)	100.00 (58)	3.28	0.72
6. ท่านคิดว่า บุคลากรในสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ	3.45 (2)	36.21 (21)	44.83 (26)	15.52 (9)	-	100.00 (58)	3.28	0.77
7. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี	15.52 (9)	41.38 (24)	20.69 (12)	3.45 (2)	-	100.00 (58)	3.81	0.78
8. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับจดหมาย แจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเวลาที่ กำหนดไว้	15.52 (9)	41.38 (24)	29.31 (17)	5.17 (3)	8.62 (5)	100.00 (58)	3.50	1.10
9. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความ สะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้ง ก่อนๆ	3.45 (2)	39.66 (28)	44.83 (26)	10.34 (6)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.33	0.78

10. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งห่างไกลและมีความสะดวกสำหรับการเดินทางของประชาชน	10.34 (8)	48.28 (28)	36.21 (21)	5.17 (3)	-	100.00 (58)	3.64	0.74
11. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว	13.79 (8)	48.28 (28)	32.76 (19)	3.45 (2)	1.71 (1)	100.00 (58)	3.69	0.82
12. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและประชาชนสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้	6.90 (4)	43.10 (25)	34.48 (20)	8.62 (5)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.34	0.98
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	12.07 (7)	48.28 (28)	32.76 (19)	6.90 (4)	-	100.00 (58)	3.66	0.78
14. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม	13.79 (8)	50.00 (29)	32.76 (19)	3.45 (2)	-	100.00 (58)	3.74	0.74
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต.ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	8.62 (5)	43.10 (25)	39.66 (23)	1.72 (1)	5.17 (3)	98.28 (57)	3.49	0.89
16. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของเจ้าหน้าที่ กกต. อย่างเท่าเทียมกัน	5.17 (3)	34.48 (20)	39.66 (23)	18.97 (11)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.22	0.88
17. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต.บางคนเอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมือง บางพรรค (-)	12.07 (7)	32.76 (19)	32.76 (19)	17.24 (10)	5.17 (3)	100.00 (58)	2.7	1.06
18. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต.บางคนมุ่งจับผิดผู้สมัครบางคนหรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	10.34 (6)	36.21 (21)	36.21 (21)	15.52 (9)	1.72 (1)	100.00 (58)	2.62	0.93
19. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. บางคนละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	15.52 (9)	25.86 (15)	34.48 (20)	17.24 (10)	5.17 (3)	98.28 (57)	2.7	1.10
20. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรมหรือเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง	8.62 (5)	29.31 (17)	53.45 (31)	8.62 (5)	-	100.00 (58)	3.38	0.77
21. ท่านคิดว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5.17 (3)	29.31 (17)	50.00 (29)	12.07 (7)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.21	0.85
22. ท่านคิดว่า กกต. อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	5.17 (3)	34.48 (20)	43.10 (25)	17.24 (10)	-	100.00 (58)	3.28	0.81

23. ท่านคิดว่า กกต. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็วทันเวลา	6.90 (4)	22.41 (13)	46.55 (27)	17.24 (10)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.05	0.98
24. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม	1.72 (1)	20.69 (12)	56.90 (33)	18.97 (11)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.02	0.74
25. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น	6.90 (4)	31.03 (18)	39.66 (23)	18.97 (11)	1.72 (1)	98.28 (57)	3.23	0.91
26. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	5.17 (3)	29.31 (17)	41.38 (24)	18.97 (11)	3.45 (2)	98.28 (57)	3.14	0.91
27. ท่านคิดว่า กกต.บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	3.45 (2)	31.03 (18)	44.83 (26)	20.69 (12)	-	100.00 (58)	3.17	0.80
28. ท่านคิดว่า ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	5.17 (3)	32.76 (19)	48.28 (28)	10.34 (6)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.26	0.85
29. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	3.45 (2)	32.76 (19)	46.55 (27)	13.79 (8)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.19	0.85
30. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป	5.17 (3)	31.03 (18)	32.76 (19)	20.69 (12)	10.34 (6)	100.00 (58)	3.00	1.08
31. ท่านคิดว่า ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี	6.90 (4)	36.21 (21)	39.66 (23)	12.07 (7)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.28	0.95
32. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.	1.72 (1)	36.21 (21)	41.38 (24)	17.24 (10)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.16	0.85
33. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น	8.62 (5)	31.03 (18)	46.55 (27)	12.07 (7)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.33	0.87
34. ท่านไปออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา	70.69 (41)	18.97 (11)	6.90 (4)	2.45 (2)	-	100.00 (58)	4.57	0.77
35. ท่านได้รับทราบนโยบายจาก กกต.เป็นประจำ	13.79 (8)	25.86 (15)	36.21 (21)	13.79 (8)	10.34 (6)	100.00 (58)	3.19	1.16

36. ท่านได้รับทราบกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	27.59 (16)	41.38 (24)	18.97 (11)	6.90 (4)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.79	1.09
37. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.	6.90 (4)	27.59 (16)	29.31 (17)	24.14 (14)	8.62 (5)	96.55 (56)	3.00	1.10
38. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	8.62 (5)	24.14 (14)	37.93 (22)	15.52 (9)	12.07 (7)	98.28 (57)	3.02	1.13
39. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ	17.24 (10)	17.24 (10)	29.31 (17)	18.97 (11)	13.79 (8)	96.55 (56)	3.05	1.30
40. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	6.90 (4)	3.45 (2)	43.10 (25)	22.41 (13)	22.41 (13)	98.28 (57)	2.49	1.10
41. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	3.45 (2)	5.17 (3)	43.10 (25)	22.41 (13)	24.14 (14)	98.28 (57)	2.40	1.03
42. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ	15.52 (9)	12.07 (7)	53.45 (31)	10.34 (6)	8.62 (5)	100.00 (58)	3.16	1.09
43. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	6.90 (4)	13.79 (8)	55.17 (32)	10.34 (6)	12.07 (7)	98.28 (57)	2.93	1.02
44. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	8.62 (5)	12.07 (7)	48.28 (28)	20.69 (12)	8.62 (5)	98.28 (57)	2.91	1.02
45. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ	10.34 (6)	15.52 (9)	34.48 (20)	18.97 (11)	18.97 (11)	98.28 (57)	2.79	1.24
46. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยพรรคการเมือง	5.17 (3)	8.62 (5)	18.97 (11)	25.86 (15)	39.66 (23)	98.28 (57)	2.12	1.20
47. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยองค์กรเอกชน	6.90 (4)	10.34 (6)	22.41 (13)	20.69 (12)	37.93 (22)	98.28 (57)	2.26	1.25

48. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา	12.07 (7)	18.97 (11)	18.97 (11)	17.24 (10)	27.59 (16)	94.83 (55)	2.69	1.41
49. ท่านคิดว่าหอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	24.14 (14)	34.48 (20)	22.41 (13)	13.79 (8)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.59	1.16
50. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.07 (7)	39.66 (23)	32.76 (19)	8.62 (5)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.41	1.04
51. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	10.34 (6)	37.93 (22)	43.10 (25)	3.45 (2)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.45	0.92
52. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้น	18.97 (11)	32.76 (19)	32.76 (19)	12.07 (7)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.52	1.05
รวม							3.08	0.55

จากตารางที่ 5.5 แสดงผลของการประเมินจากความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่มที่ 2) ที่ได้มีส่วนร่วมรับรู้และสัมผัสกับงานบริหารการจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในบางส่วน โดยมีข้อคำถามเป็นชุดคำถาม 52 ข้อ โดยเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการจัดการเลือกตั้งทั่วไปคือ ข้อ 1-30 เป็นคำถามที่เชื่อมโยงกับการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยข้อโต้แย้งคือ ข้อ 37-38 และเป็นข้อที่เชื่อมโยงกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยคือ ข้อ 39-52 ชุดคำถามนี้ก็จะได้ชุดคำตอบชุดหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งเหล่านี้มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริหารงานของ กกต.

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละข้อจะให้ค่า 5,4,3,2 และ 1 กับข้อที่มีคำตอบว่ามากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ยกเว้นข้อ 17,18 และ 19 ให้ค่าในทางกลับกัน เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์แล้วก็จะทำให้ได้ข้อมูลตามที่แสดงในตารางคือ มีจำนวนรวมในแต่ละข้อ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ที่สำคัญที่สุดคือ ค่าตอบในภาพรวมคือ มีค่าเฉลี่ยภาพรวม (Mean รวม) เท่ากับ 3.08 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 (ซึ่งถือว่าการกระจายของข้อมูลไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป) จากข้อมูลนี้สามารถแปลผลและตีความได้ว่า กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความคิดเห็นว่าการบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. อยู่ในระดับปานกลาง ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้วข้างต้น

สำหรับการสอบถามเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ในส่วนความคิดเห็นต่อการบริหารงานในภาพรวมของ กกต. จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 ผลการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)

ที่มีต่อการบริหารงานของ กกต.

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
1. ท่านคิดว่า กกต.ออกคำสั่งมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี	19.27 (21)	42.20 (46)	29.36 (32)	6.42 (7)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.69	0.95
2. ท่านคิดว่า กกต.ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี	13.76 (15)	49.54 (54)	27.52 (30)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.66	0.87
3. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง	21.10 (23)	49.54 (54)	19.27 (21)	7.34 (8)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.79	0.95
4. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี	33.94 (37)	49.54 (54)	11.93 (13)	0.92 (1)	0.92 (1)	97.25 (106)	4.18	0.75
5. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ	14.68 (16)	58.72 (64)	20.18 (22)	4.59 (5)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.80	0.81
6. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งหาง่ายและมีความสะดวกในการเดินทาง	27.52 (30)	57.80 (63)	11.01 (12)	2.75 (3)	0.92 (1)	100.00 (109)	4.08	0.76
7. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว	22.94 (25)	56.88 (62)	14.68 (16)	3.67 (4)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.95	0.83
8. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้	13.76 (15)	38.53 (42)	40.37 (44)	6.42 (7)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.58	0.84
9. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	26.61 (29)	37.61 (41)	29.36 (32)	5.50 (6)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.83	0.92
10. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม	35.78 (39)	44.04 (48)	13.76 (15)	4.59 (5)	0.92 (1)	99.08 (108)	4.10	0.87

11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่กทท.ให้ ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	21.10 (23)	52.29 (57)	17.43 (19)	5.50 (6)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.82	0.95
12. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการ ของเจ้าหน้าที่ กทท. อย่างเท่าเทียม กัน	11.93 (13)	37.61 (41)	36.70 (40)	11.01 (12)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.45	0.94
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กทท. เอื้อ ประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบาง คน หรือพรรคการเมืองบางพรรค (-)	22.94 (25)	34.86 (38)	11.01 (12)	25.69 (28)	5.50 (6)	100.00 (109)	2.55	1.25
14. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กทท. มุ่ง จับผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรค การเมืองบางพรรค (-)	17.43 (19)	22.02 (24)	22.94 (25)	31.19 (34)	6.42 (7)	100.00 (109)	2.87	1.22
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กทท. ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	27.52 (30)	22.02 (24)	19.27 (21)	22.94 (25)	6.42 (7)	98.17 (107)	2.58	1.30
16. ท่านคิดว่า การบริหารงาน เลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและ ยุติธรรม หรือเป็นไปตามกฎหมาย เลือกตั้ง	14.68 (16)	42.20 (46)	31.19 (34)	7.34 (8)	4.59 (5)	100.00 (109)	3.55	0.99
17. ท่านคิดว่า กทท. บริหารงาน เลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ	20.18 (22)	34.86 (38)	33.94 (37)	7.34 (8)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.61	1.01
18. ท่านคิดว่า กทท. อำนวยความ สะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	22.94 (25)	33.94 (37)	34.86 (38)	4.59 (5)	2.75 (3)	99.08 (108)	3.70	0.97
19. ท่านคิดว่า กทท. นับคะแนนและ ประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็ว ทันเวลา	13.76 (15)	33.94 (37)	39.45 (43)	7.34 (8)	5.50 (6)	100.00 (109)	3.43	1.00
20. ท่านคิดว่า กทท. ใช้ทรัพยากร ต่าง ๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม	6.42 (7)	38.53 (42)	42.20 (46)	11.01 (12)	0.92 (1)	99.08 (108)	3.39	0.81
21. ท่านคิดว่า กทท. มีประสิทธิภาพ ในการประสานงานกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น	12.84 (14)	39.45 (43)	33.03 (36)	12.84 (14)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.49	0.94
22. ท่านคิดว่า การบริหารงาน เลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการ ปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ	16.51 (18)	39.45 (43)	34.86 (38)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.61	0.91

23. กทต. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	15.60 (17)	41.28 (45)	31.19 (34)	8.26 (9)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.57	0.98
24. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กทต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	14.68 (16)	42.20 (46)	32.11 (35)	9.17 (10)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.59	0.92
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	13.76 (15)	44.95 (49)	29.36 (32)	8.26 (9)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.57	0.96
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป	9.17 (10)	39.45 (43)	37.61 (41)	11.01 (12)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.41	0.90
27. ภาพลักษณ์ของ กทต. ในสายตาของท่านนับว่าดี	8.26 (9)	44.04 (48)	33.03 (36)	8.26 (9)	2.75 (3)	96.33 (105)	3.49	0.88
28. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กทต.	10.09 (11)	35.78 (39)	42.20 (46)	10.09 (11)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.42	0.87
29. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น	9.17 (10)	55.05 (60)	27.52 (30)	6.42 (7)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.63	0.81
30. ท่านใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา	60.55 (66)	23.85 (26)	10.09 (11)	3.67 (4)	0.92 (1)	99.08 (108)	4.41	0.89
31. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤตินิยมชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กทต.	6.42 (7)	28.44 (31)	44.04 (48)	11.93 (13)	7.34 (8)	98.17 (107)	3.15	0.98
32. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	10.09 (11)	30.28 (33)	21.11 (35)	22.02 (24)	4.59 (5)	99.08 (108)	3.019	1.05
33. ท่านได้รับแจ้งกำหนดและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	25.69 (28)	51.38 (56)	15.60 (17)	5.50 (6)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.94	0.90
34. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กทต. อย่างสม่ำเสมอ	10.09 (11)	24.77 (27)	38.53 (42)	10.09 (11)	15.60 (17)	99.08 (108)	3.04	1.18
35. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	4.59 (5)	26.61 (29)	33.03 (36)	26.61 (29)	7.34 (8)	98.17 (107)	2.94	1.02
36. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	2.75 (3)	18.35 (20)	32.11 (35)	29.36 (32)	13.76 (15)	96.33 (105)	2.66	1.04

37. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ	14.68 (16)	26.61 (29)	32.11 (35)	23.85 (26)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.27	1.07
38. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	11.93 (13)	18.35 (20)	37.61 (41)	28.44 (31)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.06	1.05
39. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	7.34 (8)	19.27 (21)	47.71 (52)	22.94 (25)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.06	0.91
40. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นโครงการความร่วมมือ	8.26 (9)	24.77 (27)	43.12 (47)	14.68 (16)	7.34 (8)	98.17 (107)	3.12	1.02
41. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยพรรคการเมือง	2.75 (3)	13.76 (15)	26.61 (29)	38.53 (42)	16.51 (18)	98.17 (107)	2.47	1.02
42. ท่านมีโอกาสเข้าร่วม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยองค์กรเอกชน	2.75 (3)	10.09 (11)	28.44 (31)	38.53 (42)	16.51 (18)	96.33 (105)	2.42	0.99
43. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	29.36 (32)	42.20 (46)	21.10 (23)	5.50 (6)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.92	0.94
44. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.84 (14)	33.94 (37)	44.04 (48)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.49	0.88
45. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	17.43 (19)	43.12 (47)	30.28 (33)	8.26 (9)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.68	0.89
46. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น	18.35 (20)	43.12 (47)	33.03 (36)	5.50 (6)	0.00 (6)	100.00 (0)	3.74	0.82
รวม							3.32	0.68

จากตารางที่ 5.6 ผลของการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานในวันเลือกตั้งว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. ซึ่งชุดคำถามนี้มีอยู่ 46 ข้อ แบ่งเป็นข้อที่เชื่อมโยงกับการบริหารงานเลือกตั้งทั่วไปคือ ข้อ 1-30 เป็นข้อที่เชื่อมโยงกับการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยข้อโต้แย้งคือ ข้อ 31-32 เป็นข้อที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ข้อ 33-46 ซึ่งผลของการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ก็เช่นเดียวกับตารางที่ 5.3 และ 5.4 (ยกเว้นการให้ค่าคะแนนก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล นั้นกลับค่าเป็น 1,2,3,4 และ 5 คือ ข้อที่ 13,14 และ 15) ในที่สุดแล้วก็จะได้คำตอบจากชุดของคำตอบ 46 ข้อ และได้ค่าเฉลี่ยรวม (Mean รวม) เท่ากับ 3.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

ผลการวิเคราะห์สามารถตีความได้ว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งที่เป็นผู้ปฏิบัติงานสำคัญในวันเลือกตั้งมีความเห็นว่า การบริหารงานของ กกต. ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วล่วงหน้าคือ ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49

ผลการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแยกตามมิติของบทบาทหน้าที่ของ กกต. ได้ดังต่อไปนี้

มิติที่ 1 กระบวนการจัดการเลือกตั้ง

1. องค์ประกอบด้าน ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความสอดคล้องกันกับการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบัน โดยวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรที่มีการปฏิบัติงานรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ถูกต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความเป็นกลางทางการเมือง มุ่งพัฒนาให้การจัดการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติได้มาตรฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจ ผลการปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของสังคมโลก (สัมภาษณ์, ภัคดี รัตนผล ผอ.สำนักงานรณรงค์และเผยแพร่ 14 มิ.ย. 2547, สมศักดิ์ สุริยมงคล ผอ.สำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ 15 มิ.ย. 2547, สมชาติ เจตริชัย ผอ.สำนักนโยบายและแผน 18 มิ.ย. 2547) อย่างไรก็ตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์กร และไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานมา

จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และบุคคลภายนอกก็ไม่ทราบว่า มีปรัชญา วิสัยทัศน์ขององค์กรดังกล่าว (ประมวลจากการสัมภาษณ์นายอำเภอ)

1.2 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้มีนโยบายและแผนพัฒนาการเลือกตั้ง ซึ่งใช้เป็นเครื่องกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวที่สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ แต่ก็มีพันธกิจที่ทำอยู่เป็นประจำเมื่อมีการเลือกตั้ง เป็นต้นว่า ปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่เอื้อการปฏิบัติงานและอุปสรรคต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ประกาศและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ พัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในเชิงรุก (สัมภาษณ์, สมศักดิ์ สุริยมงคล อ่างแล้ว)

ในด้านพรรคการเมือง ก็มีการพัฒนา ก็มีการให้ความรู้ในด้านพรรคการเมือง การดำเนินกิจการพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง (สัมภาษณ์, ธนพันธ์ ศรีสาคร ผอ.สำนักกิจการพรรคการเมือง 16 มิ.ย. 2547)

อย่างไรก็ตาม นโยบายและแผนพัฒนาการเลือกตั้งดังกล่าวมีมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์กร และไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานมา

1.3 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า มีแผนปฏิบัติการประจำปี เพราะในกฎหมายกำหนดให้ทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งก็คือแผนการปฏิบัติการประจำปีที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสะท้อนความเป็นจริง (สัมภาษณ์, สมชาติ เจศรีชัย อ่างแล้ว) ซึ่งมีการจัดทำทั้ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายกิจการพรรคการเมือง ฝ่ายพัฒนาพรรคการเมือง และฝ่ายระบบบัญชี โดยฝ่ายกิจการพรรคการเมืองก็จะมีเรื่องของของการจัดตั้งพรรค การจัดตั้งสาขาพรรค การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรค เปลี่ยนแปลงผู้บริหารสาขา รวมทั้งการยุบพรรครวมพรรค (สัมภาษณ์, ธนพันธ์ ศรีสาคร อ่างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาโดยผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่า แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แต่แผนก็ไม่ประสบความสำเร็จอาจเนื่องจากขาดการซักซ้อมตามกระบวนการในแผน (สัมภาษณ์, ศราวุธ จีระวุฒิ ปลัดอำเภอ รักษาราชการแทนนายอำเภอศรีธาตุ)

2. องค์ประกอบด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีนโยบายและแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยสร้างความเข้มแข็งแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง รวมทั้งป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายอย่างเชื่อถือได้ ในเรื่องของการพัฒนาระบบการให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว มีมาตรการหลายประการโดยมีการนำปัญหาจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา เช่น การนับคะแนนที่เกิดความล่าช้ามาปรับปรุงให้การนับคะแนนมีความ

รวดเร็วขึ้น การลงคะแนนที่ไม่มีมาตรฐานซึ่งทางคณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดทำรูปแบบให้ประชาชนดูว่า บัตรเสียเป็นอย่างไร บัตรดีเป็นอย่างไร ซึ่งได้มีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาจากการเลือกตั้งเป็นประจำ และนำไปบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์อีกด้วย (สัมภาษณ์, สมชาติ เจศรีชัย อ่างแล้ว)

2.2 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการบริหารเงินงบประมาณด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกๆ เดือน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องรายงานเรื่องการเงิน เข้ามาที่ส่วนกลางเพื่อชี้แจงว่าในแต่ละเดือนได้มีการใช้จ่ายเงินอย่างไร และมีเงินคงเหลือเพียงใด ภายในวันที่ 15 ของแต่ละเดือน และส่วนกลางจะมีการจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน 90 วัน โดยต้องมีการปิดรอบบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด และต้องมีการบริหารงบประมาณ การเบิกจ่ายเงินไปตามแผนที่ได้วางไว้ (สัมภาษณ์, พรรณศิวา บุรณสถิตย์พร ผอ.สำนักบริหารกลาง 14 มิ.ย. 2547)

อย่างไรก็ตาม การบริหารเงินงบประมาณของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว มิได้มีลักษณะที่เผื่องบประมาณไว้ในอนาคต เช่น หากมีการเลือกตั้งซ่อม การบริหารเงินงบประมาณของคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องค่อนข้างมีความยืดหยุ่นมาก รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดความเป็นอิสระทางด้านงบประมาณอีกด้วย (สัมภาษณ์, พลเอก จารุภัทร เรื่องสุวรรณ กรรมการการเลือกตั้ง 11 สิงหาคม 2547)

2.3 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการบริหารบุคลากร ด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดทำทะเบียน บันทึกประวัติผลการทำงาน มีการจัดแนวทางพัฒนาความรู้ความสามารถด้วยการอบรม และมีการสร้างเครือข่ายเป็น “กต.สัมพันธ์” ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในท้องที่ มีการฝึกอบรมในเรื่องกฎหมาย วิธีปฏิบัติ มีคู่มือให้ และมีคำตอบแทน รวมทั้งต้องมีการพิจารณาถึงความเป็นกลางด้วย (สัมภาษณ์, สมชาติ เจศรีชัย อ่างแล้ว)

2.4 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า การบริหารและจัดการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นไปตามแผนงาน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ แต่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมักจะมีปัญหาด้านความเข้าใจในกฎหมายเลือกตั้ง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วย ทำให้เมื่อถึงเวลาปฏิบัติหน้าที่จริงมักทำไม่ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดต้องแก้ปัญหาให้เสมอ ตลอดจนการลงโทษทางวินัยที่ไม่สามารถทำได้เพราะเป็นประชาชนทั่วไปมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และภายหลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งก็ไม่สามารถติดตามหาตัวมาดำเนินคดีได้หากมีการทุจริต ส่วนในการจัดการเลือกตั้งก็ต้องมีการอบรมคนที่เข้ามา

ทำงานก่อน เพราะต้องใช้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. แต่ต่อไปถ้ามีการนำ Voting Machine มาใช้ก็จะลดงบประมาณและบุคลากรด้านนี้ลงไป และการนับคะแนนก็จะเร็วขึ้น (สัมภาษณ์, พรรณศิวา บุรณสถิตย์พร อ่างแล้ว)

2.5 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการรับรององค์การเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง และให้ทางองค์กรเอกชนยื่นโครงการเพื่อขอรับงบประมาณ แต่ว่าในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาบางแห่งก็ไม่ได้มีการตรวจสอบการเลือกตั้งโดยองค์กรเอกชน เพราะตรงนี้ไปบังคับองค์กรเอกชนไม่ได้ แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งก็พยายามเชิญชวนให้เขายื่นขอมาเพราะบางที่ท้องถิ่นขนาดเล็กก็ไม่มีใครมาตรวจเพราะรู้จักกันหมด (สัมภาษณ์, สมชาติ เจศรีชัย อ่างแล้ว) จึงอาจกล่าวได้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการสนับสนุนองค์กรเอกชนให้ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นบางส่วน แต่ยังไม่ได้เป็นรูปธรรมชัดเจน โครงการส่วนใหญ่เป็นเรื่องแผนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์, พรรณศิวา บุรณสถิตย์พร อ่างแล้ว) เพราะไม่ได้มีการจัดตั้งเต็มรูปแบบ และยังไม่มีการเตรียมบุคลากรที่มาจากองค์กรเอกชนในเชิงรุก สำหรับการวางแผนการดำเนินการเลือกตั้งในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า การให้องค์กรเอกชนเข้ามาร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งอาจเป็นช่องทางให้พรรคการเมืองเข้ามาแทรกแซงได้ (สัมภาษณ์, วราวุธ ปั้นเงิน นายอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง)

2.6 จากการศึกษาเอกสาร กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการออกประกาศกำหนดการที่จำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เช่น มีความพยายามที่จะแก้ไขกฎหมายวิธีการลงคะแนนเสียงโดยการใช้เครื่องลงคะแนนเพื่อให้การเลือกตั้งมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น แต่ปัญหาส่วนมากเกี่ยวกับการออกประกาศกำหนดการต่าง ๆ คือ มักมีความล่าช้า และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทันการณ์

2.7 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า การออกคำสั่งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในภาพรวมแล้วเป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ โดยพยายามให้มีบุคลากรที่เพียงพอที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบในเรื่องการจัดการเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่บ้าง เป็นต้นว่า บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย และขาดประสบการณ์

2.8 จากการศึกษาเอกสาร กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า การออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในระดับปานกลางถึงมาก แม้ว่า

จะยังมีความล่าช้าอยู่บ้าง แต่ในภาพรวมแล้วยังเป็นไปตามแผนงาน จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมาย แต่ควรปรับปรุงบุคคลในองค์กรที่มีพฤติกรรมไม่โปร่งใส ขาดคุณธรรมมากกว่า (สัมภาษณ์, ศรายุทธ สอนสะอาด นายอำเภออินทร์บุรี)

2.9 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า การดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการกำหนดให้ชัดเจน (สัมภาษณ์, รัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่) เพื่อให้สัดส่วนของเจ้าหน้าที่ซึ่งจะไปปฏิบัติงานในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตมีสัดส่วนเพียงพอ และสามารถดำเนินการด้านการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.10 จากการศึกษารายงานการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า การบริหารจัดการดำเนินงานข่าวและสื่อมวลชนสัมพันธ์ในระหว่างการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยมีการแถลงข่าวกิจกรรมและโครงการประชุมสัมมนา ประชาชนได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์อย่างสม่ำเสมอ (ข้อมูลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2546)

2.11 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า การประกาศผลการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ยังมีความล่าช้าอยู่ เนื่องจาก มีการร้องเรียนเรื่องผู้สมัครเข้ามามาก และใช้เวลาในการสืบสวนสอบสวนมาก (สัมภาษณ์, ภักดี รัตนผล อ่างแล้ว)

3. องค์ประกอบด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

3.1 ผลการศึกษาพบว่า จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2544 โดยการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีจำนวนมากกว่าจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2539 คือมีจำนวนร้อยละ 69.94 และ 62.42 ตามลำดับ (ข้อมูลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2541-2546)

3.2 ผลการศึกษาพบว่า จำนวนบัตรเสียหลังจากการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544, วันที่ 29 มกราคม 2547, วันที่ 28 เมษายน 2547 และวันที่ 30 เมษายน 2547 มีร้อยละของจำนวนบัตรเสียลดลง คือร้อยละ 10.01, 8.63, 6.49 และ 2.84 ตามลำดับ (www.ect.go.th)

3.3 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งท้องถิ่น 1,468 แห่ง (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2547) มีจำนวนคำร้องเรียนหลังการเลือกตั้งมีจำนวน 2,685 เรื่อง (www.ect.go.th)

3.4 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งท้องถิ่น 1,468 แห่ง (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2547) มีจำนวนคำร้องคัดค้านการประกาศผลเลือกตั้งมีจำนวน 165 เรื่อง (www.ect.go.th)

3.5 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งท้องถิ่น 1,468 แห่ง (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2547) มีจำนวนเขตเลือกตั้งที่ถูกจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ 184 เขต (www.ect.go.th)

3.6 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีผู้มาใช้สิทธิ 19,545,825 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 32,156,662 คน คิดเป็นร้อยละ 60.78 มีบัตรเสีย 975,619 ใบ คิดเป็นร้อยละ 4.99 บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 527,096 ใบ คิดเป็นร้อยละ 2.70 (www.ect.go.th)

3.7 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีการใช้จ่ายงบประมาณค่อนข้างสูง เช่น กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 มีการใช้งบประมาณ 1,958,777,106.82 บาท แยกเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง 861,501,453.22 บาท ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด 1,097,275,653.60 บาท (www.ect.go.th)

3.8 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งได้มีการให้ใบแดง และใบเหลืองในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เช่น กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 มีการให้ใบแดงก่อนวันเลือกตั้ง 4 ราย และหลังวันเลือกตั้ง 11 ราย (www.ect.go.th)

4. องค์ประกอบด้านการให้บริการด้านการจัดการเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

4.1 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเลือกตั้งในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกพึงพอใจต่อการบริหารงานเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งว่ามีคุณภาพในระดับปานกลางมากที่สุด คือมีจำนวนร้อยละ 43.66 รองลงมาคือคิดว่ามีคุณภาพในระดับมาก คือมีจำนวนร้อยละ 31.29 (ข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ข้อที่ 20 ข้อคำถาม “กกด. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ”)

4.2 ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้สมัครมีความพึงพอใจต่อการจัดการเลือกตั้งในระดับปานกลาง เพราะจำนวนผู้มาใช้สิทธิ์มีจำนวนมากพอสมควร เว้นแต่ในบางเขตเลือกตั้งที่มีความทุรกันดารมาก ที่ประสบปัญหาด้านการนำบัตรเลือกตั้งไปนับคะแนนยังมีความล่าช้าอยู่

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีบทบาทในการจัดการเลือกตั้งระดับชาติ และในองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่เท่านั้น ส่วนการจัดการเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กยังคงควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวก (ประมวลจากการสัมภาษณ์นายอำเภอ)

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ในส่วนความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้ง จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.7 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปาน กลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การบริหารจัดการการเลือกตั้ง</u>								
1. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี	26.76 (266)	50.10 (498)	18.11 (180)	1.31 (13)	0.20 (2)	96.48 (959)	4.06	0.73
2. ท่านคิดว่า ได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ	21.93 (218)	44.47 (442)	29.78 (296)	2.11 (21)	0.70 (7)	98.99 (984)	3.86	0.81
3. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งห่างไกลและมีความสะดวกในการเดินทาง	39.84 (396)	42.56 (423)	13.38 (133)	2.82 (28)	0.30 (3)	98.89 (983)	4.20	0.80
4. ท่านคิดว่า สามารถหาชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	31.29 (311)	46.28 (460)	19.32 (192)	1.91 (19)	0.70 (7)	99.50 (989)	4.06	0.80
5. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้	27.06 (269)	41.55 (413)	25.55 (254)	3.92 (39)	0.60 (6)	98.69 (981)	3.92	0.86
6. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	21.83 (217)	47.08 (468)	26.06 (259)	3.22 (32)	0.91 (9)	99.09 (985)	3.86	0.82
7. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม	26.46 (263)	42.45 (422)	24.65 (245)	3.52 (35)	1.91 (19)	98.99 (984)	3.89	0.91
8. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	18.41 (183)	40.44 (402)	30.68 (305)	4.83 (48)	3.02 (30)	97.38 (968)	3.68	0.94

9. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของเจ้าหน้าที่ กกต. อย่างเท่าเทียมกัน	11.37 (113)	29.88 (297)	40.44 (402)	13.68 (136)	3.72 (37)	99.09 (985)	3.32	0.97
10. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. เอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคนหรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	17.61 (175)	24.14 (240)	31.69 (315)	17.71 (176)	7.24 (72)	98.39 (978)	2.72	1.17
11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. มุ่งจับผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	16.00 (159)	25.65 (255)	32.80 (326)	16.50 (164)	7.65 (76)	98.59 (980)	2.73	1.15
12. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	18.51 (184)	25.75 (256)	32.60 (324)	14.69 (146)	6.54 (65)	98.09 (975)	2.64	1.14
13. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม หรือ เป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง	13.58 (135)	34.91 (347)	39.24 (390)	8.75 (87)	3.02 (30)	99.50 (989)	3.48	0.94
14. ท่านคิดว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ	11.87 (118)	34.61 (344)	41.05 (408)	8.45 (84)	3.02 (30)	98.99 (984)	3.44	0.92
15. ท่านคิดว่า กกต. ยำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	10.46 (104)	35.01 (348)	42.45 (422)	8.45 (84)	3.22 (32)	99.60 (990)	3.41	0.90
16. ท่านคิดว่า กกต. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็ว ทันเวลา	12.07 (120)	33.20 (330)	37.83 (376)	10.97 (109)	4.93 (49)	98.99 (984)	3.37	1.00
17. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของเครื่องใช้ อย่างเหมาะสม	7.44 (74)	28.47 (283)	47.28 (470)	11.97 (119)	4.02 (40)	99.20 (986)	3.24	0.90
18. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง	9.76 (97)	37.12 (369)	38.63 (384)	10.16 (101)	3.42 (34)	99.09 (985)	3.40	0.92
19. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	13.28 (132)	33.50 (333)	38.23 (380)	7.95 (79)	4.93 (49)	97.89 (973)	3.43	0.99
20. กกต. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	10.87 (108)	31.29 (311)	43.66 (434)	6.54 (65)	4.63 (46)	96.98 (964)	3.38	0.94
21. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	12.88 (128)	34.21 (340)	41.85 (416)	5.94 (59)	3.62 (36)	98.49 (979)	3.47	0.92

22. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ ยอมรับของประชาชน	14.29 (142)	39.24 (390)	38.33 (381)	5.84 (58)	1.91 (19)	99.60 (990)	3.58	0.87
23. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่า กับการลงทุนที่ใช้ไป	8.95 (89)	29.38 (292)	46.48 (462)	10.56 (105)	3.12 (31)	98.49 (979)	3.31	0.89
24. ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของ ท่านนับว่าดี	9.36 (93)	34.81 (346)	43.16 (429)	6.24 (62)	4.02 (40)	97.59 (970)	3.40	0.90
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.	9.56 (95)	33.80 (336)	44.27 (440)	7.65 (76)	3.12 (31)	98.39 (978)	3.40	0.88
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในทางที่ดีขึ้น	10.66 (106)	36.72 (365)	39.94 (397)	8.05 (80)	2.82 (28)	98.19 (976)	3.45	0.90
รวม							3.48	0.62

จากตารางที่ 5.7 จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับ 3.48 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางเกือบดี ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว คือ อยู่ระหว่าง 2.50–3.49 นอกจากนี้หากพิจารณารวมข้อที่ถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเลือกตั้งอย่างตรงประเด็นแล้ว อาทิ เช่น ข้อ 13,14,19,20,22,23,24,25 และ 26 จะพบว่าแต่ละข้อคำถามได้รับคำตอบเมื่อคำนวณแล้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางเกือบดีคือ มีค่าเท่ากับ 3.48, 3.44, 3.43, 3.38, 3.58, 3.31, 3.40 และ 3.45 ตามลำดับ ในจำนวนนี้มีข้อ 22 ที่พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 ซึ่งแปลความได้ว่า ผลการเลือกตั้งเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ในระดับดี หรือความพึงพอใจของประชาชนอยู่ในระดับที่พอใจ

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ในส่วนความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้ง จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.8 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการ

เลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การบริหารจัดการการเลือกตั้ง</u>								
1. ท่านคิดว่า นโยบายการเลือกตั้งของ กกต. มีความชัดเจนเหมาะสมดี	3.45 (2)	55.17 (32)	32.76 (19)	5.17 (3)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.50	0.80
2. ท่านคิดว่า โครงสร้างการบริหารงานใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	1.72 (1)	27.59 (16)	58.62 (34)	6.90 (4)	3.45 (2)	98.28 (57)	3.18	0.73
3. ท่านคิดว่า การกระจายอัตรากำลังใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	5.17 (3)	31.03 (18)	43.10 (25)	15.52 (9)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.16	0.93
4. ท่านคิดว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี	3.45 (2)	29.31 (17)	44.83 (26)	15.52 (9)	5.17 (3)	98.28 (57)	3.11	0.90
5. ท่านคิดว่า ผู้บริหารในสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ	1.71 (1)	36.21 (21)	51.72 (30)	8.62 (5)	1.71 (1)	100.00 (58)	3.28	0.72
6. ท่านคิดว่า บุคลากรในสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ	3.45 (2)	36.21 (21)	44.83 (26)	15.52 (9)	-	100.00 (58)	3.28	0.77
7. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความ เหมาะสมดี	15.52 (9)	41.38 (24)	20.69 (12)	3.45 (2)	-	100.00 (58)	3.81	0.78
8. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับจดหมายแจ้ง รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเวลาที่กำหนด ไว้	15.52 (9)	41.38 (24)	29.31 (17)	5.17 (3)	8.62 (5)	100.00 (58)	3.50	1.10
9. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความสะดวก ในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อนๆ	3.45 (2)	39.66 (28)	44.83 (26)	10.34 (6)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.33	0.78
10. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งห่างไกลและมี ความสะดวกสำหรับการเดินทางของ ประชาชน	10.34 (8)	48.28 (28)	36.21 (21)	5.17 (3)	-	100.00 (58)	3.64	0.74

11. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาชื่อ ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วย เลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว	13.79 (8)	48.28 (28)	32.76 (19)	3.45 (2)	1.71 (1)	100.00 (58)	3.69	0.82
12. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้ง เข้าใจง่ายและประชาชนสามารถปฏิบัติด้วย ตนเองได้	6.90 (4)	43.10 (25)	34.48 (20)	8.62 (5)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.34	0.98
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วย เลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	12.07 (7)	48.28 (28)	32.76 (19)	6.90 (4)	-	100.00 (58)	3.66	0.78
14. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่าง เปิดเผยและเที่ยงธรรม	13.79 (8)	50.00 (29)	32.76 (19)	3.45 (2)	-	100.00 (58)	3.74	0.74
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กตด.ให้ความ เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	8.62 (5)	43.10 (25)	39.66 (23)	1.72 (1)	5.17 (3)	98.28 (57)	3.49	0.89
16. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของ เจ้าหน้าที่ กตด. อย่างเท่าเทียมกัน	5.17 (3)	34.48 (20)	39.66 (23)	18.97 (11)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.22	0.88
17. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กตด.บางคนเอื้อ ประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมือง บางพรรค (-)	12.07 (7)	32.76 (19)	32.76 (19)	17.24 (10)	5.17 (3)	100.00 (58)	2.7	1.06
18. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กตด.บางคนมุ่ง จับผิดผู้สมัครบางคนหรือพรรคการเมือง บางพรรค (-)	10.34 (6)	36.21 (21)	36.21 (21)	15.52 (9)	1.72 (1)	100.00 (58)	2.62	0.93
19. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กตด. บางคน ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรค การเมืองบางพรรค (-)	15.52 (9)	25.86 (15)	34.48 (20)	17.24 (10)	5.17 (3)	98.28 (57)	2.7	1.10
20. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้ง เป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรมหรือ เป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง	8.62 (5)	29.31 (17)	53.45 (31)	8.62 (5)	-	100.00 (58)	3.38	0.77
21. ท่านคิดว่า กตด. บริหารงานเลือกตั้ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	5.17 (3)	29.31 (17)	50.00 (29)	12.07 (7)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.21	0.85
22. ท่านคิดว่า กตด. อำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	5.17 (3)	34.48 (20)	43.10 (25)	17.24 (10)	-	100.00 (58)	3.28	0.81
23. ท่านคิดว่า กตด. นับคะแนนและ ประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็ว ทันเวลา	6.90 (4)	22.41 (13)	46.55 (27)	17.24 (10)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.05	0.98

24. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม	1.72 (1)	20.69 (12)	56.90 (33)	18.97 (11)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.02	0.74
25. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น	6.90 (4)	31.03 (18)	39.66 (23)	18.97 (11)	1.72 (1)	98.28 (57)	3.23	0.91
26. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	5.17 (3)	29.31 (17)	41.38 (24)	18.97 (11)	3.45 (2)	98.28 (57)	3.14	0.91
27. ท่านคิดว่า กกต.บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	3.45 (2)	31.03 (18)	44.83 (26)	20.69 (12)	-	100.00 (58)	3.17	0.80
28. ท่านคิดว่า ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	5.17 (3)	32.76 (19)	48.28 (28)	10.34 (6)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.26	0.85
29. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	3.45 (2)	32.76 (19)	46.55 (27)	13.79 (8)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.19	0.85
30. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป	5.17 (3)	31.03 (18)	32.76 (19)	20.69 (12)	10.34 (6)	100.00 (58)	3.00	1.08
31. ท่านคิดว่า ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี	6.90 (4)	36.21 (21)	39.66 (23)	12.07 (7)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.28	0.95
32. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.	1.72 (1)	36.21 (21)	41.38 (24)	17.24 (10)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.16	0.85
33. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น	8.62 (5)	31.03 (18)	46.55 (27)	12.07 (7)	1.72 (1)	100.00 (58)	3.33	0.87
34. ท่านไปออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา	70.69 (41)	18.97 (11)	6.90 (4)	2.45 (2)	-	100.00 (58)	4.57	0.77
35. ท่านได้รับทราบนโยบายจากจาก กกต. เป็นประจำ	13.79 (8)	25.86 (15)	36.21 (21)	13.79 (8)	10.34 (6)	100.00 (58)	3.19	1.16
36. ท่านได้รับทราบกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	27.59 (16)	41.38 (24)	18.97 (11)	6.90 (4)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.79	1.09
รวม							3.31	0.56

จากตารางที่ 5.8 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งอยู่ในระดับ 3.31 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างดี เพราะมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50-3.49 และถ้าจะพิจารณารายข้อที่เป็นคำถามในภาพรวม ๆ ที่ตรงประเด็นก็อาจจะดูได้จากข้อ 21,27,29,30 และ 31 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางคือมีค่าเท่ากับ 3.21, 3.17, 3.19, 3.00, 3.28 ตามลำดับ

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ในส่วนความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้ง จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.9 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

(กลุ่ม 3)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
การบริหารจัดการการเลือกตั้ง								
1. ท่านคิดว่า กทต.ออกคำสั่งมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี	19.27 (21)	42.20 (46)	29.36 (32)	6.42 (7)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.69	0.95
2. ท่านคิดว่า กทต.ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี	13.76 (15)	49.54 (54)	27.52 (30)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.66	0.87
3. ท่านมีโอกาสร่วมประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง	21.10 (23)	49.54 (54)	19.27 (21)	7.34 (8)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.79	0.95
4. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี	33.94 (37)	49.54 (54)	11.93 (13)	0.92 (1)	0.92 (1)	97.25 (106)	4.18	0.75
5. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ	14.68 (16)	58.72 (64)	20.18 (22)	4.59 (5)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.80	0.81
6. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งหาง่ายและมีความสะดวกในการเดินทาง	27.52 (30)	57.80 (63)	11.01 (12)	2.75 (3)	0.92 (1)	100.00 (109)	4.08	0.76
7. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาซื้อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว	22.94 (25)	56.88 (62)	14.68 (16)	3.67 (4)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.95	0.83

8. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้ง เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้	13.76 (15)	38.53 (42)	40.37 (44)	6.42 (7)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.58	0.84
9. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง	26.61 (29)	37.61 (41)	29.36 (32)	5.50 (6)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.83	0.92
10. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่าง เปิดเผยและเที่ยงธรรม	35.78 (39)	44.04 (48)	13.76 (15)	4.59 (5)	0.92 (1)	99.08 (108)	4.10	0.87
11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. ให้ความเป็น ธรรมแก่ทุกฝ่าย	21.10 (23)	52.29 (57)	17.43 (19)	5.50 (6)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.82	0.95
12. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของ เจ้าหน้าที่ กกต. อย่างเท่าเทียมกัน	11.93 (13)	37.61 (41)	36.70 (40)	11.01 (12)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.45	0.94
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. เอื้อ ประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	22.94 (25)	34.86 (38)	11.01 (12)	25.69 (28)	5.50 (6)	100.00 (109)	2.55	1.25
14. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. มุ่งจับผิด ผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค (-)	17.43 (19)	22.02 (24)	22.94 (25)	31.19 (34)	6.42 (7)	100.00 (109)	2.87	1.22
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. ละเว้นการ เอาผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมือง บางพรรค (-)	27.52 (30)	22.02 (24)	19.27 (21)	22.94 (25)	6.42 (7)	98.17 (107)	2.58	1.30
16. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไป ด้วยความสุจริตและยุติธรรม หรือเป็นไปตาม กฎหมายเลือกตั้ง	14.68 (16)	42.20 (46)	31.19 (34)	7.34 (8)	4.59 (5)	100.00 (109)	3.55	0.99
17. ท่านคิดว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	20.18 (22)	34.86 (38)	33.94 (37)	7.34 (8)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.61	1.01
18. ท่านคิดว่า กกต. อำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ	22.94 (25)	33.94 (37)	34.86 (38)	4.59 (5)	2.75 (3)	99.08 (108)	3.70	0.97
19. ท่านคิดว่า กกต. นับคะแนนและประกาศ ผลการเลือกตั้งรวดเร็ว ทันเวลา	13.76 (15)	33.94 (37)	39.45 (43)	7.34 (8)	5.50 (6)	100.00 (109)	3.43	1.00
20. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน งบประมาณ สิ่งของเครื่องใช้ได้อย่าง เหมาะสม	6.42 (7)	38.53 (42)	42.20 (46)	11.01 (12)	0.92 (1)	99.08 (108)	3.39	0.81

21. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น	12.84 (14)	39.45 (43)	33.03 (36)	12.84 (14)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.49	0.94
22. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	16.51 (18)	39.45 (43)	34.86 (38)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.61	0.91
23. กกต. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ	15.60 (17)	41.28 (45)	31.19 (34)	8.26 (9)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.57	0.98
24. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา	14.68 (16)	42.20 (46)	32.11 (35)	9.17 (10)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.59	0.92
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	13.76 (15)	44.95 (49)	29.36 (32)	8.26 (9)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.57	0.96
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป	9.17 (10)	39.45 (43)	37.61 (41)	11.01 (12)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.41	0.90
27. ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี	8.26 (9)	44.04 (48)	33.03 (36)	8.26 (9)	2.75 (3)	96.33 (105)	3.49	0.88
28. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.	10.09 (11)	35.78 (39)	42.20 (46)	10.09 (11)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.42	0.87
29. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น	9.17 (10)	55.05 (60)	27.52 (30)	6.42 (7)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.63	0.81
30. ท่านใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา	60.55 (66)	23.85 (26)	10.09 (11)	3.67 (4)	0.92 (1)	99.08 (108)	4.41	0.89
รวม							3.59	0.77

จากตารางที่ 5.9 จะเห็นได้ว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเลือกตั้งอยู่ในระดับ 3.59 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ถ้าจะพิจารณาเป็นรายข้อโดยเลือกข้อคำถามที่ตรงประเด็นในภาพรวม ๆ ก็อาจเลือกข้อ 16,17,23,25,26,27 และ 29 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรายข้อเป็น 3.55, 3.61, 3.57, 3.41, 3.49 และ 3.63 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อแปลความแล้วแสดงให้เห็นว่า อยู่ในเกณฑ์ดีหรือพอใจเป็นส่วนใหญ่ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้วคือ ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2.50 – 3.49

แปลว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.49 แปลว่าอยู่ในเกณฑ์ดีหรือพอใจ

มิติที่ 2 กระบวนการสืบสวน สอบสวน วิจัยและ การดำเนินคดี

1. องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวน วิจัยและ การดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีนโยบายและแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการ โดยมีการร่วมมือกับหน่วยงานนอก เช่น ตำรวจในพื้นที่ มีการสอบสวนวิจัยต่างๆ คำร้องที่มีมูล เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามตัวบทกฎหมาย และมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากที่สุด นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีนโยบายที่จะให้ มีคำร้องก่อนมีการลงคะแนน เพราะถือว่าคำร้องตรงนี้ค่อนข้างมีน้ำหนักและมีเหตุผล ส่วนหลังจากนับคะแนนแล้วมีการร้องขึ้นมาอีกถือว่าเป็นร้องคัดค้าน เนื่องจากคำร้องครั้งแรกค่อนข้างมีน้ำหนัก ก็จะสืบสวนมากกว่าและค่อนข้างละเอียด ทำให้พิจารณาได้เร็วขึ้น ส่วนการร้องคัดค้าน ก็จะสอบอีกทีว่าเหตุผลเพียงพอให้เพิกถอนที่หลังหรือไม่ (สัมภาษณ์, ธนพันธ์ ศรีสาคร อ่างแล้ว)

1.2 ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีกระบวนการสืบสวน สอบสวนและวิจัย และการดำเนินคดีที่ยังขาดความชัดเจน แม้ว่าจะทำการสืบสวนสอบสวน และวิจัยเรื่องร้องเรียนทุกเรื่องที่มีมูล และมีกระบวนการเป็นไปตามตัวบทกฎหมาย แต่การยังขาดระเบียบ หรือวิธีการสืบสวน สอบสวน การสืบพยานที่ชัดเจนมีมาตรฐาน โปร่งใส และเปิดเผย รวมทั้งยังขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะ

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องยังพบว่า กระบวนการสืบสวน สอบสวน และ วิจัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีความล่าช้า (สัมภาษณ์, พลเอก จารุภัทร เรืองสุวรรณ อ่างแล้ว, ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ อ่างแล้ว) ซึ่งอาจเกิดจากการบริหารงานบุคคลของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์, ธนิต แบบประเสริฐ นายอำเภอ, เกษม อินทร์พยุ่ง ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, ไพฑูรย์ จันทร์สิงห์ ผอ.คณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัด) อย่างไรก็ตาม มีความเห็นที่เสนอแนะให้กำหนดระยะเวลาในการ ร้องเรียนการเลือกตั้งสิ้นสุดลงก่อนปิดหีบเลือกตั้งเท่านั้น (สัมภาษณ์, สุรสิทธิ์ ตรีทอง นายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน)

1.3 ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการวางระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวนและวิจัย และการ ดำเนินคดีที่ชัดเจน โดยปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายเลือกตั้ง

2. องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการด้านการสืบสวน สอบสวน วิจัยและ การดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ

2.1 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งท้องถิ่น 1,468 แห่ง (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2547) มีจำนวนคำร้องเรียนหลังการเลือกตั้งมีจำนวน 2,685 เรื่อง (www.ect.go.th)

2.2 ผลการศึกษาพบว่า จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดการเลือกตั้งท้องถิ่น 1,468 แห่ง (ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2547) มีจำนวนคำร้องคัดค้านการประกาศผลเลือกตั้งมีจำนวน 165 เรื่อง (www.ect.go.th)

3. องค์ประกอบด้านการให้บริการด้านการสืบสวน สอบสวน วิจัยและการ ดำเนินคดีอย่างมีคุณภาพ

3.1 ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สมัครมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการสืบสวนสอบสวนและวิจัยคดีของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีระดับปานกลางค่อนข้างน้อย คือ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน และ วิจัยการดำเนินคดีว่า มีบุคลากรน้อยในการสืบสวนสอบสวน ทำให้การรับรองล่าช้า ส่งผลให้ ผู้ได้รับเลือกตั้งสามารถทำงานได้อย่างล่าช้าไปอีก มีผลเสียต่อประชาชนโดยตรง

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนความคิดเห็น ต่อการสืบสวน สอบสวน วิจัยและการดำเนินคดีจะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.10 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วิจัยและการดำเนินคดีจากกลุ่ม ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การสืบสวนสอบสวนและวิจัยกรณีมีข้อโต้แย้ง</u>								
27. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กตต.	9.15 (91)	23.24 (231)	38.03 (378)	16.20 (161)	9.86 (98)	96.48 (959)	3.06	1.09
28. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	10.36 (103)	27.16 (270)	34.41 (342)	17.40 (173)	8.15 (81)	97.48 (969)	3.15	1.09
ผลการวิเคราะห์ภาพรวม							3.10	1.08

จากตารางที่ 5.10 จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) มีความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีของ กกต. อยู่ในระดับ 3.10 หรือมีความพอใจการทำงานของ กกต. ในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ในส่วนความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีจะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีจากกลุ่ม

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
การสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยกรณีมีข้อโต้แย้ง								
37. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.	6.90 (4)	27.59 (16)	29.31 (17)	24.14 (14)	8.62 (5)	96.55 (56)	3.00	1.10
38. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	8.62 (5)	24.14 (14)	37.93 (22)	15.52 (9)	12.07 (7)	98.28 (57)	3.02	1.13
ผลการวิเคราะห์ภาพรวม							3.01	1.09

จากตารางที่ 5.11 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน การวินิจฉัย และการดำเนินคดีของ กกต. อยู่ในระดับ 3.01 หรือมีความพอใจการทำงานของ กกต. ในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ในส่วนความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีจะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.12 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและการดำเนินคดีจาก

กลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การสืบสวนและการวินิจฉัยกรณีมีข้อโต้แย้ง</u>								
31. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤติดังต่อไปนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.	6.42 (7)	28.44 (31)	44.04 (48)	11.93 (13)	7.34 (8)	98.17 (107)	3.15	0.98
32. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	10.09 (11)	30.28 (33)	32.11 (35)	22.02 (24)	4.59 (5)	99.08 (108)	3.19	1.05
ผลการวิเคราะห์ภาพรวม							3.17	0.92

จากตารางที่ 5.12 จะเห็นได้ว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และการดำเนินคดีของ กกต. อยู่ในระดับ 3.17 หรือมีความพอใจการทำงานของ กกต. ในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

มิติที่ 3 กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง**1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาพรรคการเมือง**

1.1 ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่พรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารพรรคการเมือง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหารสาขาพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ การจัดประชุมผู้อำนวยการพรรคการเมือง การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่า เรื่องของการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพราะประชาชนยังไม่เข้าใจว่า ถ้าเกิดเขาไม่มีปัญหาอะไรเขาก็ไม่ต้องไปราชการก็ได้ให้พรรคการเมืองเขาช่วยก็ได้ เพราะฉะนั้นนโยบายในส่วนนี้ก็พยายามจะทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง โดยการกำหนดให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทั้งของพรรคและสาขาพรรค มีการฝึกอบรม มีการแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคไม่ให้

พรรคการเมืองเติบโต ไม่อยากให้ตั้งมาแล้วต้องถูกยุบแต่ตั้งแล้วสามารถเป็นสถาบันการเมืองที่สะท้อนปัญหาของประชาชนได้ (สัมภาษณ์, สมชาติ เจศรีชัย อ่างแล้ว)

1.2 ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดทำวารสารพรรคการเมืองสัมพันธ์ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองและสาขาพรรค การจัดทำหนังสือรายงานปฏิบัติงานของพรรคการเมืองและสาขาพรรคประจำปี การจัดทำหนังสือรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี การจัดทำหนังสือข้อมูลพรรคการเมืองและสาขาพรรค

1.3 ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพรรคการเมืองพอสมควร เช่น โครงการพัฒนาระบบบริหารฐานข้อมูลพรรคการเมือง ทั้งทางด้านฐานข้อมูลพรรคการเมือง ฐานข้อมูลสาขาพรรคการเมือง และฐานข้อมูลบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น การวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543 การวิจัยปัจจัยที่เป็นมูลเหตุให้เกิดบัตรเสียในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544 เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมือง

2.1 ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการตรวจสอบงบการเงินของพรรคการเมืองประจำปีเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป เช่น มีการประกาศรายชื่อพรรคการเมืองที่จัดทำงบการเงินประจำปี นายทะเบียนพรรคการเมืองมีการร้องทุกข์กล่าวโทษกับหัวหน้าพรรคการเมืองที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ให้พรรคการเมืองที่มีข้อบกพร่องในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของพรรค ซึ่งทำให้การอนุมัติงบการเงินไม่ถูกต้องไปด้วย ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแก้ไข พร้อมทั้งส่งเอกสารเพิ่มเติม

2.2 การตรวจสอบการบริจาดเงินแก่พรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการจัดทำรายงานการบริจาดเงินแก่พรรคการเมืองในทุกรอบปีอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการติดตามการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการแจ้งให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการสาขาพรรคการเมืองที่มีหน้าที่

ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยแจ้งที่พรรคการเมืองสำหรับกรรมการบริหารพรรค และแจ้งเป็นรายบุคคลสำหรับกรรมการสาขาพรรคอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

หากมิได้มีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือแจ้งเตือนไปยังผู้มีหน้าที่แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีได้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษบุคคลดังกล่าวตามมาตรา 42 และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 84 แห่ง พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541

2.4 การตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า การดำเนินการจัดทำบัญชีแสดงค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แต่เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ต่างๆ ของสมุหบัญชีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีไม่เพียงพอ

3. องค์ประกอบด้านการดำเนินการเกี่ยวกับกิจการพรรคการเมือง

3.1 การบริหารจัดการด้านการตรวจติดตามและแนะนำกิจการของพรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการรับจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง การรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง การตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคการเมือง การตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมืองหรือนโยบายพรรคการเมือง การตอบรับการยุบพรรคการเมือง

3.2 การตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นสมาชิกพรรคหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการตรวจสอบติดตามคุณสมบัติอยู่ตลอดเวลา และมีการดำเนินคดีแก่พรรคการเมืองที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของ พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 เช่น การรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3.3 ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีการประสานงานการจัดสรรเวลาออกอากาศแถลงผลงานให้แก่พรรคการเมืองตามที่กำหนดในมาตรา 60 พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 เพื่อให้

แถลงผลงานของพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าปีละ 3 ครั้ง โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ การแบ่งสัดส่วนการออกอากาศผ่านทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ของรัฐสลับกันไปในแต่ละช่วงของปีจะคำนึงถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง

4. องค์ประกอบด้านการดำเนินงานของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

4.1 การบริหารจัดการด้านการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการบริหารการจัดสรรเงินกองทุนในด้านต่างๆ คือ การสนับสนุนพรรคการเมืองและสาขาพรรค การสนับสนุนค่าใช้จ่ายและค่าสาธารณูปโภคแก่พรรคการเมือง โครงการพัฒนาพรรคการเมือง เช่น การสัมมนา การฝึกอบรม การจัดทำสื่อเผยแพร่ นอกจากนี้ ยังมีการให้ทุนในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพรรคการเมืองด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า แม้กองทุนพรรคการเมืองมีเพื่อส่งเสริมพรรคการเมือง แต่โดยหลักๆ ก็จะมีเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของพรรคและสาขาพรรค เพราะว่าจริงๆ พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล แต่เป็นนิติบุคคลซึ่งคนไม่ค่อยเห็นความสำคัญเนื่องจากการเลือกตั้งบ้านเราเน้นคนมากกว่าตัวสถาบันคือพรรคการเมือง นอกจากนั้นเรายังต้องการให้พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองของมวลชนไม่ใช่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตระกูลใดตระกูลหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของประชาชนที่มีความคิดเห็นร่วมกันในการที่จะผลักดันนโยบายที่ดีหรือกำหนดแนวทางดำเนินงานของพรรคการเมืองที่ดี (สัมภาษณ์, สมชาติ เจริญชัย อ่างแล้ว) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า พรรคการเมืองยังไม่มีฐานจากประชาชน (สัมภาษณ์, พลเอก จารุภัทร เรื่องสุวรรณ อ่างแล้ว)

ปัญหาเวลานี้ คือ กฎหมายกำหนดเวลาไว้ตายตัว ถ้าพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอจัดตั้งแล้วเราต้องดำเนินการให้เสร็จภายใน 30 วัน จึงมีเวลาจำกัดเพราะเราต้องส่งหนังสือไปให้ทางจังหวัดตรวจสอบ เช่น ผู้ที่ยื่นเป็นตัวจริงหรือไม่ มีการจัดประชุมจริงหรือไม่ จัดทำนโยบายข้อบังคับพรรคอย่างไร มีวิสัยทัศน์ในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่ออะไรบ้าง แต่ทุกคนรู้สึกเวลาจัดตั้งก็พุดตืดๆ กันทั้งนั้น มีโครงการอย่างโน้นอย่างนี้ เพื่อให้ประเทศชาติเจริญขึ้น แต่พอตั้งมาแล้วยังไม่ทันผ่านเพียงเราเสนอให้นายทะเบียนรับรอง พอเขารู้แค่นี้ก็มาถามว่าเมื่อนายทะเบียนรับรองแล้วเขาจะเบิกเงินได้ทันทีหรือเปล่า คือกองทุนพัฒนาพรรคการเมืองมันมีปัญหาอยู่ว่า กฎหมายกำหนดให้มีแต่ไม่ได้บอกว่า จัดตั้งแล้วจะได้เงินทันทีหรือไม่ แต่จริงๆ ถ้าตีความตามกฎหมายก็น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่เราเห็นว่าหากเขาจ่ายเงินไปตอนนี้ ต่อไปเขาต้องดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบ 4 สาขา สาขาละภาค และต้องหาสมาชิกให้ได้ 5,000 คน ซึ่งหากทำไม่ได้ต้องเสนอศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบ ปัญหาคือเมื่อรับเงินไปแล้วไม่สามารถดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดได้ ก็ต้องยุบ พอยุบแล้วทางกองทุนก็ต้องเรียกเงินคืน ซึ่ง

เรียกลำบาก เพราะเขาอ้างว่าเงินเป็นของเขาแล้วตั้งแต่ได้รับไป จะเรียกคืนได้อย่างไร เราก็อาศัย มาตรา 62 แต่ก็ยังไม่มีการออกมามีให้ชัดว่าจะเรียกเงินคืนได้ในกรณีใดบ้าง กฎหมายก็กำหนดไว้เพียงกว้างๆ (สัมภาษณ์, ธนพันธ์ ศรีสาคร อ้างแล้ว)

4.2 การพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ในการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ.2542 แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการปรับเปลี่ยนการให้ความสำคัญกับเกณฑ์การจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิม

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการปรับเปลี่ยนการให้ความสำคัญกับเกณฑ์การจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิม

มติที่ 4 กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครอง และการตรวจสอบอำนาจรัฐ

1. องค์ประกอบด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการเลือกตั้ง

1.1 การจัดทำโครงการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า สื่อมวลชน และกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาระดับยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ การเมืองภาคพลเมืองยังไม่มีความเข้มแข็ง (สัมภาษณ์, พลเอก จารุภัทร เรืองสุวรรณ อ้างแล้ว)

1.2 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการเมือง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้จัดกิจกรรม เช่น โครงการนักข่าวสังเกตการณ์ จัดทำป้ายประกาศชวนเลือกตั้ง จัดทำตราประทับบนซองจดหมาย เผยแพร่บทความต่างๆ ผ่านทางสื่อมวลชน

1.3 การพัฒนาการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ใช้สื่อบุคคลเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม เช่น อาสาสมัครรัฐธรรมนูญ (อสร.) ผู้ประสานงานอาสาสมัครรัฐธรรมนูญ (ปอร.) วิทยากรการเลือกตั้ง และบัณฑิตอาสาเพื่อการเลือกตั้ง (บอ.)

นอกจากนี้ ยังมีอาศัยความร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ ในการจัดทำโครงการให้การศึกษาแก่ประชาชนร่วมกันอีกด้วย เช่น โครงการโรงเรียนเลือกตั้ง โครงการเทศบาลและตำบลปลอดการซื้อเสียง โครงการเมืองไทยใสสะอาด โครงการประชาคมพร้อมใจเลือกตั้ง รวมทั้งมีการสนับสนุนองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งอีกด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสื่อเพื่อรณรงค์เผยแพร่

2.1 การพัฒนาสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนในวงกว้าง ผลการศึกษาจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีพบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีการพัฒนาสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เช่น หนังสือ ไปสเตอร์ สติกเกอร์ แผ่นพับ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สายด่วนเลือกตั้ง 1171 และสื่ออินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดส่งแผ่นพับต่างๆ ในเขตภูมิภาคก่อให้เกิดภาระแก่อำเภอที่จะต้องแจกจ่าย และปิดประกาศแผ่นพับ เอกสารดังกล่าว ทั้งที่ไม่มีงบประมาณแต่อย่างใด อีกทั้งบุคลากรของอำเภอยังมีน้อยด้วย (สัมภาษณ์, สมศักดิ์ อินทร์ วัฒนา นายอำเภอสระโบสถ์)

3. องค์ประกอบด้านการให้บริการด้านการส่งเสริมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐอย่างมีคุณภาพ

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในส่วนความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.13 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากกลุ่มประชาชนผู้มี

สิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน</u>								
29. ท่านได้ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	24.95 (248)	35.92 (357)	29.07 (289)	7.55 (75)	2.11 (21)	99.60 (990)	3.74	0.99
30. ท่านได้รับแจ้งกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	29.18 (290)	40.44 (402)	21.33 (212)	6.04 (60)	2.31 (23)	99.30 (987)	3.89	0.97

31. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ	9.76 (97)	24.35 (242)	34.61 (344)	18.41 (183)	11.97 (119)	99.09 (985)	3.02	1.14
32. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	7.14 (71)	21.73 (216)	35.21 (350)	20.72 (206)	14.19 (141)	98.99 (984)	2.87	1.13
33. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	5.13 (51)	15.49 (154)	36.72 (365)	24.45 (243)	16.50 (164)	98.29 (977)	2.68	1.09
34. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต.อย่างสม่ำเสมอ	13.88 (138)	25.25 (251)	37.63 (374)	14.99 (149)	7.44 (74)	99.20 (986)	3.23	1.10
35. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	9.86 (98)	23.84 (237)	40.85 (406)	16.30 (162)	8.65 (86)	99.50 (989)	3.10	1.07
36. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย องค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	9.26 (92)	22.54 (224)	39.44 (392)	18.51 (184)	9.36 (93)	99.09 (985)	3.04	1.08
37. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ	7.95 (79)	15.59 (155)	23.94 (238)	18.61 (185)	32.39 (322)	98.49 (979)	2.47	1.31
38. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่จัดโดยพรรคการเมือง	5.03 (50)	8.55 (85)	21.63 (215)	19.62 (195)	41.75 (415)	96.58 (960)	2.13	1.21
39. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้ง ที่จัดโดยองค์กรเอกชน	3.92 (39)	7.85 (78)	21.53 (214)	22.13 (220)	40.85 (406)	96.28 (957)	2.08	1.16
40. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา	4.53 (45)	12.78 (127)	16.20 (161)	19.01 (189)	42.25 (420)	94.77 (942)	2.14	1.25
41. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	27.87 (277)	33.90 (337)	25.75 (256)	7.04 (70)	4.43 (44)	98.99 (984)	3.74	1.08
42. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต.จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.58 (125)	32.39 (322)	38.63 (384)	11.07 (110)	4.63 (46)	99.30 (987)	3.37	1.00

43. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต.จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	17.20 (171)	35.21 (350)	34.31 (341)	7.85 (78)	4.63 (46)	99.20 (986)	3.53	1.02
44. ท่านคิดว่า การบริหารงานการเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาร่วมมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น	16.60 (165)	39.44 (392)	32.80 (326)	7.14 (71)	3.32 (33)	99.30 (987)	3.59	0.96
รวม							3.04	0.74

จากตารางที่ 5.13 จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ 3.04 หรือมีความพอใจการทำงานของคุณธรรมการการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว ข้อที่ตรงประเด็นและเป็นการแสดงถึงภาพรวมของ กกต. ในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองคือ ข้อ 44 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.59 แปลว่าประชาชนเห็นว่า กกต. ทำหน้าที่ด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ดี หรือ ระดับที่พอใจ

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ในส่วนความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.14 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน								
39. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ จาก กกต.อย่างสม่ำเสมอ	17.24 (10)	17.24 (10)	29.31 (17)	18.97 (11)	13.79 (8)	96.55 (56)	3.05	1.30
40. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	6.90 (4)	3.45 (2)	43.10 (25)	22.41 (13)	22.41 (13)	98.28 (57)	2.49	1.10
41. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ จากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	3.45 (2)	5.17 (3)	43.10 (25)	22.41 (13)	24.14 (14)	98.28 (57)	2.40	1.03

42. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่จัดโดย กกต.อย่างสม่ำเสมอ	15.52 (9)	12.07 (7)	53.45 (31)	10.34 (6)	8.62 (5)	100.00 (58)	3.16	1.09
43. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่จัดโดยพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	6.90 (4)	13.79 (8)	55.17 (32)	10.34 (6)	12.07 (7)	98.28 (57)	2.93	1.02
44. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่จัดโดยองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	8.62 (5)	12.07 (7)	48.28 (28)	20.69 (12)	8.62 (5)	98.28 (57)	2.91	1.02
45. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ	10.34 (6)	15.52 (9)	34.48 (20)	18.97 (11)	18.97 (11)	98.28 (57)	2.79	1.24
46. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยพรรคการเมือง	5.17 (3)	8.62 (5)	18.97 (11)	25.86 (15)	39.66 (23)	98.28 (57)	2.12	1.20
47. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยองค์กรเอกชน	6.90 (4)	10.34 (6)	22.41 (13)	20.69 (12)	37.93 (22)	98.28 (57)	2.26	1.28
48. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา	12.07 (7)	18.97 (11)	18.97 (11)	17.24 (10)	27.59 (16)	94.83 (55)	2.69	1.41
49. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	24.14 (14)	34.48 (20)	22.41 (13)	13.79 (8)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.59	1.16
50. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.07 (7)	39.66 (23)	32.76 (19)	8.62 (5)	6.90 (4)	100.00 (58)	3.41	1.04
51. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	10.34 (6)	37.93 (22)	43.10 (25)	3.45 (2)	5.17 (3)	100.00 (58)	3.45	0.92
51. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น	18.97 (11)	32.76 (19)	32.76 (19)	12.07 (7)	3.45 (2)	100.00 (58)	3.52	1.05

รวม							2.91	0.68
-----	--	--	--	--	--	--	------	------

จากตารางที่ 5.14 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ 2.91 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเป็นรายข้อโดยเฉพาะข้อที่ตรงประเด็นและเป็นคำถามเกี่ยวกับภาพรวมของ กกต. ในเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแล้วก็จะพบว่ามีข้อ 52 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ซึ่งแปลว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของ กกต. อยู่ในเกณฑ์ดี หรือ อยู่ในระดับพอใจ ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)

หากพิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ในส่วนความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จะปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.15 ผลการสอบถามความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)

ประเด็นทางการบริหาร	ผลการสอบถามความคิดเห็น					รวม	ค่าเฉลี่ย (mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
	มากที่สุด% (จำนวน)	มาก% (จำนวน)	ปานกลาง% (จำนวน)	น้อย% (จำนวน)	น้อยที่สุด% (จำนวน)			
<u>การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน</u>								
33. ท่านได้รับแจ้งกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง	25.69 (28)	51.38 (56)	15.60 (17)	5.50 (6)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.94	0.90
34. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ	10.09 (11)	24.77 (27)	38.53 (42)	10.09 (11)	15.60 (17)	99.08 (108)	3.04	1.18
35. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	4.59 (5)	26.61 (29)	33.03 (36)	26.61 (29)	7.34 (8)	98.17 (107)	2.94	1.02
36. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก องค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	2.75 (3)	18.35 (20)	32.11 (35)	29.36 (32)	13.76 (15)	96.33 (105)	2.66	1.04
37. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต.อย่างสม่ำเสมอ	14.68 (16)	26.61 (29)	32.11 (35)	23.85 (26)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.27	1.07

38. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ	11.93 (13)	18.35 (20)	37.61 (41)	28.44 (31)	3.67 (4)	100.00 (109)	3.06	1.05
39. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดยองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ	7.34 (8)	19.27 (21)	47.71 (52)	22.94 (25)	2.75 (3)	100.00 (109)	3.06	0.91
40. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยราชการ	8.26 (9)	24.77 (27)	43.12 (47)	14.68 (16)	7.34 (8)	98.17 (107)	3.12	1.02
41. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยพรรคการเมือง	2.75 (3)	13.76 (15)	26.61 (29)	38.53 (42)	16.51 (18)	98.17 (107)	2.47	1.02
42. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยองค์กรเอกชน	2.75 (3)	10.09 (11)	28.44 (31)	38.53 (42)	16.51 (18)	96.33 (105)	2.42	0.99
43. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง	29.36 (32)	42.20 (46)	21.10 (23)	5.50 (6)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.92	0.94
44. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	12.84 (14)	33.94 (37)	44.04 (48)	7.34 (8)	1.83 (2)	100.00 (109)	3.49	0.88
45. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด	17.43 (19)	43.12 (47)	30.28 (33)	8.26 (9)	0.92 (1)	100.00 (109)	3.68	0.89
46. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น	18.35 (20)	43.12 (47)	33.03 (36)	5.50 (6)	0.00 (0)	100.00 (109)	3.74	0.82
รวม							3.20	0.67

จากตารางที่ 5.15 จะเห็นได้ว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ 3.20 หรือมีความพอใจการทำงานของคุณคณะกรรมการเลือกตั้งในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่ถ้าหากพิจารณาเป็นรายข้อ จะพบว่าข้อที่เป็นภาพรวมและตรงประเด็นที่สุดคือ ข้อ 46 ที่ถามถึงการที่ กกต. มีส่วนในการ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนมากน้อยเพียงใด คำตอบที่ได้รับออกมาเป็นคะแนนเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 3.74 ซึ่งแปลว่า กกต. ปฏิบัติข้อนี้อยู่ในเกณฑ์ดี หรือ พอใจ ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเพราะมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 3.50-4.49

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านกระบวนการจัดการเลือกตั้ง กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง มีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) อยู่ในเกณฑ์ดี หรือ อยู่ในระดับที่พอใจ ในด้านกระบวนการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและการดำเนินคดี กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ในด้านกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่พรรคการเมือง และประชาชนอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก นอกจากนี้ ยังมีการตรวจสอบงบการเงินและบัญชีของพรรคการเมือง รวมทั้งตรวจติดตามและแนะนำกิจการของพรรคการเมือง รวมทั้งบริหารจัดการกองทุนพัฒนาพรรคการเมือง และพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมือง ในด้านกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครอง และการตรวจสอบอำนาจรัฐ กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับผลการศึกษาวิจัยเอกสาร โดยการพิจารณากระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้ ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดหลักปรัชญา ซึ่งเป็นฐานในการกำหนดเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นธรรม แม้ว่าจะระบบการบริหารจัดการเลือกตั้งจะเป็นที่พอใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่รายละเอียดหลายประการในการบริหารจัดการเลือกตั้งควรมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนเป็นหลัก ตลอดจนการประชาสัมพันธ์วิธีการใช้สิทธิแก่ประชาชนควรมีการเพิ่มมากขึ้น และยังไม่มีการอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ การใช้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจากประชาชนทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อต้องดำเนินคดีกับกรรมการที่กระทำความผิด เพราะไม่สามารถลงโทษทางวินัย หรือหาตัวกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ทุจริตมาลงโทษได้หลังจากเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว

ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ยังขาดการกำหนดกรอบระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน วินิจฉัยให้เกิดความรวดเร็ว รวดเร็ว นอกจากนี้ ยังขาดการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบที่มีมาตรฐานชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้งทุกกระบวนการต่อสาธารณะ และระบบการบริหารงานบุคคลยังคงเป็นปัญหา ทำให้การบังคับใช้ กฎ ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งยังไม่มีหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่แจ้งเหตุการณ์ทุจริตเลือกตั้ง หรือร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

ในด้านการพัฒนาพรรคการเมือง ยังขาดการให้ความสำคัญกับงานด้านการควบคุมดูแลกิจการพรรคการเมือง และการส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมืองขนาดเล็ก

ในด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ยังขาดการประสานความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ทางด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 สรุปภาพรวมของผลการประเมินเชิงปริมาณจากกลุ่มต่าง ๆ

กลุ่มที่แสดงความคิดเห็น	ผลการประเมินภาพรวม		
	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การตีความ ผลการประเมิน
1. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1)	3.26	0.60	ปานกลาง
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2)	3.08	0.55	ปานกลาง
3. เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3)	3.32	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 6.1 จะเห็นได้ว่าผลการประเมินเชิงปริมาณโดยการสอบถามคน 3 กลุ่มในภาพรวมของการบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. ปรากฏผลตรงกันคือ ทุกกลุ่มเห็นว่า การบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ปานกลาง

ตารางที่ 6.2 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กลุ่ม 1) ที่มีต่อกระบวนการทำงานของ กกต.

การทำหน้าที่ของ กกต.ตามอำนาจหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	การตีความ ผลการประเมิน
1. การบริหารจัดการเลือกตั้งให้เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ	3.48	0.62	ปานกลาง
2. การสืบสวนสอบสวนและวินิจัยกรณีที่มี ข้อโต้แย้ง	3.10	1.08	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.04	0.74	ปานกลาง
รวม	3.26	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 6.2 จะเห็นได้ว่ากลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความคิดเห็นต่อกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับ 3.26 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตารางที่ 6.3 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง (กลุ่ม 2) ที่มีต่อ

กระบวนการทำงานของ กกต.

การทำหน้าที่ของ กกต.ตามอำนาจหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	การตีความ ผลการประเมิน
1. การบริหารจัดการเลือกตั้งให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ	3.31	0.55	ปานกลาง
2. การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยกรณีที่มีข้อโต้แย้ง	3.01	1.09	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	2.91	0.67	ปานกลาง
รวม	3.08	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 6.3 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งมีความเห็นต่อกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับ 3.08 หรือมีความพึงพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตารางที่ 6.4 สรุปความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง (กลุ่ม 3) ที่มีต่อกระบวนการทำงานของ กกต.

การทำหน้าที่ของ กกต.ตามอำนาจหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	การตีความ ผลการประเมิน
1. การบริหารจัดการเลือกตั้งให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ	3.59	0.77	ดีหรือพอใจ
2. การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยกรณีที่มีข้อโต้แย้ง	3.17	0.92	ปานกลาง
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.20	0.67	ปานกลาง
รวม	3.32	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 6.4 จะเห็นได้ว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งมีความเห็นต่อกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับ 3.32 หรือมีความพอใจการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งยังขาดหลักปรัชญา ซึ่งเป็นฐานในการกำหนดเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นธรรม เช่น งบประมาณในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละระดับ
2. ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง แม้ว่าจะระบบการบริหารจัดการเลือกตั้งจะเป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งและของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่รายละเอียดหลายประการในการบริหารจัดการเลือกตั้งควรมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนเป็นหลัก เช่น ในปัจจุบันยังไม่มีระบบการตอบรับการแจ้งเหตุของการไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้กับประชาชนทางไปรษณีย์ ทำให้ขาดหลักประกันแก่ผู้แจ้งเหตุ ที่อาจเกรงว่าจะเสียสิทธิตามกฎหมายได้ นอกจากนี้ ระบบการตรวจสอบรายชื่อยังคงมีความยุ่งยาก มีรายชื่อซ้ำซ้อนและผิดพลาด รวมทั้งความสะดวกในการไปใช้สิทธิ ไม่ว่าจะเป็นการมีคูหาเลือกตั้งที่สะดวกตลอดจนการประชาสัมพันธ์วิธีการใช้สิทธิแก่ประชาชนควรจะมีการเพิ่มมากขึ้น
3. ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง ควรมีการอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน เช่น บุคคลที่ต้องทำงานในเวลากลางคืนอาจจะต้องมีการขยายเวลาในการลงคะแนน หรือเหลือเวลาในการลงคะแนน นอกจากนี้ อาจมีการลงทะเบียนล่วงหน้า (register vote) สำหรับบุคคลที่ต้องการใช้สิทธิลงคะแนนนอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน
4. ในด้านการบริหารจัดการเลือกตั้ง โดยใช้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจากประชาชนทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อต้องดำเนินคดีกับกรรมการที่กระทำความผิด เพราะไม่สามารถลงโทษทางวินัย หรือหาตัวกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ทุจริตมาลงโทษได้หลังจากเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว
5. ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวน วินิจฉัยให้เกิดความรวดเร็ว รวดเร็ว นอกจากนี้ยังควรมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับ “วิธีการสืบพยาน” ที่มีมาตรฐานชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้งทุกกระบวนการต่อสาธารณะ โดยไม่จำเป็นต้องมีศาลเลือกตั้ง เพราะหากเป็นระบบศาลแล้วจะพิจารณาคดีได้ก็ต่อเมื่อต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนเท่านั้น อีกทั้งเจตนารมณ์ของการตรวจสอบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ เป็นการตรวจสอบในทางการเมือง มิใช่การตรวจสอบในทางกฎหมาย

6. ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ควรมีการปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคล โดยมี “ผู้ช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง” ในการวินิจฉัยคดีเลือกตั้งซึ่งอาจให้ที่ปรึกษากรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ เนื่องจากการประกาศรับรองผลการเลือกตั้งที่มีความล่าช้าอาจก่อให้เกิดผลกระทบกับการบริหารราชการแผ่นดินได้ และปัญหาดังกล่าวเกิดจากบุคคลมากกว่าระบบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
7. ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี การบังคับใช้ กฎ ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อาจทำให้ประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์กลายเป็นผู้กระทำผิด แต่ในทางกลับกันอาจไม่สามารถลงโทษผู้ที่กระทำการทุจริตเลือกตั้งอย่างแท้จริงได้ จึงควรมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ชัดเจนว่าการกระทำใดทำได้ หรือการกระทำใดไม่สามารถทำได้
8. ในด้านการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดี ควรมีหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่แจ้งเหตุการทุจริตเลือกตั้ง หรือร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายคุ้มครองพยานที่มีอยู่ในปัจจุบัน
9. ในด้านการพัฒนาพรรคการเมือง ควรเปิดโอกาสให้แก่พรรคการเมืองขนาดเล็ก โดยควรแก้ไขกฎ ระเบียบที่ปิดพื้นที่ทางการเมืองของพรรคการเมืองขนาดเล็ก เช่น ข้อกำหนดในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องจัดตั้งสาขาพรรคครบทั้ง 4 ภาค และมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน ภายใน 180 วันนับแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งพรรค
10. ในด้านการพัฒนาพรรคการเมือง ควรมีการให้ความสำคัญกับงานด้านการควบคุมดูแลกิจการพรรคการเมือง เช่น ห้ามการจดทะเบียนในชื่อพรรคเดิมที่ถูกสั่งยุบเลิกไปแล้ว เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชน รวมทั้งการห้ามมีชื่อสมาชิกที่ซ้ำซ้อนกันในแต่ละพรรค เนื่องจากเจตนารมณ์อันแท้จริงของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือการเป็นศูนย์รวมของคนที่มีอุดมการณ์ ความเชื่อในนโยบายเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันจึงไม่ควรที่จะสังกัดหลายพรรคในเวลาเดียวกัน
11. ในด้านการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ควรมีการประสานความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งมากขึ้น
12. ควรมีการแบ่งอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปตามหลักการถ่วงดุลอำนาจ จากเดิมที่มีอำนาจทั้ง 3 ฝ่าย คือ อำนาจบริหารซึ่งเป็นอำนาจในการบริหาร

จัดการเลือกตั้ง อำนาจนิติบัญญัติซึ่งเป็นอำนาจในการออกกฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และอำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจในการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัย และดำเนินคดีเลือกตั้งครบถ้วนอยู่ในองค์กรเดียว

13. ควรมีการนำกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละด้าน เช่น พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ที่เป็นอุปสรรคต่อการสืบสวน สอบสวน วินิจฉัยและดำเนินคดีเลือกตั้ง เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป โดยให้มีการประชาพิจารณ์หรือจัดสัมมนาวิชาการเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องของบรรดากฎหมายต่างๆ ดังกล่าว จากตัวแทนของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมศิลปากร (2531) การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมศิลปากร (2541) รายงานการวิจัยเรื่องการก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง: การศึกษาเปรียบเทียบกรณีอินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับไทย. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

เกรียงไกร จงเจริญ (2536) ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์ (2522) เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพร่พิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล.

โคทม อารียา, “แนะนำคณะกรรมการการเลือกตั้ง,” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม 2542

จรรยา สุภาพ (2527) รายงานการวิจัยประเมินผล เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาจากกรณีเลือกตั้งผู้แทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์ 28 สิงหาคม 2526. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมุกดาหารแทนตำแหน่งที่ว่าง 14 สิงหาคม 2526. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

ชาญชัย ไหวพริบ, แนวทางรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับทิศทางการเมืองในวันหน้า, จัดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า (1 กันยายน 2542)

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2538) การศึกษากับการพัฒนา: แนวความคิดทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ.

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ธงชัย วินิจจะกุล (2531) การเมืองเรื่องการกำหนดเขตเลือกตั้ง: กรณีการเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร เขต 12 และ 13 ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2531.

กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

นันทวัฒน์ บรมานันท์, “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของไทย,” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (19 มกราคม 2542)

ประภาส ปิ่นตบแต่ง, “สนั่นแมนเดอริง (Sanan-mandering) : การเมืองเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (18-24 มิถุนายน 2538)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2532) พฤติกรรมการเมือง: ขอบข่ายทางทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2539) คณะกรรมการการเลือกตั้ง. เสนอต่อมูลนิธิ อาเซีย.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2546) บทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนในการเลือกตั้งระบบใหม่ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ สถาบันพระปกเกล้า.

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2541) “การเลือกตั้ง” เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 12 สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538) การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ภัทรา ดีตาษ, “โครงสร้างสำนักงาน กกต.,” วารสารการเลือกตั้ง (1 มีนาคม 2542)

มดิชน (11 ธันวาคม 2543)

มานิตย์ จุมปา (2542) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

ลัดดาวลัย ดันติวิทยาพิทักษ์ (2537) การจัดการเลือกตั้งที่เหมาะสมต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. เอกสารวิจัยปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา พัฒนพงศ์ (2547) BSC และ KPI เพื่อการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แปซิฟิก.

วิษณุ วรรณุญ (2538) องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วิสุทธิ์ โปธิแทน (2524) ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยใน
อุดมคติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิสุทธิ์ โปธิแทน (2538) อะไรนะ...ประชาธิปไตย?. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันพระปกเกล้า (2545) รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2543.
นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า (2543) โครงการปรับปรุงกระบวนการริเริ่ม การนำเสนอ การ
พิจารณา และการอนุมัติกฎหมายไทย: บทสรุปผู้บริหาร. นนทบุรี: สถาบัน
พระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า (2545) บทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อ
ปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้ดีขึ้น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

สมชาติ ธรรมศิริ, “คณะกรรมการการเลือกตั้ง: การจัดองค์การ” จุลสารสำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร (5 กุมภาพันธ์ 2542)

สมบัติ จันทรวงศ์ (2536) เลือกตั้งวิกฤต: ปัญหาและทางออก. กรุงเทพมหานคร:
โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

สมบัติ จันทรวงศ์, “ข้าราชการกับการเลือกตั้ง: กรรมการที่เป็นกลาง? (10),” มติชนสุดสัปดาห์
(23 มิถุนายน 2534)

สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์ (2537) การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์ (2538) ทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง และคณะ, บรรณาธิการ (2536) สิ่งแวดล้อม'36 : ประชาชนต้องมี
ส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม. เอกสารประกอบการสัมมนา 18-19 ธันวาคม
2536 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร จัดโดย องค์การพัฒนา
เอกชนร่วมจัดการสัมมนาสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2542) คู่มือว่าที่ กกด. เขต ผอ.กต.เขต สำหรับการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : โครงการอาสาสมัครกับ
การเรียนรู้รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง.

- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529) พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัตรา สุภาพ (2516) สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวัฒน์ ศิริโกศาภิรมย์ (2540) อิทธิพลของผู้นำชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษากรณีผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หยุด แสงอุทัย (2512) คำบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์ (2521) วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภัสรา จินตนะพัฒน์ (2538) รูปแบบและฐานะขององค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย หิรัญโต (2519) สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Almond, Gabriel A. and Sidney Verba (1965) The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Boston : Little & Brown.
- Asiaweek (18-25 August 2000) : 51.
- Butler, David and others (1981) Democracy at The Polls: A Comparative Study of Comparative National Elections. Washington, D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research.
- Calling, India The Electoral System in India, Monthly Program Journal of the External Service Division, of All India Radio, Vol. 40 May 1996 No.5P.2
- Cohen, John M. and Norman T. Uphoff (1980) Rural Development Participation : Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation. Ithaca New York : The Rural Development Committee Center for International Studies.

Guskin, Alan Edward (1970) **A Social Psychology in Education**. Mass: Addison-Wesley.

Michael, James (1992) **Privacy and Human Rights**. Aldershot, Hants : Dartmouth.

The Universal Declaration of Human Rights (1948)

Website

<http://www.kpi.ac.th>

<http://www.ect.go.th>[2004, January 9]

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับถามประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้ให้ข้อมูล อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่

ถนน/ ซอย ตำบล /แขวง อำเภอ/เขต.....

เทศบาล จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

หน่วยเลือกตั้ง เขตเลือกตั้ง

อยู่ในเขตเทศบาล อยู่นอกเขตเทศบาล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง

2. ท่านมีอายุ ปี

3. ท่านจบการศึกษาขั้นสูงสุดชั้นใด

4. ท่านมีอาชีพอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เกษตรกร (ทำนา, ทำสวน, ทำไร่)

แม่บ้าน

รับจ้างทั่วไป/ผู้ใช้แรงงาน

ค้าขาย /หาบเร่ / แผงลอย

ค้าขาย/ ตึกแถว/ บริษัท/ ห้างร้าน

ผู้ประกอบการ

พนักงานบริษัท/ ห้างร้าน

ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

โปรดระบุ(ลักษณะงาน) ระดับ ซี

กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท./ส.อบจ.

สื่อมวลชนท้องถิ่น

อื่นๆ

5.ท่านเป็นสมาชิกองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่

ไม่เป็น

เป็น โปรดระบุ

6.ท่านมีรายได้เดือนละเท่าใด

รายได้จากอาชีพหลักบาท

รายได้จากอาชีพรอง 1บาท

รายได้จากอาชีพรอง 2บาท

รายได้อื่นๆ ระบุประมาณบาท

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตามกรอบของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งนับตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร กกต.ได้ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ได้แก่

1.การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543

2.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544

3.การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547

จากการที่ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 ที่ผ่านมา จงกาเครื่องหมาย ✓ หรือ X อย่างใดอย่างหนึ่ง ในช่องว่างของ หมายเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี					
2. ท่านคิดว่า ได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อนๆ					
3. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งหาง่ายและมีความสะดวกในการเดินทาง					
4. ท่านคิดว่า สามารถหาชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว					
5. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้					
6. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง					
7. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม					
8. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต.ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย					
9. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงการบริการของเจ้าหน้าที่ กกต. อย่างเท่าเทียมกัน					
10. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. เอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมือง บางพรรค					
11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. มุ่งจับผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
12. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค					
13. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมหรือเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง					
14. ท่านคิดว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
15. ท่านคิดว่า กกต. อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ					
16. ท่านคิดว่า กกต. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งได้รวดเร็ว ทันเวลา					
17. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คนงบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม					
18. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น					
19. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ					
20. กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีคุณภาพ					
21. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา					
22. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน					
23. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป					
24. ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี					
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.					
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น					
27. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤตินิยมชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
28. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยละการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
29. ท่านได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
30. ท่านได้รับแจ้งกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง					
31. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ					
32. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
33. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก องค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
34. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ					
35. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
36. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย องค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
37. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ					
38. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยพรรคการเมือง					
39. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางการเมืองและการเลือกตั้งที่จัดโดยองค์กรเอกชน					
40. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่ผ่านมา					
41. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนในวงกว้าง					
42. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
43. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐได้มากที่สุด					
44. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้น					

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัย

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับถามกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

ผู้ให้ข้อมูล อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่

ถนน/ ซอย ตำบล /แขวงอำเภอ/เขต.....

เทศบาล จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์

หน่วยเลือกตั้ง เขตเลือกตั้ง

อยู่ในเขตเทศบาล อยู่นอกเขตเทศบาล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง

2. ท่านมีอายุ ปี

3. ท่านจบการศึกษาขั้นสูงสุดขั้นใด

4. ท่านมีคุณสมบัติใดดังต่อไปนี้

เป็นสื่อมวลชน

โปรดระบุ

เป็นอาจารย์

สถานการศึกษา.....ตำแหน่ง.....

เป็นข้าราชการพลเรือนระดับ 7 ขึ้นไป

สถานที่ทำงานตำแหน่ง.....

เป็นทหารยศพันโทขึ้นไป หรือตำรวจยศพันตำรวจโทขึ้นไป

สังกัด.....

เป็นสมาชิกองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง

ชื่อองค์กร.....

เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./สท.

5.ท่านมีรายได้เดือนละเท่าใด

รายได้จากอาชีพหลักบาท

รายได้จากอาชีพรอง 1บาท

รายได้จากอาชีพรอง 2บาท

รายได้อื่นๆ ระบุประมาณบาท

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตามกรอบของรัฐธรรมนูญ ซึ่งนับตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร กกต.ได้ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ได้แก่

1. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ระหว่างวันที่ 4 มีนาคม 2543
2. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ระหว่างวันที่ 6 มกราคม 2544
3. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547

คำถามมี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 52 ข้อ และส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยอิสระ

ส่วนที่ 1 จากการทำท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 ที่ผ่านมา จงกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างของหมายเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านคิดว่า นโยบายการเลือกตั้งของ กกต. มีความชัดเจนเหมาะสมดี					
2. ท่านคิดว่า โครงสร้างการบริหารงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี					
3. ท่านคิดว่า การกระจายอัตรากำลังในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี					
4. ท่านคิดว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของท่านมีความเหมาะสมดี					
5. ท่านคิดว่า ผู้บริหารในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ					
6. ท่านคิดว่า บุคลากรในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดของท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ					
7. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี					
8. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับจดหมายแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเวลาที่กำหนดไว้					
9. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อนๆ					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งหาง่ายและมีความสะดวกสำหรับการเดินทางของประชาชน					
11. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาซื้อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว					
12. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและประชาชนสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้					
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง					
14. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม					
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย					
16. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของเจ้าหน้าที่ กกด. อย่างเท่าเทียมกัน					
17. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. บางคนเอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมือง บางพรรค					
18. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. บางคนมุ่งจับผิดผู้สมัครบางคนหรือพรรคการเมืองบางพรรค					
19. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกด. บางคน ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค					
20. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรมหรือเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง					
21. ท่านคิดว่า กกด. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
22. ท่านคิดว่า กกด. อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ					
23. ท่านคิดว่า กกด. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็วทันเวลา					
24. ท่านคิดว่า กกด. ใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คนงบประมาณ สิ่งของ เครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม					
25. ท่านคิดว่า กกด. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
26. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ					
27. ท่านคิดว่า กกต.บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ					
28. ท่านคิดว่า ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา					
29. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน					
30. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป					
31. ท่านคิดว่า ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี					
32. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.					
33. ท่านคิดว่า ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น					
34. ท่านไปออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา					
35. ท่านได้รับทราบนโยบายจากจาก กกต. เป็นประจำ					
36. ท่านได้รับทราบกำหนดการและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกครั้ง					
37. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตประพฤตินิยมชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.					
38. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
39. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ					
40. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆจากพรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
41. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆจากองค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
42. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการ โทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่จัดโดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
43. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่จัดโดย พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
44. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัดโดย องค์กรเอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
45. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทาง การเมืองการเลือกตั้งที่เป็น โครงการความร่วมมือระหว่าง กกต. กับหน่วยงานราชการ					
46. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทาง การเมืองและการเลือกตั้งที่จัด โดยพรรคการเมือง					
47. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทาง การเมืองการเลือกตั้งที่จัด โดยองค์กรเอกชน					
48. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในกร เลือกลงที่ผ่านมา					
49. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ ประชาชนในวงกว้าง					
50. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมี ส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ได้มากที่สุด					
51. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ได้มากที่สุด					
52. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วน สนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น					

2.เมื่อเปรียบเทียบกับการเลือกตั้ง สว.และ สส.ที่ผ่านมาในอดีต ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีพัฒนาการด้านความสุจริตและเที่ยงธรรมเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.ท่านคิดว่า กิจกรรมใดของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีส่วนช่วยพัฒนาการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.ขอทราบข้อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับถามเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

ผู้ให้ข้อมูล อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่
ถนน/ ซอย ตำบล /แขวงอำเภอ/เขต.....
เทศบาล จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง
2. ท่านมีอายุ ปี
3. ท่านจบการศึกษาขั้นสูงสุดขั้นใด
4. ท่านมีอาชีพอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - เกษตรกร (ทำนา, ทำสวน, ทำไร่)
 - แม่บ้าน
 - รับจ้างทั่วไป
 - ค้าขาย / หาบเร่ / แผงลอย
 - ผู้ประกอบการ
 - พนักงานบริษัท / ห้างร้าน
 - ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - ไปตระเวน.....ระดับ ซี
 - กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / อบต. / สท.
 - สื่อมวลชนท้องถิ่น
 - อื่น ๆ
5. ท่านเป็นสมาชิกองค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่
 - ไม่เป็น
 - เป็น ไปตระเวน.....
6. ท่านมีรายได้เดือนละเท่าใด
 - รายได้จากอาชีพหลัก.....บาท
 - รายได้จากอาชีพรอง 1บาท
 - รายได้จากอาชีพรอง 2บาท
 - รายได้อื่น ๆ ระบุ.....ประมาณ.....บาท

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ตามกรอบของรัฐธรรมนูญ ซึ่งนับตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร กกต.ได้ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง 3 ครั้ง ได้แก่

1.การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ระหว่างวันที่ 4 มีนาคม 2543

2.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ระหว่างวันที่ 6 มกราคม 2544

3.การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบจ.

และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547

จากการที่ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งในการเลือกตั้งนายก อบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 ที่ผ่านมา จงกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างของหมายเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านคิดว่า กกต.ออกคำสั่งมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี					
2. ท่านคิดว่า กกต.ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเหมาะสมดี					
3. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง					
4. ท่านคิดว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดี					
5. ท่านคิดว่า ประชาชนได้รับความสะดวกในการเลือกตั้งครั้งนี้ดีกว่าครั้งก่อน ๆ					
6. ท่านคิดว่า หน่วยเลือกตั้งหาง่ายและมีความสะดวกในการเดินทาง					
7. ท่านคิดว่า ประชาชนสามารถหาซื้อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้อย่างสะดวก รวดเร็ว					
8. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการใช้สิทธิเลือกตั้งเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้					
9. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง					
10. ท่านคิดว่า การนับคะแนนเป็นไปอย่างเปิดเผยและเที่ยงธรรม					
11. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต.ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย					
12. ท่านคิดว่า ทุกคนเข้าถึงบริการของเจ้าหน้าที่ กกต. อย่างเท่าเทียมกัน					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
13. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. เอื้อประโยชน์เป็นพิเศษให้กับผู้สมัครบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค					
14. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. มุ่งจับผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค					
15. ท่านคิดว่า เจ้าหน้าที่ กกต. ละเว้นการเอาผิดผู้สมัครบางคน หรือ พรรคการเมืองบางพรรค					
16. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริตและยุติธรรม หรือเป็นไปตามกฎหมายเลือกตั้ง					
17. ท่านคิดว่า กกต. บริหารงานเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
18. ท่านคิดว่า กกต. อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างน่าพอใจ					
19. ท่านคิดว่า กกต. นับคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งรวดเร็วทันเวลา					
20. ท่านคิดว่า กกต. ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คนงบประมาณ สิ่งของเครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสม					
21. ท่านคิดว่า กกต. มีประสิทธิภาพในการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น					
22. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ					
23. กกต. บริหารงานเลือกตั้งที่มีคุณภาพ					
24. ผลการบริหารและจัดการเลือกตั้งของ กกต. ในครั้งนี้ดีกว่าการเลือกตั้ง สว. และ สส. ที่ผ่านมา					
25. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้เป็นที่ยอมรับของประชาชน					
26. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้คุ้มค่ากับการลงทุนที่ใช้ไป					
27. ภาพลักษณ์ของ กกต. ในสายตาของท่านนับว่าดี					
28. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อ กกต.					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
29. ผลการบริหารงานเลือกตั้งครั้งนี้ ทำให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น					
30. ท่านใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา					
31. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริต ประพฤตินิยมชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กกต.					
32. ท่านคิดว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ช่วยลดการทุจริตในการ เลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
33. ท่านได้รับแจ้งกำหนดและข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทุกครั้ง					
34. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จาก กกต. อย่างสม่ำเสมอ					
35. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากพรรค การเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
36. ท่านได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จากองค์กร เอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
37. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัด โดย กกต. อย่างสม่ำเสมอ					
38. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัด โดย พรรคการเมืองอย่างสม่ำเสมอ					
39. ท่านได้รับฟังข่าวสารทางการเมืองจากรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่จัด โดยองค์กร เอกชนอย่างสม่ำเสมอ					
40. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทาง การเมืองและการเลือกตั้งที่เป็น โครงการความร่วมมือ					
41. ท่านมีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทาง การเมืองและการเลือกตั้งที่จัด โดยพรรคการเมือง					
42. ท่านมีโอกาสเข้าร่วม อบรม สัมมนาทางการเมืองและ การเลือกตั้งที่จัด โดยองค์กรเอกชน					
43. ท่านคิดว่า หอกระจายข่าวมีส่วนเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ ประชาชนในวงกว้าง					

การวัด	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
44. ท่านคิดว่า สื่อสิ่งพิมพ์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ได้มากที่สุด					
45. ท่านคิดว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ กกต. จัดทำขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐ ได้มากที่สุด					
46. ท่านคิดว่า การบริหารงานเลือกตั้งของ กกต. มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น					

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม ชุดที่ 2

สำหรับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลาง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

ฝ่าย/สำนักที่ดูแล/รับผิดชอบ

การดำรงตำแหน่งปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

1.การกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.2 สอดคล้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.3 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.4 แผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีหรือไม่ และท่านคิดว่าแผนดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.นโยบายด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้ง

2.1 มีการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 มีนโยบายด้านการบริหารเงินงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 มีนโยบายด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 มีนโยบายด้านกิจการการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนให้องค์กรเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 มีนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ประกาศที่จำเป็นในการปฏิบัติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. และ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 มีนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 มีนโยบายด้านการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.ท่านคิดว่า การดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งนายกอ.บจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

4.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

5.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

6.ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ปัญหการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วน

.....

.....

7.ขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 4 สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบจ./ส.อบจ.

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

ฝ่าย/สำนักที่ดูแล/รับผิดชอบ

การดำรงตำแหน่งปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

1.นโยบายด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้ง

1.1 มีนโยบายด้านกิจการการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.2 มีนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ประกาศที่จำเป็นในการปฏิบัติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. และ กฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.3 มีนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.4 มีนโยบายด้านการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่ เกิดขึ้นภายหลังการจัดการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.ท่านคิดว่า การดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งนายกอบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

3.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ปัญหการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วน

.....

.....

.....

5.ขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับประธาน กกต.จว./กกต.จว. /ผอ.กกต.จว.

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

ฝ่าย/สำนักที่ดูแล/รับผิดชอบ

การดำรงตำแหน่งปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

1.การกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.2 สอดคล้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.3 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.4 แผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีหรือไม่ และท่านคิดว่าแผนดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.นโยบายด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้ง

2.1 มีการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 มีนโยบายด้านการบริหารเงินงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 มีนโยบายด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 มีนโยบายด้านกิจการการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน
ช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 มีนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ประกาศที่จำเป็นในการปฏิบัติ
ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. และ
กฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 มีนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 มีนโยบายด้านการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่
เกิดขึ้นภายหลังการจัดการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
3.ท่านคิดว่า การดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งนายกอบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
4.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
5.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
6.ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ปัญหการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วน

.....
.....
.....
7.ขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับประธาน กกต.จว./กกต.จว. /ผอ.กกต.จว.

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

ฝ่าย/สำนักที่ดูแล/รับผิดชอบ

การดำรงตำแหน่งปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

1.การกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.2 สอดคล้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.3 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.4 แผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีหรือไม่ และท่านคิดว่าแผนดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.นโยบายด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้ง

2.1 มีการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 มีนโยบายด้านการบริหารเงินงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 มีนโยบายด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 มีนโยบายด้านกิจการการมีส่วนร่วมของประชาชน และสนับสนุนให้องค์กรเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 มีนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ประกาศที่จำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. และกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 มีนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 มีนโยบายด้านการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
3.ท่านคิดว่า การดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งนายกอบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
4.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
5.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
6.ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ปัญหการบริหารจัดการเลือกตั้งที่ถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วน

.....
.....
.....
7.ขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 สำหรับนายอำเภอ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง.....

ฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบ

การดำรงตำแหน่งปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

1.การกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.2 ท่านเห็นว่าปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ดังกล่าวสอดคล้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.3 ท่านเห็นว่าปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ดังกล่าวสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.4 ท่านเห็นว่าแผนพัฒนาการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดปัจจุบันมีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

1.5 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีหรือไม่ และท่านคิดว่าแผนดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.นโยบายด้านการบริหารและจัดการการเลือกตั้ง

2.1 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.2 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายด้านการบริหารเงินงบประมาณหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.3 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.4 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายด้านกิจการการมีส่วนร่วมของประชาชนและสนับสนุนให้องค์กรเอกชนช่วยเหลือตรวจสอบการเลือกตั้งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2.5 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมทั้งระเบียบ ประกาศที่จำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. และกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.6 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.7 ท่านเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีนโยบายด้านการสืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.ท่านคิดว่า การดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งนายกอบจ. และ ส.อบจ. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2547 มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

4.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5.ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

